

Toimiala- katsaus

ETLA / SUHDANNE 2019:2

2

Toimialakatsaus

Teollisuus

Teknoliateollisuus

Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	6
Metallien jalostus	12
Koneiden, metallituotteiden ja kulkuneuvojen valmistus	17

Metsäteollisuus

Paperiteollisuus	26
Puutuoteteollisuus	33

<i>Kemianteollisuus</i>	40
-------------------------------	----

Muu teollisuus

Elintarviketeollisuus	47
Rakennusaineteollisuus	53

Rakentaminen	56
--------------------	----

Palvelut

Kauppa	60
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	65
Kuljetus ja varastointi	69
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	74
Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta, pl. asuntojen omistus	78

Miten Etlän Suhdanne ja Toimialakatsaus tehdään?	85
--	----

Birgitta Berg-Andersson, *teollisuus*, Twitter: @BirgittaBergA1

Ville Kaitila, *palvelut*, Twitter: @VilleKaitila

Hannu Kaseva, *rakentaminen*

Julkistamispäivä: 26.11.2019

Toimitustyö: Laila Riekkinen, taitto: Kimmo Aaltonen, kuvat: Kimmo Aaltonen ja Eija Kauppi

Toimialakatsaus 2019/2

Toimialakatsaus perustuu Suhdanne-vuosikirjassa julkaistuihin toimialaennusteisiin. Toimialakohtaiset ennustenumerot löytyvät Suidanteen taulukoista, mutta toimialoja ei tarkemmin käsitellä vuosikirjassa. Toimialakatsaus sisältää yksityiskohtaista tietoa eri toimialoilta. Se kattaa teknologiateollisuuden, metsäteollisuuden, kemian- ja elintarviketeollisuuden, rakennusaineteollisuuden, rakentamisen sekä yksityisen palvelusektorin.

Etla arvioi syyskuussa julkaistussa ennusteessaan, että koko teollisuuden tuotos kasvaa vuosittain noin 1,5 prosenttia vuosina 2019–2021. Teollisuustuotannon volyymi-indeksin (2015=100) mukaan koko teollisuuden tuotanto kasvoi kuluvan vuoden tammi-syyskuussa kausitasoitettuna ja työpäiväkorjattuna 2,4 prosenttia viimevuotisesta. Tuotanto väheni keskimäärin 0,6 prosenttia EU:ssa.

Suomessa sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotanto kohosi kuluvan vuoden tammi-syyskuussa peräti 13 prosenttia vuodentakaisesta. Tuoreiden tietojen mukaan tuotantolukuihin sisältyy myös palveluita ja globaalia tuotantoa. EU:ssa tuotantomäärä jäi keskimäärin runsaat 2 prosenttia edellisvuotista pienemmäksi. Suomessa tehtyjen työtuntien määrä vähenee hieman vuosina 2020–2021 ja arvonlisäyksen määrä nousee, jolloin työn tuottavuus kasvaa selvästi.

Metallien jalostuksen tuotanto väheni EU:ssa tammi-syyskuussa keskimäärin 3,1 prosenttia ja Suomessa 6 prosenttia vuodentakaisesta. Kaasuputkitoimitusten ansiosta viennin määrä kuitenkin kohosi tammi-elokuussa peräti 14 prosenttia viimevuotisesta.

Koneiden ja laitteiden valmistus lisääntyi tammi-syyskuussa runsaat 3 prosenttia edellisvuodesta. Metallituotteiden valmistus kasvoi vajaat 5 prosenttia. Molempien toimialojen tuotanto väheni EU:ssa keskimäärin prosentin. Uudenkaupungin autotehtaalla tuotanto jää lähikuukausina aiemmin suunniteltua pienemmäksi. Koko maailman henkilöautojen tuotanto väheni 7,3 prosenttia vuoden 2019 alkupuoliskolla. Saksassa tuotanto supistui 11 prosenttia. EU-maissa valmistetuista henkilöautoista Yhdysvaltoihin suuntautuneen viennin määrä väheni 7,1 prosenttia, niiden osuus viennistä oli 11,6 prosenttia.

Paperiteollisuuden (ml. kartonki ja sellu) tuotanto on tänä vuonna supistunut Suomessa selvästi enemmän kuin EU-maissa keskimäärin. Suomen tuotanto putosi tammi-syyskuussa kausitasoitettuna ja työpäiväkorjattuna 3,5 prosenttia vuodentakaisesta. Ranskassa tuotantomäärä laski 2,9 prosenttia, Saksassa 2,4 prosenttia ja EU-maissa keskimäärin prosentin edellisvuodesta. Puutuoteteollisuuden vienti vähenee sekä tänä että ensi vuonna, kun rakentamisen kasvuvauhti Euroopassa hidastuu ja poliittinen tilanne Pohjois-Afrikassa on epävakaa. Alan vientihinnat ovat kääntyneet laskuun, joten kannattavuus heikkenee hieman viimevuotisesta.

Kemianteollisuuden investoinnit nousevat tänä vuonna noin 1,4 miljardiin euroon, valtaosa alan investoinneista on tuotantokapasiteetin korvaamista. Uusien tilausten arvo nousi tammi-syyskuussa vain 0,7 prosenttia vuodentakaisesta, mikä oli kuitenkin enemmän kuin metalli- ja paperiteollisuudessa. Saksassa kemikaalien tuotanto on romahtanut, tammi-syyskuussa pudotus oli 9 prosenttia viimevuotisesta. Öljyn kysyntä maailmassa kasvaa ensi vuonna vain 1,2 prosenttia. Suomessa koko kemianteollisuuden tuotos kasvaa runsaat 2 prosenttia tänä vuonna ja prosentin vuonna 2020.

Elintarviketeollisuuden vienti Venäjälle on tänä vuonna noussut tuntuvasti, vaikka Venäjä suojaakin omaa tuotantoaan elintarvikkeiden tuontikielloilla. Eniten vietiin valmistettua kotieläinrehua.

Rakentamisen kasvu pysähtyy pariaksi vuodeksi asunto- ja liikerakentamisen supistumisen vuoksi. Toimialan kapasiteetin käyttöaste alenee ja työvoiman käyttö vähenee. Alan yritykset säilyttävät hyvän kannattavuuden. Pääomavaltaisen rakennusaineteollisuuden tuotteiden kysyntä seuraa talon- sekä maa- ja vesirakentamisen aktiviteettia, ja niinpä alan tuotanto supistuu hieman ensi vuonna.

Yksityisten palvelutoimialojen tuotos kasvaa reilun prosentin sekä tänä että ensi vuonna. Kaupan alan arvonlisäys kasvaa kuluvana vuonna keskimäärin hyvin hitaasti. Vähittäiskaupan kehitys on muuta kauppaa parempaa. Ensi vuonna kasvu hieman piristyy. Majoitus- ja ravitsemistoiminnan tuotoksen kasvu on hieman hidastumassa. Ravitsemispalvelujen liikevaihdon määrä on kasvanut tasaisemmin kuin majoituspalvelujen. Huoneenkäyttöasteen ja yöpymisen hintojen edelleen jatkunut nousu tukee investointeja. Venäläisten ja kiinalaisten matkailijoiden yöpymisten määrä on kasvanut eniten viimeisen puolen vuoden aikana.

Kuljetuksen ja varastoinnin toimialan arvonlisäyksen kasvu hidastuu yhteen prosenttiin tänä ja ensi vuonna yleisen talouskehityksen hidastuessa. Rahoitus- ja vakuutusalan arvonlisäys alenee hieman ensi vuonna. Sitä heiluttaa mm. sijoitustuottojen kehitys, mikä tekee sen ennustamisesta hyvin vaikeaa. Myös liike-elämää palvelevien toimialojen yhteenlasketun arvonlisäyksen kasvuvauhti hidastuu ensi vuonna, mutta pysyy ripeämpänä kuin muilla toimialoilla.

Toimialaennusteet on tehty syyskuussa pohjautuen silloin käytettävissä olleisiin virallisiin tilastotietoihin niin, että toimialaennuste oli sopusoinnussa Etlan Suhdanne 2019:2 -julkaisun makroennusteen kanssa. Tilastokeskus julkaisi kuitenkin pian tämän jälkeen kansantalouden tilinpidon uudet historialuvut toimialatasolla. Nämä poikkeavat joillain toimialoilla selvästi niistä luvuista, joiden pohjalta ennusteet on tehty. Kyseessä on tasokorjaus. Uudet tilastot eivät vaikuta Toimialakatsauksessa esitettyihin prosentuaalisiin muutosennusteisiin.

Toimialojen osuudet Suomen teollisuuden jalostusarvosta, bkt:sta ja tavaraviennistä, %

	Teollisuuden jalostusarvo	Bruttokansantuote	Tavaravienti
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	15,8	3,3	11,7
Metallien jalostus	4,3	0,9	13,3
Koneiden, metallituotteiden ja kulkuneuvojen valmistus	25,4	5,3	23,3
Paperiteollisuus	8,1	1,7	16,1
Puutuoteteollisuus	3,2	0,7	4,4
Kemianteollisuus	13,8	2,9	19,3
Elintarviketeollisuus	6,3	1,3	2,0
Rakennusaineteollisuus	2,8	0,6	0,9

Lähde: Tilastokeskus. Käyvin hinnoin vuonna 2018.

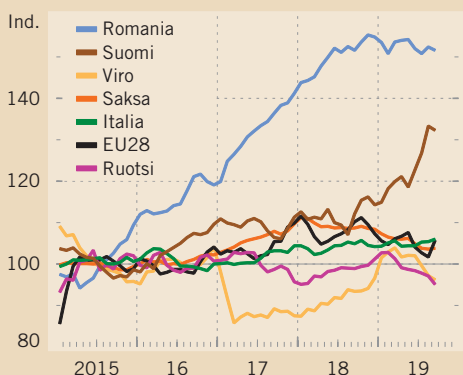
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus

PALVELUIDEN JA GLOBAALIN TUOTANNON ANSIOSTA SÄHKÖ- JA ELEKTRONIIKKATEOLLISUUDEN TUOTANTO KASVAA SUOMESSA NOPEAMMIN KUIN EU-MAISSA KESKIMÄÄRIN

Suomessa sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotanto oli kuluvan vuoden tammi-syyskuussa vielä 31 prosenttia alemmalla tasolla kuin vuoden 2008 vastaavana ajanjaksona. Saksan tuotanto oli vajaat 4 prosenttia ja EU-maiden keskimäärin 6 prosenttia korkeammalla tasolla.

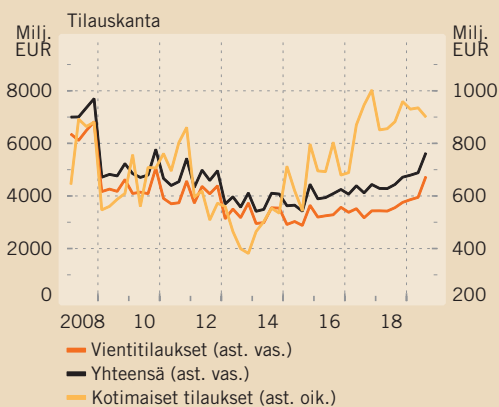
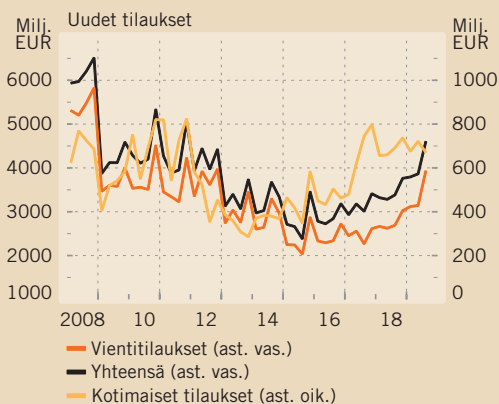
Monet maat ovat siirtäneet tuotantoaan halvemman kustannustason maihin. Romanian, Latvian, Liettuan, Puolan ja Bulgarian tuotantomäärät ovat kohonneet huomattavasti vuodesta 2010. Virossa sähkö- ja elektroniikkatuotteiden valmistus lähti hurjaan nousuun vuodesta 2010 lähtien, mutta tuotanto kuitenkin putosi merkittävästi vuoden 2017 alussa. Kuluvana vuonna tuotantomäärät ovat olleet selvästi viimevuotista suuremmat, mutta kolmannella neljänneksellä tuotanto kääntyi laskuun. Ruotsissa tuotanto laski jyrkästi

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotanto, 2015=100, kausitas., 3kk lka

Lähteet: Eurostat, Tilastokeskus. ETLA S19.2/ad108

Vienti, tuotanto ja tilaukset

Lähteet: Teknoliigateollisuus ry, Tulli, Tilastokeskus.

ETLA S19.2/ad102

vuosien 2010 ja 2011 vaihteessa, mikä viittaa siihen, että tuotanto on kokonaan lopetettu tai sitä on siirretty joihinkin muihin maihin.

EU:n tuotantomäärä jäi kuluvan vuoden tammi-syyskuussa kausitasoitettuna runsaat 2 prosenttia vuodentakaista pienemmäksi. Sähkö- ja elektroniikkatuotteiden valmistusmäärä väheni Portugalissa 10 prosenttia, Belgiassa 5 prosenttia, Saksassa 4 prosenttia ja Itävallassa 2 prosenttia.

Tuotanto kuitenkin kohosi Liettuassa 19 prosenttia, Latviassa 16 prosenttia, Puolassa 12 prosenttia, Kreikassa 11 prosenttia, Virossa 10 prosenttia, Bulgariassa 9 prosenttia ja Unkarissa 7 prosenttia. Suomessa alan tuotanto kohosi peräti 13 prosenttia vuodentakaisesta. Tuoreiden tietojen mukaan tuotantolukuihin sisältyy myös palveluita ja globaalia tuotantoa.

Syyskuun ennusteessamme arvioimme, että toimialan tuotos Suomessa supistuu vajaan prosentin tänä vuonna ja 3 prosenttia ensi vuonna. On hyvä pitää mielessä, että teollisuustuotannon volyymi-indeksiin ja kansantalouden tilinpidon mukaiset tuotokset poikkeavat jonkin verran toisistaan.

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotannosta valtaosa menee vientiin. Toimiala jaetaan elekt-

roniikkatuotteisiin (C26) sekä sähkökoneisiin ja -laitteisiin (C27).

Tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten laitteiden (toimiala C26) osuus koko tavaraviennin arvosta oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa 5,4 prosenttia. Sähkölaitteiden (toimiala C27) osuus oli 5,8 prosenttia.

Teknologiateollisuus ry:n mukaan sähkö- ja elektroniikkateollisuus työllisti Suomessa syyskuun lopussa 2019 noin 39 000 työntekijää, mikä oli vajaat 3 prosenttia edellisvuoden keskiarvoa enemmän. Ulkomaisesta henkilöstöstä noin 70 prosenttia työskentelee kehittyvissä maissa Aasiassa, Afrikassa, Lähi-idässä, Keski- ja Itä-Euroopassa sekä Latinalaisessa Amerikassa.

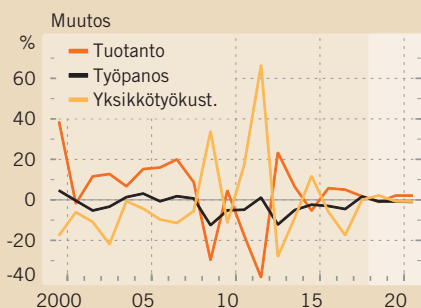
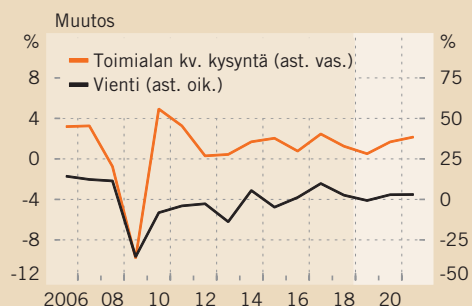
Hintojen muutos

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S19.2/adI07

Kysyntä, vienti ja tuotanto

Lähteet: Tulli, OECD, Tilastokeskus, NiGEM, Etlä.

ETLA S19.2/adI01

ELEKTRONIIKKATUOTTEIDEN TOIMITUKSET OVAT LISÄÄNTYNEET LÄHES KAIKILLE MARKKINA-ALUEILLE

Tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten laitteiden osuus koko sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvosta oli kuluvan vuoden

tammi-elokuussa 48 prosenttia. Ryhmän vienti lisääntyi arvoltaan 11 prosenttia viimevuotisesta.

Mittaus-, testaus- ja navigointilaitteet ovat elektroniikkatuotteiden (toimiala C26) suurin alatoimi-

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2016	2017	2018	2019 ^E	2020 ^E	2021 ^E	2014–18	2019–23 ^E
Vienti	1,2	9,8	2,6	-0,7	2,9	3,0	2,7	2,1
Vientihinta	-3,7	2,1	1,9	1,1	0,8	0,7	0,4	0,5
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	5,8	5,0	1,8	-1,0	2,1	2,1	2,8	1,6
- Työpanos	-3,0	-4,5	1,6	-0,8	-0,8	-1,0	-2,7	-0,4
- Työn tuottavuus	9,1	10,0	0,1	-0,2	2,9	3,1	5,7	1,8
- Pääomavaltaituminen	-2,3	-2,6	-3,1	-1,5	-1,3	-1,0	-1,8	-1,5
- Kokonaistuottavuus	11,6	12,9	3,3	1,3	4,3	4,2	7,6	3,4

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etla.

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden hyödykevirrat vuonna 2018

PANOSKÄYTTÖ

TUOTOS

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S19.2/a13h

ala. Niiden osuus koko sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvosta oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa runsaat 17 prosenttia, ja niiden viennin arvo nousi 14 prosenttia edellisvuodesta.

Viestintälaitteiden (toimiala C263) osuus sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvosta oli tammi-elokuussa runsaat 10 prosenttia. Niiden viennin arvo kohosi 17 prosenttia edellisvuodesta. Säteilylaitteiden sekä sähkölääkintä- ja sähköterapialaitteiden osuus oli 7 prosenttia. Niiden vienti lisääntyi arvoltaan 2 prosenttia. Elektronisten komponenttien ja piirilevyjen osuus oli vajaat 6 prosenttia, ja niiden vienti väheni arvoltaan 11 prosenttia edellisvuodesta.

Tietokoneiden ja niiden oheislaitteiden osuus oli 5 prosenttia. Tuoteryhmän viennin arvo oli peräti

40 prosenttia vuodentakaisesta suurempi. Tietokoneiden vienti on lähes kokonaan jälleenvientiä.

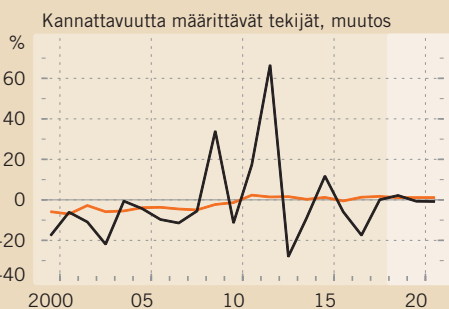
Elektroniikkatuotteiden toimitukset lisääntyivät kuluvan vuoden tammi-elokuussa lähes kaikille markkina-alueille. Vain vienti Pohjois-Afrikkaan ja Oseaniaan väheni. Vienti lisääntyi kaikkiin kymmenen kärkeen, mutta erityisen paljon Etelä-Koreaan.

SÄHKÖLAITTEIDEN TOIMITUKSET AASIAAN VÄHENIVÄT TUNTUVASTI, VAIKKA VIENI KIINAAN OLI VAHVASSA KASVUSSA

Sähkölaitteiden osuus koko sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvosta oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa 52 prosenttia. Sähkölaitteiden vienti väheni arvoltaan 7 prosenttia vuodentakaisesta.

Sähkömoottorit, -generaattorit ja -muuntajat ovat sähkölaitteiden suurin alatoimiala. Niiden osuus koko sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvosta oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa 34 prosenttia. Ryhmän vienti väheni arvoltaan 11 prosenttia vuodentakaisesta. Sähköjohtojen ja kytkentälaitteiden osuus oli runsaat 9 prosenttia,

Kannattavuus

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S19.2/adl09

Toimiala valmistaa tietoliikennelaitteita, sähkökoneita, instrumentteja ja konttorikoneita.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	15,8
bruttokansantuotteesta	3,3
tavaraviennistä	11,7

¹⁾ käyvin hinnoin vuonna 2018.

Suurimmat yritykset vuonna 2017

	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ¹⁾
Oyj Nokia Abp	23 147,0	10 200
ABB Oy	2 261,9	4 810
HMD Global konserni	1 858,6	428
PKC Group konserni	1 281,9	22 700
Salcomp Oyj	621,3	13 700

¹⁾ Globaali.

niiden viennin arvo nousi 10 prosenttia edellisvuodesta. Sähkölamppujen ja -valaisimien viennin arvo laski 4 prosenttia, niiden osuus oli runsaat 2 prosenttia.

Sähkölaitteiden vienti lisääntyi arvoltaan Eurooppaan, Pohjois-Amerikkaan, Etelä-Amerikkaan sekä Lähi- ja Keski-itään. Toimitukset Aasiaan vähenivät tuntuvasti. Kärkimaista vienti Saksaan, Ruotsiin, Viroon, Venäjälle, Etelä-Koreaan ja Italiaan oli laskussa. Toimitukset Kiinaan ja Norjaan olivat vahvassa kasvussa.

Omaparaisuusaste

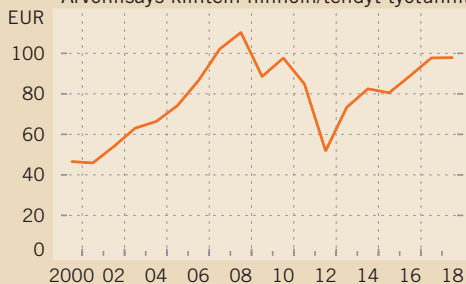

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S19.2/ad11

Työn tuottavuus

Arvonlisäys kiintein hinnoin/tehdyt työtunnit

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S19.2/ad12

TIETOLIIKENNELAITTEIDEN JA SÄHKÖKONEIDEN SEKÄ TERVEYSTEKNOLOGIAN UUSIEN VIENTITILAUSTEN ARVO ON KOVASSA KASVUSSA

Alan viennin arvo kasvoi Tullin tilastojen mukaan kuluvan vuoden tammi-elokuussa vain prosentin vuodentakaisesta. Viennin määrä nousi Etlan laskelmien mukaan 0,7 prosenttia. Arvioimme syyskuussa, että koko sähkö- ja elektroniikkateolli-

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2019

	Arvo, milj. eur	Osuus, %	Muutos, %
Tietokoneet, elektroniset ja optiset tuotteet			
Kaikki maat	2 309	100,0	11
Eurooppa	1 076	46,6	6
- EU28	820	35,5	6
- Euroalue	536	23,2	11
Kaukoitā	672	29,1	22
Pohjois-Amerikka	363	15,7	8
Väli-Amerikka	69	3,0	9
Yhdysvallat	345	14,9	9
Kiina	309	13,4	7
Venäjä	171	7,4	12
Alankomaat	153	6,6	39
Saksa	134	5,8	1
Sähkölaitteet			
Kaikki maat	2 512	100,0	-7
Eurooppa	1 503	59,8	1
- EU28	1 141	45,4	-1
- Euroalue	726	28,9	-4
Kaukoitā	522	20,8	-23
Lähi- ja Keski-itā	64	2,6	6
Pohjois-Amerikka	245	9,7	9
Etelä-Amerikka	64	2,5	127
Afrikka	42	1,7	-37
Saksa	236	9,4	-12
Yhdysvallat	218	8,7	12
Ruotsi	137	5,4	-3
Kiina	127	5,1	31
Venäjä	108	4,3	-11

Lähde: Tulli.

suuden viennin määrä supistuu vajaan prosentin tänä vuonna, mutta kääntyy 3 prosentin kasvuun ensi vuonna.

Tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten laitteiden vientimäärä (toimiala C26) lisääntyi tammi-elokuussa 9 prosenttia. Alan viennin kasvu näyttää kuitenkin olevan hidastumaan päin viime vuoden lopun erityisen korkean vertailutason takia.

Sähkölaitteiden viennin määrä (toimiala C27) supistui tammi-elokuussa 7 prosenttia. Alan viennin määrä jää siten tänä vuonna selvästi edellisvuotista pienemmäksi.

Teknolוגiateollisuuden tilauskantatiedustelun mukaan elektroniikka- ja sähköteollisuuden (tie-

tooliikennelaitteet, sähkökoneet, terveysteknologia) uusien vientitilausten arvo nousi heinä-syyskuussa peräti 46 prosenttia vuodentakaisesta ja 25 prosenttia edellisestä neljänneksestä. Syyskuun lopussa kertyneen tilauskannan arvo oli 33 prosenttia edellisvuotista suurempi. Kasvua edellisestä neljänneksestä kertyi 20 prosenttia. Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuottavuus oli korkeimmillaan vuonna 2008. Talouden taantuman ja rakenteellisten muutosten myötä tuottavuus putosi ja oli vuonna 2012 vuosien 2001–2002 tasolla. Tuottavuus kääntyi nousuun vuonna 2013, kun arvonlisäyksen volyymin jyrkkä pudotus vihdoin kääntyi nousuun. Viime vuonna tuottavuus oli jo vuoden 2010 tasolla. Tehtyjen työtuntien määrä kääntyi lievään nousuun vuonna 2018.

Metallien jalostus

METALLIEN JALOSTUKSEN TUOTANTO ON TÄNÄ VUONNA KASVANUT VAIN VIROSSA JA LATVIASSA

Aasian osuus koko maailman teräksen tuotannosta oli viime vuonna 70 prosenttia. Hieman yli puolet valmistettiin Kiinassa. Teräksen suurimmat tuottajamaat ovat Kiina, Intia, Japani, Yhdysvallat, Etelä-Korea, Venäjä, Saksa, Turkki, Brasilia, Italia, Iran ja Taiwan. Näiden kahdentoista maan yhteenlaskettu osuus koko maailman tuotannosta oli viime vuonna 87 prosenttia.

EU28-maiden osuus teräksen tuotannosta oli kuluvan vuoden tammi-syyskuussa 8,8 prosenttia. Euroopan unionin suurimmat valmistajat ovat Saksan ja Italian lisäksi Ranska, Espanja ja Puola. Suomi on suhteellisen pieni tekijä, mutta se mahtuu kuitenkin maailman 40 suurimman teräksen tuottajamaan joukkoon. Vuonna 2018 Suomi oli sijalla 36.

Kansainvälisen teräsjärjestön (World Steel Association) tilastojen mukaan koko maailman teräk-

sen tuotanto lisääntyi kuluvan vuoden tammi-syyskuussa 3,9 prosenttia viimevuotisesta. EU28-maiden tuotanto supistui keskimäärin 2,8 prosenttia vuodentakaisesta, ja Suomen valmistusmäärä väheni 13,6 prosenttia. Teräksen valmistus lisääntyi viimevuotisesta vain Itävallassa ja Ruotsissa.

Kiinan tuotanto nousi 8,4 prosenttia ja koko Aasian lisääntyi 6,3 prosenttia. Intiassa teräksen valmistus kasvoi 3,5 prosenttia, mutta supistui

Vienti ja tuotanto

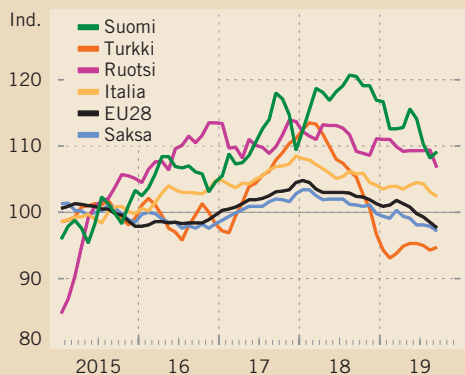
Määrä 2015=100, kausitasoitettu

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli.

ETLA S19.2/ad2702

Metallien jalostuksen tuotanto, 2015=100, kausitas., 3kk lka

Lähde: Eurostat.

ETLA S19.2/ad2708

Hintojen muutos

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S19.2/ad2707

Japanissa 3,8 prosenttia vuodentakaisesta. Etelä-Koreassa tuotanto jäi edellisvuoden lukemiin.

Pohjois-Amerikan tuotanto pysyi myös viime vuoden lukemissa. Venäjällä tuotanto väheni 0,9 prosenttia, mutta Ukrainassa tuotanto nousi 3,9 prosenttia.

EU28-maiden metallien jalostuksen tuotanto oli vuoden 2019 tammi-syyskuussa keskimäärin 17 prosenttia alemmalla tasolla kuin vuoden 2008 tammi-syyskuussa. Vain Turkin, Itävallan, Portugalin, Kreikan, Puolan ja Suomen tuotantomäärä oli suurempi kuin vuoden 2008 tammi-syyskuussa.

Keskeiset tunnusluvut

			% -muutos				Keskimäärin	
	2016	2017	2018	2019 [€]	2020 [€]	2021 [€]	2014–18	2019–23 [€]
Vienti	3,5	-0,9	5,6	6,0	-2,6	2,3	2,6	2,2
Vientihinta	-8,3	21,9	6,9	-2,7	2,2	1,6	2,9	0,9
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	8,7	33,8	1,9	3,8	-3,0	1,3	16,8	1,4
- Työpanos	-1,5	0,0	1,0	0,1	-0,7	-1,0	-1,2	-0,3
- Työn tuottavuus	10,4	33,8	0,8	3,7	-2,3	2,3	18,3	1,5
- Pääomavaltaituminen	-0,5	-1,3	-0,4	0,2	0,5	0,7	-0,2	0,4
- Kokonaistuottavuus	10,9	35,5	1,2	3,5	-2,9	1,6	18,6	1,1

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etla.

Metallien jalostuksen hyödykevirrat vuonna 2018

PANOSKÄYTTÖ

Kemia
Muu metalliteoll.
Energia
Muut panokset
Tuonti
Palvelut
Työvoimakustannukset
Pääomakustannukset

Sisäinen väliuotekäyttö

Metallien
jalostus
9,9 mrd. EUR

TUOTOS

Metallituoteteollisuus
Kone- ja laitteoll.
Muu teollisuus
Vienti
Muu käyttö

Metallien jalostuksen tuotantomäärät ovat kuluvaan vuonna supistuneet selvästi enemmän Suomessa kuin EU-maissa keskimäärin. Tammi-syyskuussa tuotanto supistui Suomessa 6 prosenttia vuodentakaisesta ja EU:ssa keskimäärin 3,1 prosenttia. Liettuassa tuotanto väheni 38 prosenttia, Turkissa 13 prosenttia, Bulgariassa 7 prosenttia ja Tšekissä 5 prosenttia. Metallien jalostuksen tuotanto supistui Espanjassa, Isonsa-Britanniassa, Alankomaissa ja Tanskassa 4 prosenttia kuluvan vuoden tammi-syyskuussa. Ranskassa, Saksassa ja Itävallassa alan tuotanto väheni 3 prosenttia. Puolassa, Belgiassa, Italiassa, Ruotsissa ja Portugalissa tuotanto väheni 2 prosenttia vuodentakaisesta. Tuotanto kasvoi viimevuotisesta vain Virossa ja Latviassa.

Etlä arvioi syyskuussa, että Suomen metallien jalostuksen tuotos supistuu prosentin tänä vuonna, mutta kasvaa 2 prosenttia ensi vuonna.

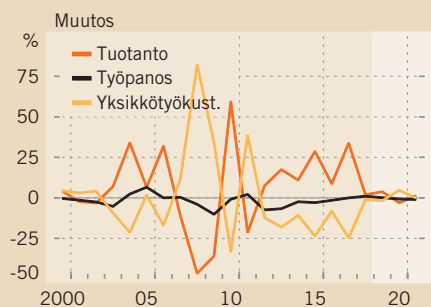
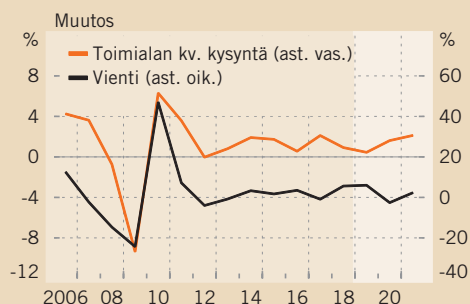
EU-MAISSA TERÄKSEN KULUTUS KÄÄNTYY ENSI VUONNA RUNSAAN PROSENTIN KASVUUN

Rakennussektori (ml. infrastruktuuri) on suurin teräksen loppukäyttäjä, sen osuus koko maailman teräksen tuotannosta on hieman yli puolet. Noin 15 prosenttia käytetään mekaanisten koneiden valmistamiseen, noin 12 prosenttia autoteollisuuteen ja noin 11 prosenttia metallituotteisiin. Muiden kulkuneuvojen osuus teräksen kulutuksesta on noin 5 prosenttia, sähkölaitteiston 3 prosenttia ja kulutustavaroiden niinkään 3 prosenttia.

Kansainvälisen teräsjärjestön (The World Steel Association) lokakuussa 2019 tekemän arvion mukaan koko maailman teräksen kulutus kasvaa 3,9 prosenttia vuonna 2019 ja 1,7 prosenttia vuonna 2020.

Pois lukien Kiina, maailman kulutus kasvaa ensi vuonna 2,5 prosenttia. Kiinan osuus koko maail-

Kysyntä, vienti ja tuotanto

Lähteet: Tilastokeskus, OECD, Tulli, NiGEM, Etlä.

ETLA S19.2/ad2701

Kannattavuus

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S19.2/ad2709

man terästuotteiden kokonaiskulutuksesta oli viime vuonna 49 prosenttia. Teräksen kysyntä Kiinassa kasvaa ensi vuonna vain prosentin. Maan autoteollisuuden tuotanto on supistunut jo 13 kuukautta peräkkäin.

Kehittyneiden maiden teräksen kysyntä kasvaa vain 0,6 prosenttia vuonna 2020 Kansainvälisen teräsjärjestön mukaan. Yhdysvalloissa teräksen kysynnän kasvu hidastuu ensi vuonna 0,4 prosenttiin. Japanissa teräksen kysyntä vähenee 0,6 prosenttia. EU-maiden teräksen kysyntä lisääntyy 1,1 prosenttia ensi vuonna. Saksassa kulutus kääntyy 1,5 prosentin kasvuun, mutta Italiassa teräksen kulutuksen kasvuvauhti hieman hidastuu 1,9 prosenttiin.

Kehittyvien maiden teräksen kysyntä (pois lukien Kiina) kasvaa 4,1 prosenttia vuonna 2020, kun investoinnit infrastruktuuriin kasvavat erityisesti Aasiassa. Intiassa teräksen kysyntä kasvaa ensi vuonna 7 prosenttia, mutta Venäjällä teräksen

kulutuksen kasvuvauhti hidastuu 1,5 prosenttiin. Keski- ja Etelä- Amerikassa kysyntä kasvaa 3,9 prosenttia vuonna 2020.

KAASUPUTKITOIMITUSTEN ANSIOSTA METALLIEN JALOSTUKSEN VIENNIN MÄÄRÄ KOHOSI TAMMI-ELOKUUSSA 14 PROSENTTIA VUODENTAKAISESTA

Arvioimme syyskuussa, että metallien jalostuksen viennin määrä kohoaa tänä vuonna 6 prosenttia viimevuotisesta. Metallien jalostuksen vienti kasvoi voimakkaasti jo vuoden 2018 viimeisellä neljänneksellä. Tämä johtui suurelta osin kaasuputkien toimituksista avomerelle, Ruotsiin ja Venäjälle. Näiden toimitusten yhteenlaskettu arvo oli 310 miljoonaa euroa.

Kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä kaasuputkia vietiin avomerelle 148 miljoonan euron arvosta. Toisella neljänneksellä kaasuputkia vietiin avomerelle ja Venäjälle 458 miljoonan euron arvosta ja heinä-elokuussa 358 miljoonan euron arvosta. Kaasuputkia vietiin siten kaiken kaikkiaan 964 miljoonan euron arvosta kuluvan vuoden tammi-elokuussa.

Tammi-elokuussa metallien jalostuksen viennin määrä kohosi kaasuputkitoimitusten ansiosta

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2019

	Arvo, milj. eur	Osuus, %	Muutos, %
Kaikki maat	6 118	100,0	10
Eurooppa	5 268	86,1	18
- EU28	3 779	61,8	-4
- Euroalue	2 598	42,5	-5
Kaukoit	521	8,5	-23
Pohjois-Amerikka	252	4,1	-23
Alankomaat	1 024	16,7	-8
Saksa	985	16,1	-9
Avomeri	716	11,7	5 513
Ruotsi	604	9,9	-7
Venäjä	349	5,7	481
Sveitsi	241	3,9	-1
Iso-Britannia	219	3,6	11
Yhdysvallat	208	3,4	-17
Japani	185	3,0	-43
Puola	180	2,9	12

Lähde: Tulli.

Toimiala valmistaa rautaa, terästä, rautaseoksia, putkia, värimetalleja ja valumetalleja.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	4,3
bruttokansantuotteesta	0,9
tavaraviennistä	13,3

¹⁾ käyvin hinnoin vuonna 2018.

Suurimmat yritykset vuonna 2017

	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ¹⁾
Outokumpu konserni	6 363,0	10 500
SSAB Suomi Oy	2 200,0	4 700
Norilsk Nickel Harjavalta Oy	722,0	292
Freeport Cobalt Oy	617,6	445
Luvata konserni	590,0	1 400

¹⁾ Globaali.

Työn tuottavuus

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S19.2/ad2712

Omavaraisuusaste

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S19.2/ad2710

peräti 14 prosenttia vuodentakaisesta. Viime vuoden lopun korkean vertailutason takia toimialan vienti on kuitenkin nyt kääntymässä laskuun vuodentakaiseen verrattuna.

Noin 90 prosenttia Nord Stream 2 putken koko pituudesta on jo laskettu mereen. Koko putken hinta on julkisten tietojen mukaan noin 10 miljardia euroa. Nord Stream hanke valmistunee kuluvan vuoden lopulla, ja sen asentaminen Suomen talousvyöhykkeellä saatiin valmiiksi elokuun lopulla. Ensi vuonna metallien jalostuksen vientimäärä jää vajaat 3 prosenttia tämänvuotista pienemmäksi kaasuputkitoimitusten loputtua.

Yhdysvallat ilmoitti maaliskuussa 2018, että maa ottaa käyttöön teräs- ja alumiinitullit. Terästulli on 25 prosenttia ja alumiinitulli 10 prosenttia. Tullit astuivat voimaan kesäkuussa 2018 koskien myös EU-maita. Ne heikentävät alan vientimahdollisuuksia.

METALLIEN JALOSTUKSEN TYÖN TUOTTAVUUDEN KASVU PYSÄHTYI VUONNA 2018

Teknolomiteollisuus ry:n mukaan suomalaiset metallien jalostusyritykset työllistivät kuluvan vuoden syyskuun lopussa noin 15 900 työntekijää Suomessa, mikä oli lähes yhtä paljon kuin keskimäärin viime vuonna. Ulkomaisesta henkilöstöstä noin 70 prosenttia työskentelee Länsi-Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa.

Alan tuottavuus oli melko korkea vuonna 2006, minkä jälkeen se putosi jyrkästi. Vuodesta 2011 tuottavuus on ollut vahvassa nousussa, kun arvonlisäys on kasvanut ja tehtyjen työtuntien määrä samanaikaisesti vähentynyt. Tuottavuus nousi tuntuvasti vuonna 2015 ja vuonna 2016 se nousi edelleen ylittäen edellisen, vuoden 2006, huipun. Vuonna 2017 tuottavuus kohosi uusiin huippulukemiin, kun arvonlisäys kasvoi peräti 41 prosenttia vuodentakaisesta. Viime vuonna arvonlisäys nousi vain vähän, jolloin tuottavuuden kasvu pysähtyi.

Koneiden, metallituotteiden ja kulkuneuvojen valmistus

Kone- ja metallituoteteollisuus työllisti Teknologia-teollisuus ry:n mukaan 134 800 henkilöä Suomessa syyskuun lopulla vuonna 2019, mikä oli noin 2,6 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna keskimäärin. Ulkomaisesta henkilöstöstä vajaat puolet sijaitsee kehittyneissä maissa Länsi-Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa.

Kone- ja metallituoteteollisuuden (koneet, metallituotteet, kulkuneuvot) uusien vientitilausten arvo putosi heinä-syyskuussa 19 prosenttia vuodentakaisesta. Edellisestä neljänneksestä tilausten arvo väheni 7 prosenttia. Kone- ja metalli-

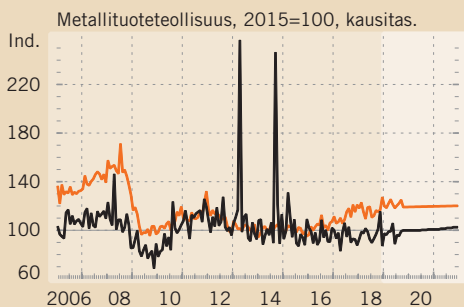
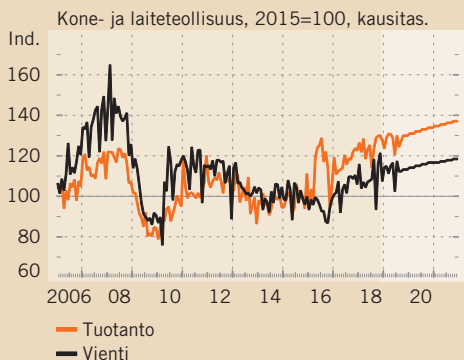
tuoteteollisuuden vientitilaukanta oli syyskuun lopulla prosenttien korkeammalla tasolla kuin vuotta aiemmin, mutta 6 prosenttia matalammalla tasolla kuin edellisellä neljänneksellä. Telakoiden osuus tilauksien kokonaisarvosta on tällä hetkellä erityisen suuri.

KONEIDEN JA LAITTEIDEN VALMISTUS

Koneiden valmistus kehittyi Suomessa edelleen suotuisammin kuin EU-maissa keskimäärin

Suomessa koneiden ja laitteiden tuotanto oli kuluvan vuoden tammi-syyskuussa 5,2 prosenttia korkeampi kuin vuoden 2008 vastaavana ajanjaksona. Saksassa tuotantomäärä oli sen sijaan 2,1 prosenttia alemmalla tasolla kuin vuoden 2008 tammi-syyskuussa. EU28-maissa koneiden ja laitteiden tuotantomäärä oli keskimäärin runsaat 4 prosenttia vuoden 2008 tammi-syyskuun tasoa matalampi. Tuotanto on kuitenkin noussut selvästi vuoden 2008 tasoa korkeammalle Bulgariassa, Virossa, Latviassa, Liettuaissa, Unkarissa,

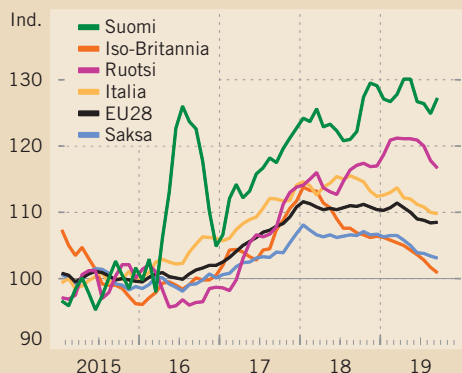
Vienti ja tuotanto

Lähteet: Tilastokeskus ja Tulli.

ETLA S19.2/ad28klm01

Koneiden ja laitteiden tuotanto, 2015=100, kausitas., 3kk lka

Lähde: Eurostat.

ETLA S19.2/ad28klm08

Turkissa, Alankomaissa, Itävallassa, Tsekin tasavallassa, Puolassa, Romaniassa, Belgiassa, Tanskassa, Portugalissa ja Norjassa. Koneiteollisuudessa tuotantomäärät ovat vuoden 2008 lukuihin verrattuna huomattavasti pienemmät Kreikassa, Italiassa, Ruotsissa, Isossa-Britanniassa, Espanjassa ja Ranskassa.

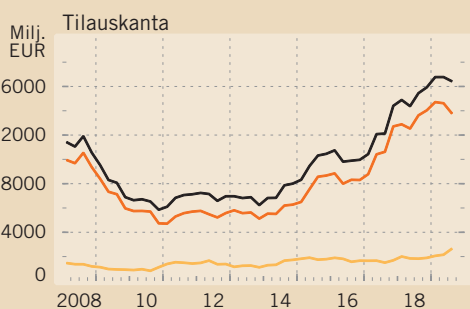
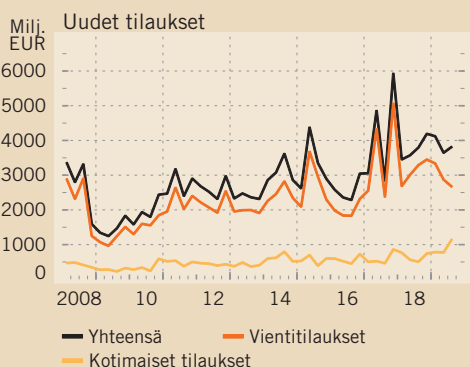
Kuluvan vuoden tammi-syyskuussa EU-maiden tuotanto väheni kausitasoitettuna ja työpäiväkorjattuna keskimäärin prosentin vuodentakaisesta. Kasvu on nyt pysähtynyt monessa maassa. Tammi-syyskuussa koneiden ja laitteiden tuotanto kuitenkin nousi Itävallassa 9 prosenttia, Tanskassa 8 prosenttia, Virossa 5 prosenttia, Ruotsissa vajaat 4 prosenttia ja Italiassa vajaat 3 prosenttia vuodentakaisesta. Isossa-Britanniassa tuotanto väheni 6 prosenttia viimevuotisesta ja Saksassa se laski vajaat 2 prosenttia.

Suomessa alan tuotanto lisääntyi tammi-syyskuussa 3,2 prosenttia vuodentakaisesta. Etlä arvioi syyskuun ennusteessaan, että koneiden ja laitteiden tuotanto kasvaa noin 6 prosenttia tänä vuonna ja 3 prosenttia ensi vuonna. Teollisuustuotannon volyymi-indeksiin ja kansantalouden tilinpidon mukaiset tuotokset poikkeavat jonkin verran toisistaan.

Koneiden ja laitteiden viennin määrä lisääntyi kuluvan vuoden tammi-elokuussa 3,7 prosenttia edellisvuodesta. Arvioimme, että alan vientimäärä lisääntyy 3,5 prosenttia tänä vuonna. Ensi vuonna viennin odotetaan kasvavan noin 2 prosenttia kansainvälisen vientikysynnän hidastuessa.

Toimitukset tärkeimmälle markkina-alueelle Eurooppaan lisääntyivät kuluvan vuoden tammi-elokuussa arvoltaan 7 prosenttia vuodentakais-

Tilaukset

ETLA S19.2/ad28klm02

Hintojen muutos

ETLA S19.2/ad28klm07

ta. Vienti toiseksi tärkeimmälle markkina-alueelle Aasiaan sen sijaan väheni 5 prosenttia. Toimitukset Pohjois-Amerikkaan lisääntyivät arvoltaan 28 prosenttia.

Kaivos-, louhinta- ja rakennuskoneiden osuus koneiteollisuuden viennistä oli 23 prosenttia kuluvan vuoden tammi-elokuussa. Viennin arvo nousi 7 prosenttia vuodentakaisesta. Toimitukset Venä-

Keskeiset tunnusluvut

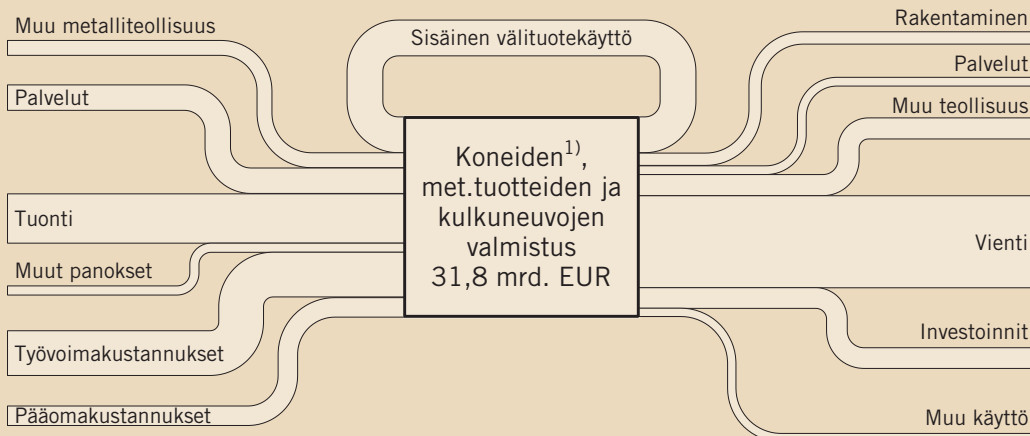
			% -muutos				Keskimäärin	
	2016	2017	2018	2019 ^E	2020 ^E	2021 ^E	2014–18	2019–23 ^E
Vienti	-9,7	25,4	1,7	7,7	-0,8	4,0	5,1	2,5
Vientihinta	0,6	1,2	0,9	0,8	0,7	0,5	0,8	0,7
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	-0,3	6,0	4,5	4,0	-0,5	1,5	2,1	2,0
- Työpanos	-0,1	3,2	3,0	1,6	-0,5	-0,3	0,8	0,7
- Työn tuottavuus	-0,3	2,7	1,5	2,4	0,1	1,8	1,2	1,7
- Pääomavaltaituminen	-0,1	-1,0	-0,9	-0,3	0,5	0,3	-0,3	0,0
- Kokonaistuottavuus	-0,2	3,7	2,4	2,7	-0,4	1,5	1,6	1,7

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etlä.

Koneiden, met.tuotteiden ja kulkuneuvojen valmistuksen hyödykevirrat vuonna 2018

PANOSKÄYTTÖ

TUOTOS

1) ml. koneiden korjaus.

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S19.2/a13i

jälle, Puolaan ja Kiinaan olivat arvoltaan erityisen vahvassa kasvussa. Vienti kasvoi tuntuvasti myös Yhdysvaltoihin ja Ruotsiin. Toimitukset Norjaan ja Saksaan jäivät lähes edellisvuoden lukemiin. Vienti Australiaan, Alankomaihin ja Kanadaan väheni.

Maa- ja metsätalouskoneiden osuus koneteollisuuden viennistä oli 14 prosenttia, niiden vienti kohosi 10 prosenttia edellisvuodesta. Nosto- ja siirtolaitteiden osuus toimialan viennistä oli

13 prosenttia. Vientitoimitusten arvo nousi 15 prosenttia viimevuotisesta. Paperikoneiden vienti kohosi arvoltaan 4 prosenttia, ryhmän osuus oli 9 prosenttia.

Koneiden ja laitteiden valmistuksessa tehtyjen työtuntien määrä on pysynyt melko vakaana. Työn tuottavuuden nousu pysähtyi vuonna 2007.

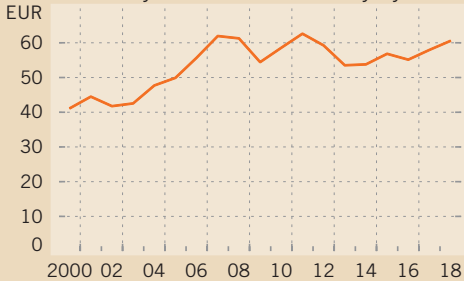
METALLITUOTTEIDEN VALMISTUS

Suomessa metallituotteiden tuotanto kasvoi reippaasti tammi-syyskuussa vaikka se pieneni EU:ssa keskimäärin

EU28-maiden metallituotteiden tuotanto oli kulu- van vuoden tammi-syyskuussa keskimäärin vajaat 8 prosenttia alemmalla tasolla kuin vastaavana ajanjaksona vuonna 2008. Suomessa ja Ruotsissa tuotanto oli 21 prosenttia pienempi, mutta Saksassa vajaat 8 prosenttia suurempi. Liettua-

Työn tuottavuus

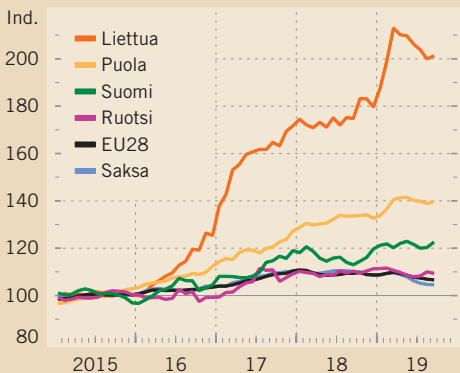
Arvonlisäys kiintein hinnoin/tehdyt työtunnit

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S19.2/ad28klm12

Metallituotteiden tuotanto, 2015=100, kausitas., 3kk lka

Lähde: Eurostat.

ETLA S19.2/ad28klm11

Kannattavuus

Toimintaylijäämä / tuotos

Kannattavuutta määrittävät tekijät, muutos

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S19.2/ad28klm09

sa kasvua kertyi huikeat 151 prosenttia, Puolassa 120 prosenttia ja Latviassa 63 prosenttia.

Metallituotteiden tuotanto on vuodesta 2015 kulkenut lähellä EU:n keskimääräistä kehitystä Ranskassa, Italiassa ja Saksassa. Kuluvan vuoden tammi-syyskuussa tuotanto jäi EU-maissa keskimäärin prosentin edellisvuotista pienemmäksi. Liettuassa metallituotteiden tuotanto kuitenkin kasvoi 19 prosenttia vuodentakaisesta, vaikka tuotantomäärien nousu pysähtyi jo vuoden alussa. Latviassa tuotanto lisääntyi 15 prosenttia, Norjassa 12 prosenttia, Puolassa 6 prosenttia, Espanjassa 4 prosenttia ja Tanskassa 3 prosenttia.

Metallituotteiden tuotanto kehittyi useiden vuosien ajan melko samaa tahtia Ruotsissa ja Suomessa. Tämän vuoden tammi-syyskuussa tuotanto Suomessa kasvoi kausitasoitettuna vajaat 5 prosenttia vuodentakaisesta. Ruotsissa alan tuotanto jäi edellisvuoden lukemiin. Saksassa tuotanto väheni 3 prosenttia. Arvioimme syyskuun ennusteessamme, että metallituotteiden tuotanto Suomessa kasvaa tänä vuonna 3 prosenttia. Ensi vuonna kasvu pysähtyy.

Metallituotteiden viennin arvo kasvoi tammi-elokuussa 3 prosenttia vuotta aikaisemmasta. Eurooppa on metallituotteiden tärkein markkina-alue. Toimitukset kärkeimäihin Ruotsiin ja Venäjälle kuitenkin vähenivät. Vienti Aasiaan (pl. Lähi-

ja Keski-itä) kohosi arvoltaan 81 prosenttia viimevuotisesta. Metallituotteiden vienti Pohjois-Amerikkaan väheni 9 prosenttia edellisvuodesta. Arvioimme syyskuussa, että metallituotteiden viennin määrä kasvaa vuosina 2020–2021 runsaan prosentin tahtia.

KULKUNEUVOJEN VALMISTUS

Kulkuneuvojen vienti supistuu ensi vuonna noin 7 prosenttia

Kulkuneuvojen osuus koko tavaraviennin arvosta oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa 9,1 prosenttia. Moottoriajoneuvojen osuus kulkuneuvo-teollisuuden viennin arvosta oli 71 prosenttia ja muiden kulkuneuvojen osuus 29 prosenttia.

Moottoriajoneuvojen viennistä 69 prosenttia oli henkilöautojen vientiä. Tavarankuljetukseen tarkoitettujen moottoriajoneuvojen osuus oli 11 prosenttia.

Koneteollisuus valmistaa mm. voimakoneita, massa- ja paperikoneita, hissejä, nosto- ja siirtolaitteita, maa- ja metsätalouskoneita sekä kaivos- ja louhintakoneita.

Metallituoteteollisuus valmistaa mm. metallirakenteita, höyrykattiloita, lukkoja ja saranointa, työkaluja sekä keskuslämmityskattiloita.

Kulkuneuvojen valmistuksen tärkeimmät tuoteryhmät ovat laivat, autot ja perävaunut.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	25,4
bruttokansantuotteesta	5,3
tavaraviennistä	23,3

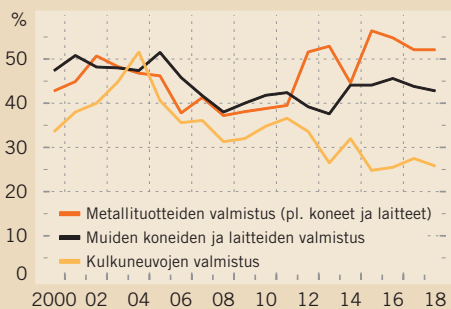
¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2018.

Suurimmat yritykset vuonna 2017

	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ¹⁾
Kone konserni	8 942,4	53 400
Wärtsilä konserni	4 923,0	17 900
Cargotec konserni	3 280,1	11 100
Valmet konserni	3 159,0	12 200
Konecranes konserni	3 136,4	15 500

¹⁾ Globaali.

Omaparaisuusaste

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S19.2/ad28klm10

Kulkuneuvojen viennin määrä supistui viime vuonna 2 prosenttia, vaikka moottoriajoneuvojen vienti lisääntyi 18 prosenttia. Muiden kulkuneuvojen vienti supistui 39 prosenttia.

Kuten syyskuussa ennustimme, koko kulkuneuvoteollisuuden vienti kasvaa noin 17 prosenttia vuonna 2019. Päivitetyin arvion mukaan moottoriajoneuvojen vienti kuitenkin supistuu 2 prosent-

tia ja muiden kulkuneuvojen vienti lisääntyy vajaat 90 prosenttia viimevuotisesta.

Vuonna 2020 koko kulkuneuvoteollisuuden vienti supistuu noin 7 prosenttia.

Moottoriajoneuvojen vienti lisääntyy, mutta muiden kulkuneuvojen vienti vähenee tämänvuotisesta.

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2019

	Arvo, milj. eur	Osuus, %	Muutos, %		Arvo, milj. eur	Osuus, %	Muutos, %
Koneet ja laitteet				Moottoriajoneuvot, perävaunut ja puoliperävaunut			
Kaikki maat	5 616	100,0	5	Kaikki maat	2 760	100,0	8
Eurooppa	3 442	61,3	7	Eurooppa	2 603	94,3	8
- EU28	2 595	46,2	6	- EU28	2 294	83,1	6
- Euroalue	1 703	30,3	11	- Euroalue	2 012	72,9	5
Kaukoitä	772	13,7	-5	Kaukoitä	46	1,7	32
Lähi- ja Keski-itä	108	1,9	-26	Saksa	1754	63,6	4
Pohjois-Amerikka	644	11,5	28	Ruotsi	200	7,2	10
Etelä-Amerikka	222	4,0	8	Venäjä	181	6,6	19
Afrikka	172	3,1	-8	Norja	118	4,3	31
Oseania	202	3,6	4	Viro	67	2,4	6
Yhdysvallat	538	9,6	36	Muut kulkuneuvot			
Venäjä	512	9,1	10	Kaikki maat	1 152	100,0	9
Saksa	425	7,6	5	Eurooppa	979	85,0	1
Ruotsi	408	7,3	-5	- EU28	887	77,0	0
Kiina	377	6,7	-4	- Euroalue	747	64,8	2
Metallituotteet				Kaukoitä	126	10,9	1 565
Kaikki maat	923	100,0	3	Saksa	574	49,8	2
Eurooppa	715	77,5	0	Kypros	125	10,9	-3
- EU28	518	56,1	-1	Japani	116	10,1	15 378
- Euroalue	246	26,7	5	Ruotsi	62	5,4	-5
Kaukoitä	98	10,6	81	Norja	51	4,5	1
Pohjois-Amerikka	61	6,6	-9				
Ruotsi	166	18,0	-8				
Venäjä	91	9,9	-12				
Norja	68	7,4	4				
Viro	55	6,0	3				
Saksa	50	5,5	8				

Koko kulkuneuvoteollisuuden tuotanto kasvaa tänä vuonna noin 6 prosenttia. Ensi vuonna toimialan tuotanto vähenee vajaat 2 prosenttia.

EU-maissa valmistettujen henkilöautojen vienti Yhdysvaltoihin väheni 7 prosenttia vuoden alkupuoliskolla

Autoteollisuus työllistää EU:ssa runsaat 11 prosenttia tehdasteollisuuden työntekijöistä. Euroopassa autojen suurimmat markkina-alueet ovat Saksa, Iso-Britannia, Venäjä, Ranska, Italia ja Espanja. Euroopassa oli 309 autotehdasta vuonna 2018, joista 229 EU:ssa. Saksassa on 43 tehdasta, Ranskassa 37, Isossa-Britanniassa 33, Venäjällä 37 ja Italiassa 23 tehdasta. Puolassa on 16 autotehdasta, Espanjassa 13 ja Ukrainassa 7 tehdasta.

Koko maailman henkilöautojen tuotanto väheni 7,3 prosenttia vuoden 2019 alkupuoliskolla. EU-maiden osuus oli 21,9 prosenttia, ja niiden tuotanto supistui 6,8 prosenttia vuodentakaisesta. Suurimmat tuottajamaat olivat Kiina (osuus tuotannosta 27 prosenttia), Japani (osuus 11 prosenttia), Yhdysvallat (10 prosenttia), Saksa (runsaat 6 prosenttia), Intia ja Etelä-Korea (noin 5 prosenttia). Kiinassa henkilöautojen tuotantomäärä supistui kuluvan vuoden alkupuoliskolla 12,7 prosenttia edellisvuodesta, Japanissa tuotanto nousi 2 prosenttia ja Yhdysvalloissa tuotanto laski 6,5 prosenttia. Euroopassa Saksan tuotanto supistui 11 prosenttia, Espanjan väheni 7 prosenttia, Ison-Britannian putosi 20 prosenttia ja Italian tuotanto supistui 24 prosenttia. Ranskan tuotanto sen sijaan kasvoi prosentin. Venäjällä tuotanto nousi vajaat 2 prosenttia, ja maan osuus koko maailman tuotannosta oli 2 prosenttia.

EU-maiden henkilöautojen vienti väheni vuoden 2019 ensimmäisellä vuosipuoliskolla arvoltaan 4,9 prosenttia ja määrältään 14 prosenttia. EU-maissa valmistetuista henkilöautoista Yhdysvaltoihin suuntautuneen viennin määrä väheni 7,1 prosenttia. Niiden osuus viennistä oli 11,6 prosenttia. Autojen vienti Kiinaan (osuus 5,1 prosenttia) laski 17,5 prosenttia. Toimitukset Sveit-

siin vähenivät runsaan prosentin, osuus viennistä oli 3 prosenttia. Vienti Japaniin (osuus 2,8) supistui 10,7 prosenttia. Toimitukset Venäjälle nousivat prosentin, maan osuus oli 2 prosenttia. Toimitukset Etelä-Koreaan putosivat määrältään 23 prosenttia, ja niiden osuus oli vajaat 2 prosenttia.

Koska Yhdysvallat on Euroopan autonvalmistajien tärkein markkina-alue, mahdolliset Yhdysvaltojen asettamat tuontitullit heikentävät merkittävästi eurooppalaisten autonvalmistajien asemaa. EU:n ja Yhdysvaltojen välisestä tavarakaupasta 8 prosenttia liittyy autoihin. Lisäksi 27 prosenttia autojen tuotannosta Yhdysvalloissa oli vuonna 2018 EU-omisteisten autonvalmistajien tuottamia. Näistä autoista yli puolet menee vientiin. Yhdysvaltojen koko autojen viennistä arvoltaan 19 prosenttia suuntautuu EU-maihin.

EU:ssa uusien henkilöautojen rekisteröinnit vähenivät kuluvan vuoden tammi-syyskuussa 1,6 prosenttia vuodentakaisesta. Saksassa ne kuitenkin lisääntyivät 2,5 prosenttia. Isossa-Britanniasa uusien henkilöautojen rekisteröinnit vähenivät vajaat 3 prosenttia, Ranskassa runsaan prosentin ja Italiassa vajaat 2 prosenttia. Espanjassa rekisteröinnit putosivat runsaat 7 prosenttia, Suomessa 10 prosenttia ja Ruotsissa 12 prosenttia.

EU:ssa uusien dieselautojen kysyntä väheni kuluvan vuoden tammi-syyskuussa 16 prosenttia vuodentakaisesta. Bensiiniautojen kysyntä lisääntyi 3 prosenttia. Sähkö- sekä hybridautojen suosio on kovassa nousussa, molempia myytiin 43 prosenttia edellisvuotista enemmän.

Autojen tuotanto vähenee tilapäisesti Uudessakaupungissa

Uudenkaupungin autotehtaan tuotannosta arviolta noin puolet menee Saksan kautta Yhdysvaltoihin. Vuonna 2015 henkilöautojen vienti Suomesta kohosi 87 392 kappaleeseen, mutta vuonna 2016 autojen vienti laski 57 330 kappaleeseen Uudenkaupungin autotehtaan muutostöiden takia. Vuonna 2017 autoja vietiin 98 494 kappaletta. Tehdas teki uuden tuotantoennätyksen vuonna 2018, jolloin autoja valmistettiin 110 000

kappaletta. Kaiken kaikkiaan Suomesta vietiin viime vuonna Tullin tilastojen mukaan 123 811 kappaletta autoja.

Mercedes-Benzin GLC-mallin tuotanto aloitettiin helmikuussa 2017 Uudenkaupungin auto-tehtaalla. GLC-katumaasureita on valmistettu jo yli 100 000 kappaletta. Mercedes-Benz uuden A-sarjan autojen tuotanto käynnistyi heinäkuussa 2018.

Saksan autoteollisuuden ongelmat heijastuvat osittain myös muihin maihin. Lisäksi Yhdysvaltojen mahdollinen lisävero Euroopassa valmistetuille autoille on uhkana autojen kysyntä- ja vientinäkömille.

Uudenkaupungin autotehtaan tuotanto jää loppuvuonna ja ensi vuoden alussa aiemmin suunniteltua pienemmäksi, ja siitä syystä henkilöstöä vähennetään tilapäisesti. Autonvalmistuksen lisäksi Valmet Automotive panostaa akkujen tuotantoon ja palkkaa siksi uutta väkeä Saloon, missä sarjatuotanto aloitettiin marraskuun lopulla.

EU-maiden osuus uusista laivatilauksista oli viime vuonna 12 prosenttia

Maailman suurimmat laivanrakentajamaat ovat Kiina, Korea ja Japani. Kiina oli vuonna 2018 maailman johtava laivanrakennusmaa 36 prosentin tuotanto-osuudellaan (CGT). Korea sai kuitenkin eniten uusia tilauksia viime vuonna. Korean osuus uusista tilauksista (CGT) oli 40 prosenttia, Kiinan 25 prosenttia, Japanin 16 prosenttia ja EU-maiden 12 prosenttia. Suomen osuus koko maailman uusista laivatilauksista oli viime vuonna 0,4 prosenttia. Valtaosa Aasian maiden laivanrakennuksen tuotannosta on bulkialuksia, tankkereita, tavallisia rahtilaivoja sekä konttilaivoja.

Euroopan tärkeimmät laivanrakennusmaat ovat Italia, Saksa, Ranska, Suomi, Venäjä, Espanja ja Romania. Eurooppalaiset telakkayhtiöt Fincantieri ja Meyer dominoivat risteilyalusten ja autotankkustajalaivojen markkinoita. Fincantierin osuus risteilyjärakentamisesta on yli puolet. Mui-

ta yhtiöitä ovat saksalainen MV Werften ja kinaalainen China State Shipbuilding Corporation (CSSC), mutta niiden osuudet markkinoista ovat pienet.

Telakkateollisuuden näkymät ovat ruusuiset

Maailmantalouden heikkenevistä talousnäköymistä huolimatta Suomen telakkateollisuuden näkymät ovat ruusuiset. Tilaukannassa on huomattava määrä isoja risteilyjä ja myös pienempiä aluksia. Meyer Turun telakan tilauskirjat ulottuvat nyt vuoteen 2025 asti, ja myös Rauman telakan tilauskanta on vahvassa nousussa. Omistajavaihdoksen myötä myös Helsingin telakka näkee valoa tunnelin päässä.

TUI Cruises tilasi kesällä 2015 risteilyaluksen, joka luovutettiin Turun telakalta tammikuussa 2019. Costa Cruises tilasi niinikään kesällä 2015 Meyeriltä kaksi Suomessa rakennettavaa risteilyjää, joista Costa Smeralda valmistuu Turun telakalta joulukuussa 2019 ja toinen vuonna 2021.

Carnival Corporation tilasi syyskuussa 2016 kolme LNG-risteilijää Meyeriltä, joista kaksi rakennetaan Turussa ja yksi Saksassa. Turun tilaukannassa olevat valmistuvat vuosina 2020 ja 2022. Lokakuussa 2016 Royal Caribbean Cruises tilasi Turusta kaksi risteilyjää, jotka myös käyttävät LNG:tä polttoaineena. Laivat toimitetaan vuosina 2022 ja 2024. Heinäkuussa 2019 varustamo tilasi vielä kolmannen Icon-luokan risteilylaivan. Alus toimitetaan vuonna 2025.

Saksalainen TUI Cruises tilasi helmikuussa 2018 risteilyaluksen Turun telakalta. Alus toimitetaan vuonna 2023.

Rauma Marine Constructions Oy ja AS Tallink Grupp allekirjoittivat maaliskuussa sopimuksen 250 miljoonan euron arvoisen matkustaja-autolautan rakentamisesta. Alus toimitetaan vuoden 2022 alussa. Lisäksi Rauman telakka ja Kvarken Link ovat sopineet Vaasa-Uumaja välin liikenteen tulevan lautan rakentamisesta. Autolautta valmistuu keväällä 2021.

Kuluvan vuoden syyskuussa Rauma Marine Constructions Oy ja Puolustusvoimat allekirjoittivat sopimuksen neljän taistelualuksen rakentamisesta. Suunnittelutyö on jo käynnissä, ja alusten rakentaminen aloitetaan vuonna 2022. Projekti kestää vuoteen 2028 asti, ja sopimuksen arvo on noin 650 miljoonaa euroa. Koska alukset toimitetaan kotimaahan, ne eivät näy vientitilastoissa.

Helsingin telakka luovutti elokuun lopussa jäätämurtavan säiliöaluksen kreikkalaiselle varus-
tamolle. Alus oli viimeinen edellisen omistajan tilauskannassa oleva. Omistajavaihdoksen seurauksena telakka on saanut kaksi uutta tilausta. Venäläinen Vodohod on sopinut kahden luksusristeilyaluksen rakentamisesta. Laivat valmistuvat vuosina 2021 ja 2022.

Paperiteollisuus

PAINO- JA KIRJOITUSPAPERIN OSUUS TUOTANNOSTA ON SUOMESSA SUUREMPI KUIN EUROOPASSA KESKIMÄÄRIN

Paperiteollisuuden tuotanto on enenevässä määrin siirtymässä Aasiaan ja Etelä-Amerikkaan lähemmäs kasvavia markkinoita. Aasian osuus koko maailman paperin ja kartongin kulutuksesta oli 48,9 prosenttia jo vuonna 2016.

Kiina on paperin ja kartongin suurin tuottaja- ja kuluttajamaa. Pakkauskartongin ja pakkauspaperin osuus Kiinan paperin ja kartongin kulutuksesta ja tuotannosta on noin 70 prosenttia.

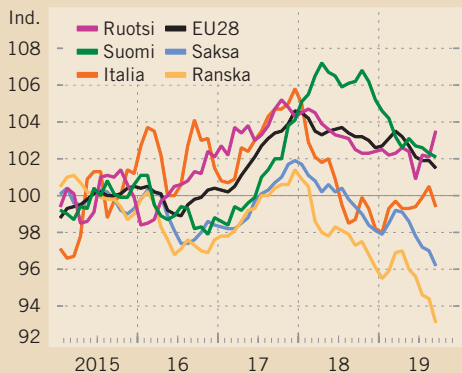
Maailman suurimmat paperin ja kartongin tuottajamaat ovat Kiina, Yhdysvallat, Japani, Saksa, Etelä-Korea, Brasilia, Kanada, Suomi, Ruotsi ja Indonesia. Näiden maiden osuus koko maailman paperin ja kartongin tuotannosta on noin 70 prosenttia.

Vuonna 2017 maailman suurimmat metsäteollisuusyritykset olivat International Paper, Procter

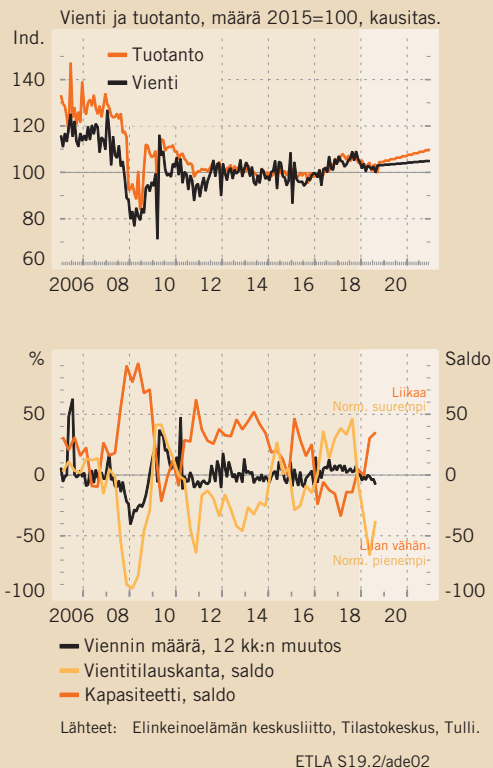
& Gamble, Kimberly-Clark, WestRock, Oji Paper, Essity, Stora Enso, UPM-Kymmene, Smurfit Kappa Group ja Nippon Paper Group. Euroopan suurimmat metsäteollisuusyritykset olivat vuonna 2017 Essity, Stora Enso, UPM-Kymmene, Smurfit Kappa Group, Mondi, DS Smith, Metsä Group, Sequana Capital, SAICA ja Ontex.

Pakkausmateriaalien osuus Euroopan tuotannosta vuonna 2017 oli 51 prosenttia, paino- ja kirjoituspapereiden osuus 36 prosenttia, pehmopapereiden 8 prosenttia ja muiden papereiden 5 prosenttia.

Paperiteollisuuden tuotanto, 2015=100, kausitas., 3kk lka

Vienti, tuotanto ja tilaukset

Saksan osuus Euroopan paperin ja kartongin tuotannosta vuonna 2017 oli 25 prosenttia, Ruotsin 11 prosenttia, Suomen 11 prosenttia, Italian 10 prosenttia ja Ranskan 9 prosenttia.

Suomessa on 17 paperitehdasta, 14 kartonkitehdasta ja 19 massatehdasta. Paperin ja kartongin jalostetehtaita on 19 kappaletta. Kartongin tuotanto kasvoi 5,4 prosenttia vuonna 2018 ja paino- ja kirjoituspaperin tuotanto nousi 1,9 prosenttia. Muun paperin tuotanto väheni 2,5 prosenttia. Sellun tuotanto lisääntyi 5,8 prosenttia vuonna 2018.

Paino- ja kirjoituspaperin osuus alan tuotannosta oli vuonna 2018 vielä 52 prosenttia, eli huomattavasti suurempi kuin Euroopassa keskimäärin. Kartongin osuus oli 36 prosenttia ja muun paperin 12 prosenttia. Lähes koko paperin ja kartongin tuotanto menee vientiin. Sellun vientiosuus oli 43 prosenttia vuonna 2017.

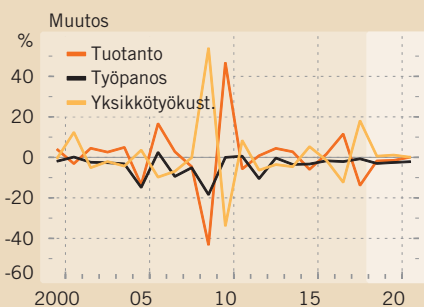
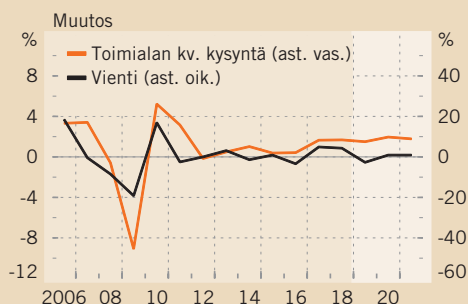
Paperiteollisuuden suurimmat viejamaat olivat vuonna 2018 Saksa, Kiina, Yhdysvallat, Suomi, Ruotsi, Kanada, Italia, Ranska, Alankomaat ja Itävalta.

SUOMESSA PAPERITEOLLISUUDEN TUOTANTO ON TÄNÄ VUONNA SUPISTUNUT SELVÄSTI ENEMMÄN KUIN EU-MAISSA KESKIMÄÄRIN

Paperiteollisuuden tuotanto EU28-maissa oli vuoden 2019 tammi-syyskuussa keskimäärin 3,1 prosenttia alemmalla tasolla kuin vuoden 2008 tammi-syyskuussa. Euroalueella tuotanto oli 8 prosenttia alemmalla tasolla. Viime vuoden tammi-syyskuuhun verrattuna EU-maiden tuotanto supistui keskimäärin prosentin ja euroalueen vajaat 2 prosenttia.

Vuodentakaiseen verrattuna Suomen tuotanto putosi kausitasoitettuna ja työpäiväkorjattuna 3,5 prosenttia tammi-syyskuussa. Ranskassa tuotantomäärä laski 2,9 prosenttia ja Saksassa 2,4 prosenttia edellisvuodesta. Ruotsin tuotantomäärä supistui 1,2 prosenttia ja Italian prosentin. Liettuaissa paperiteollisuuden tuotanto sen sijaan lisääntyi 9 prosenttia, Unkarissa 6 prosenttia ja Puolassa 3 prosenttia. Alankomaissa, Isossa-Britanniassa ja Itävallassa tuotanto nousi prosentin.

Kysyntä, vienti ja tuotanto

Lähteet: Tilastokeskus, OECD, Tulli, NiGEM, ETLA.

ETLA S19.2/ade01

Hintojen muutos

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S19.2/ade07

Liettuassa tuotanto on noussut erityisen voimakkaasti vuodesta 2009. Puolan merkitys paperiteollisuuden tuotteiden markkina-alueena kasvaa koko ajan.

Suomen tuotantomäärä oli tammi-syyskuussa 18 prosenttia matalammalla tasolla kuin vuoden 2008 vastaavana ajanjaksona. Ranskassa paperiteollisuuden tuotanto on kuitenkin supistunut

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2016	2017	2018	2019 ^E	2020 ^E	2021 ^E	2014–18	2019–23 ^E
Vienti	-3,4	4,9	4,3	-2,7	0,9	0,9	1,0	0,2
Vientihinta	0,2	-1,5	8,6	-0,5	-3,0	-1,2	2,0	-1,3
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	1,6	11,6	-13,8	-1,7	-1,5	0,1	-0,8	-0,2
- Työpanos	-1,7	-2,1	-0,7	-3,0	-2,5	-2,1	-2,3	-2,1
- Työn tuottavuus	3,4	13,9	-13,2	1,3	1,1	2,3	1,6	-1,1
- Pääomavaltaituminen	-0,5	1,6	0,6	1,9	1,5	1,2	0,1	1,3
- Kokonaistuottavuus	3,9	12,2	-13,7	-0,6	-0,4	1,0	1,4	-2,3

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etla.

Paperiteollisuuden hyödykevirrat vuonna 2018

PANOSKÄYTTÖ

Metsätalous

Kemia

Energia

Liikenne

Tuonti

Muut panokset

Työvoimakustannukset

Pääomakustannukset

Sisäinen välituotekäyttö

Paperi-
teollisuus
15,6 mrd. EUR

TUOTOS

Muu teollisuus

Vienti

Palvelut

Muu käyttö

paljon voimakkaammin kuin Suomessa, valmistusmäärä oli kuluvan vuoden tammi-syyskuussa 29 prosenttia pienempi kuin vuonna 2008. Italian tuotanto oli 8 prosenttia pienempi, Saksan 6 prosenttia pienempi ja Ruotsin 2 prosenttia pienempi kuin tammi-syyskuussa 2008.

Etlä arvioi syyskuussa, että koko paperiteollisuuden (ml. kartonki ja sellu) tuotos supistuu tänä vuonna vajaat 3 prosenttia, mutta kasvaa ensi vuonna 2 prosenttia. On hyvä pitää mielessä, että teollisuustuotannon volyyymi-indeksin ja kansantalouden tilinpidon mukaiset tuotokset poikkeavat jonkin verran toisistaan.

TARRAMATERIAALIEN KYSYNTÄ KASVAA VAKAASTI VERKKOKAUPAN MYÖTÄ

Pöyry konsulttiyhtiön vuoden 2018 kesäkuussa valmistuneen raportin mukaan koko maailman paperin kysyntä vähenee vuodesta 2017 vuoteen 2030 asti noin 0,2 prosentin vuosivauhtia.

Tutkimuksessa arvioidaan, että pakkausmateriaalin kysyntä koko maailmassa kasvaa vuosittain 2,1 prosenttia ja pehmopaperien kysyntä nousee 3,4 prosenttia.

Painopaperin kysyntä maailmassa laskee jatkuvasti, koska sähköisen median merkitys kasvaa painetun median kustannuksella. Sanomalehti- ja aikakauslehtipaperien kysynnän lasku jatkuu siksi Euroopassa. Mainonta lehdissä vähenee edelleen ja siirtyy sähköiseen mediaan. Tämä rakenteellinen muutos jatkuu vielä useita vuosia. Heikko talouskehitys tänä vuonna on korostanut laskua. Sähköinen viestintä on valtaamassa alaa myös kehittyvillä markkinoilla. Varsinkin Japanissa ja Etelä-Koreassa sen suosio on suuri. Kiinassa paino- ja kirjoituspaperin kysyntä kasvaa aiempaa hitaammin.

Kartongin ja muiden pakkausmateriaalien kysyntä on sen sijaan edelleen nousussa lisääntyneen verkkokaupan ansiosta. Teollisuus- ja kulutustavaroiden valmistus Aasiassa on lisääntynyt, mikä kasvattaa kuluttajapakkauskartongin ja muun kartongin kysyntää. Kiina on tällä hetkellä maa-

ilman nopeimmin kasvava kuluttajamarkkina ja suurin verkkokaupamarkkina. Se on suurempi kuin markkina Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa yhteensä. Myös Itä-Euroopassa ja Etelä-Amerikassa kartongin kysyntä on kasvussa. Euroopassa useita painopapereiden tuotantolinjoja on muutettu valmistamaan kartonkia.

Tarramateriaalien kysyntä kasvaa vakaasti verkkokaupan myötä. Myös pakattujen elintarvikkeiden lisääntyminen ja yksityisen kulutuksen kasvu nostavat etikettimateriaalien käyttöä. Sellun kysyntä nousee elintason tahdissa, hygieniatuotteiden ja pakkauskartongin kulutuksen kasvun myötä. Erityisesti Aasiassa kasvu on vahvaa.

KESKI-URUGUAYHIN INVESTOIDAAN SUUREEN SELLUTEHTAASEEN

Viimeisen vuosikymmenen aikana paperimarkkinat ovat supistuneet selvästi koko maailmassa. Suomalaiset metsäyhtiöt ovat siksi sulkeneet tehtaita ja tuotantolinjoja sekä kotimaassa että ulkomailla vähentääkseen rakenteellista ylikapasiteettia ja parantaakseen liiketoiminnan kannattavuutta. Varsinkin päällystetyn aikakauslehtipaperin ja sanomalehtipaperin tuotantokapasiteettia on vähennetty. Rakennemuutoksen takia investoidaan myös uusiin tuotantolinjoihin, vaikka tuotantokapasiteettia samanaikaisesti vähennetään.

Imatran tehtailla Stora Enso sulkee yhden paperikoneen kuluvan vuoden loppuun mennessä. Toinen paperikone ja neljä kartonkikonetta pysyy edelleen käytössä.

Stora Enso investoi 52 miljoonaa euroa Uimaharjun Enocellin tehtaan liukosellukapasiteetin nostamiseen. Investointi valmistuneen vuoden 2019 lopulla. Havupuusellun tuotanto lopetetaan kokonaan.

Stora Enso suunnittelee Oulun paperitehtaan muuntamista pakkauskartonkitehtaaksi. Toinen paperikone muunnetaan kraftlainerlinjaksi ja toinen suljetaan vuoden 2020 loppuun mennessä. Investoinnin arvo olisi siten noin 350 miljoonaa euroa, jos hanke toteutetaan vuosina 2019–2021.

Finnpulp Oy puolestaan suunnittelee perustavan uuden havusellutehtaan Kuopion Sorsasaloon. Ympäristölupa vahvistettaneen kuluvaan vuoden lopulla. Investoinnista päätetään lopullisesti ensi vuoden alkupuoliskolla. Biotalousinvestointi on suuruudeltaan 1,6 miljardia euroa. Sen tuotantokapasiteetti on 1,2 miljoonaa tonnia vuodessa, ja toteutuessaan se olisi maailman suurin havusellutehdas. Alustavien suunnitelmien mukaan biotuotetehdas käynnistyy vuonna 2021.

Metsä Groupin uusi biotuotetehdas Äänekoskella on toistaiseksi metsäteollisuuden kaikkien aikojen suurin investointi Suomessa. Investoinnin arvo oli 1,2 miljardia euroa. Kuluvaan vuoden huhtikuussa Metsä Group ilmoitti yllättäen suunnittelewansa 1,5 miljardin euron arvoisen biotuotetehaan rakentamista Kemiin. Investoinnista päätetään lopullisesti aikaisintaan kesällä 2020.

Raumalla UPM sulki marraskuussa yhden paperikoneen pysyvästi. Jäljellä on vielä kaksi paperikonetta. Lisäksi Chapellen sanomalehtitehdas Ranskassa aiotaan myydä.

UPM muuntaa paperikoneen Nordlandin tehtaalla Saksassa hienopaperituotannosta glassiinituotantoon. Uudistettu kone käynnistetään viimeisel-

lä neljänneksellä vuonna 2019. Investoinnin arvo on 116 miljoonaa euroa.

Changsun tehtaalla Kiinassa UPM investoi 33 miljoonaa euroa irrokepapereiden tuotantokapasiteetin lisäämiseen. Projekti valmistuu ensimmäisellä neljänneksellä vuonna 2020.

Lisäksi UPM on päättänyt rakentaa uuden sellutehtaan Keski-Uruguayhin Paso de los Torosin lähistölle. Investoinnin arvo on 2,7 miljardia Yhdysvaltain dollaria. Tehdas valmistuu vuoden 2022 jälkipuoliskolla. Sen tuotantokapasiteetti on alussa 2,1 miljoonaa tonnia vuodessa.

PÄÄSTÖKAUPPAKOMPENSAATIOTA EI MAKSETA TÄYSIMÄÄRÄISENÄ SUOMESSA

Maailmanlaajuisesti sitova ilmastositopimus hyväksyttiin marraskuussa 2016, mutta uusi so-

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2019

	Arvo, milj. eur	Osuus, %	Muutos, %
Kaikki maat	6 701	100,0	-1
Eurooppa	4 315	64,4	-1
- EU28	3 728	55,6	0
- Euroalue	2 626	39,2	0
Kaukoitā	1 136	17,0	-2
Lähi- ja Keski-itä	140	2,1	-23
Pohjois-Amerikka	526	7,8	1
Etelä-Amerikka	174	2,6	3
Pohjois-Afrikka	139	2,1	-17
Saksa	1 071	16,0	0
Kiina	665	9,9	-3
Yhdysvallat	514	7,7	1
Iso-Britannia	439	6,6	-3
Belgia	329	4,9	-4
Italia	292	4,4	2
Puola	290	4,3	-2
Venäjä	288	4,3	5
Espanja	273	4,1	-11
Ruotsi	243	3,6	3

Lähde: Tulli.

Toimiala valmistaa sellua, paperia ja kartonkia.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	8,1
bruttokansantuotteesta	1,7
tavaraviennistä	16,1

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2018.

Suurimmat yritykset vuonna 2017

	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ²⁾
UPM-Kymmene Oyj	9 977,0	16 015
Stora Enso Oyj	8 174,0	18 859
Metsä Group	4 737,9	6 361
Ahlström-Munksjö konserni	2 232,6	5 900
PowerFlute Oyj	400,0	1 130

¹⁾ Konserni pl. puutuoteteollisuus ja muut toiminnot.

²⁾ Globaali.

pimus astuu voimaan vasta vuonna 2020. Vain kolmannes maailman paperiteollisuuden tuotannosta kuuluu tällä hetkellä päästövähennysvelvoitteiden piiriin. Keskeiset EU:n ulkopuoliset kilpailijamaat ovat siten jääneet sitovien ilmastovelvoitteiden ulkopuolelle, mikä vääristää kilpailua.

EU:n päästökauppadirektiiviä uudistetaan kaudelle 2021–2030. Päästöoikeuksia jaetaan huutokaupalla. EU:ssa metsäteollisuus luetaan hiilivuototoimialaksi ja se saa siksi ilmaisia päästöoikeuksia. Vuonna 2019 EU:ssa otettiin käyttöön markkinavakausvaranto, jonka tarkoitus on vähentää päästöoikeuksien yltarjontaa, mutta samalla se nostaa päästöoikeuden hintaa. Mekanismin myötä myös energiakustannukset nousevat. Sähkön markkinahinta nousee, koska sähkön tuotantoon käytetään myös fossiilisia polttoaineita. Lisäksi päästöoikeuden hinnannousu kannustaa puun energiakäytön lisäämiseen ja tämän seurauksena raaka-ainepuun kustannukset nousevat.

Päästökaupasta johtuva kustannusten nousu heikentää suomalaisen paperiteollisuuden kilpailukykyä tärkeisiin kilpailijoihin verrattuna. Lisäkustannuksia ei voida siirtää paperin hintoihin, jotka määräytyvät maailmanmarkkinoilla.

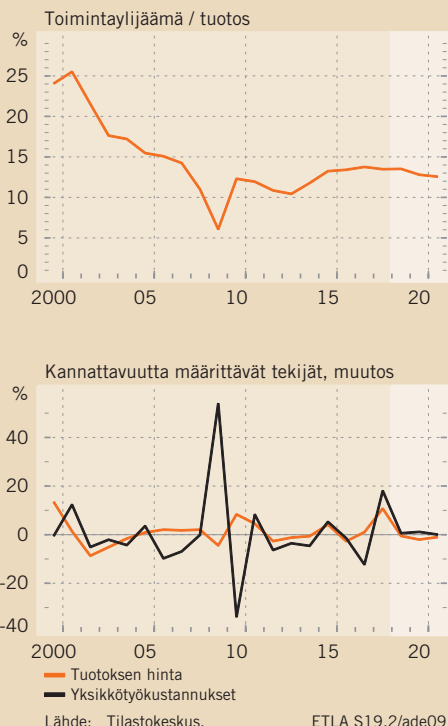
Suomessa on otettu käyttöön uusi tukijärjestelmä, minkä perusteella maksetaan korvauksia energiaintensiivisen teollisuuden toimialoille päästökaupan aiheuttamasta sähkön hinnan noususta. Tukea ei kuitenkaan makseta täysimääräisenä. Tuki-intensiteetti on 37,5 prosenttia vuosina 2019–2020. Päästökauppakompensaatio on käytössä useassa Euroopan maassa, kuten Saksassa, Isossa-Britanniassa, Hollannissa, Belgiassa, Norjassa, Espanjassa ja Kreikassa. Sen tavoitteena on minimoida ns. hiilivuoto, jossa tuotanto siirtyy EU:n ulkopuolelle ja aiheuttaa maailmanlaajuisesti suuremmat hiilidioksidipäästöt. Myös EU:n sisällä kilpailukykyeroja on syntynyt sen seurauksena, että eri maat kohtelevat päästökauppakustannuksia eri tavalla. Saksassa päästökauppakompensaatio on täysimääräinen.

PAPERITEOLLISUUDEN UUSIEN TILAUSTEN ARVO JÄI TAMMI-SYYSKUUSSA EDELLISVUODEN LUKEMIIN

Metsäteollisuuden osuus koko tavaraviennin arvosta oli kuluven vuoden tammi-elokuussa 19,9 prosenttia. Paperiteollisuuden osuus (ml. kartonki ja sellu) oli 15,6 prosenttia ja sen viennin arvo laski prosentin edellisvuodesta.

Paperiteollisuuden vientihinnat kääntyivät nousuun lokakuussa 2017. Viime vuonna toimialan vientihinnat kohosivat keskimäärin peräti 8,6 prosenttia edellisvuodesta. Kova kysyntä maailmanmarkkinoilla nosti hintoja. Kuluven vuoden helmikuussa vientihinnat kääntyivät laskusuuntaan, mutta ne olivat vielä toukokuussa edellisvuotista korkeammat. Syyskuukuussa vientihinnat olivat 6 prosenttia viimevuotista matalammat.

Kannattavuus

Työn tuottavuus

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S19.2/ade12

Omavaraisuusaste

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S19.2/ade10

Paperiteollisuuden (ml. kartonki ja sellu) viennin määrä supistui tammi-elokuussa 3,3 prosenttia vuodentakaisesta. Vajaat puolet sellun tuotannosta menee tänä päivänä vientiin. Paperi on kuitenkin edelleen metsäteollisuuden tärkein vientituote.

Paperin, kartongin ja sellun uusien tilausten arvo jäi kuluvan vuoden tammi-syyskuussa edellisvuoden lukemiin. Arvioimme syyskuussa, että paperiteollisuuden vienti supistuu tänä vuonna vajaat 3 prosenttia ja kasvaa ensi vuonna vajaan prosentin.

TOIMIALAN TYÖN TUOTTAVUUS LASKI VIIME VUONNA

Paperiteollisuuden työllisyys on tasaisesti vähentynyt vuodesta 2000 lähtien. Viimeisen viidentoista vuoden ajan tehtyjen työtuntien määrä on puoltunut. Tämän ansiosta tuottavuus on noussut voimakkaasti. Vuonna 2009 tuottavuus kuitenkin laski merkittävästi, kun toimialan arvonlisäys putosi rajusti. Vuosina 2010–2016 arvonlisäys pysyi suhteellisen vakaana. Tehtyjen työtuntien alenemisen myötä tuottavuus kuitenkin nousi jaksolla 2010–2014, minkä jälkeen nousu pysähtyi pariaksi vuodeksi. Vuonna 2017 arvonlisäys nousi tuntuvasti, 13 prosenttia edellisvuodesta. Arvonlisäyksen nousun myötä tuottavuus nousi 16 prosenttia vuonna 2017. Viime vuonna toimialan tilanne heikkeni, ja sekä arvonlisäys että työn tuottavuus supistuivat 12 prosenttia edellisvuodesta.

Puutuoteteollisuus

SAKSASSA PUUTAVARATEOLLISUUDEN TUOTANTO VÄHENI RUNSAAT 2 PROSENTTIA TAMMI-SYYSKUUSSA

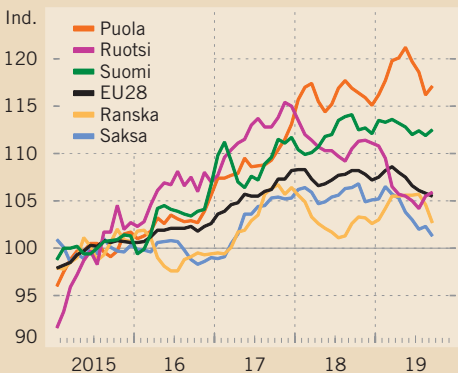
Puutavarateollisuuden tuotanto oli EU-maissa kuluvan vuoden tammi-syyskuussa keskimäärin 13 prosenttia alemmalla tasolla kuin vuoden 2008 tammi-syyskuussa. Ranskassa tuotantomäärä oli 29 prosenttia pienempi, Ruotsissa 13 prosenttia ja Suomessa 8 prosenttia pienempi. Ruotsissa tuotantomäärät alenivat tuntuvasti vuoden 2011 jälkipuoliskolla. Tuotanto piristyi vasta vuonna 2015, jolloin volyymi-indeksi nousi yli EU:n keskiarvon. Alkuvuodesta 2018 Ruotsin tuotanto on uudestaan heikentynyt.

Saksa on Euroopan suurin sahatavaran tuottajamaa. Kuluvan vuoden tammi-syyskuussa Saksan tuotantomäärä oli 6 prosenttia suurempi kuin vastaavana ajankohtana vuonna 2008. Latviassa, Liettuaissa ja Puolassa tuotantomäärät ovat tasaisesti nousseet vuodesta 2009 lähtien. Vuoden 2008 tammi-syyskuuhun verrattuna kasvua on nyt kertynyt Latviassa 111 prosenttia, Virossa 66 prosenttia, Puolassa 64 prosenttia ja Liettuaissa

59 prosenttia. Romaniassa tuotantomäärät ovat nyt 54 prosenttia ja Turkissa 45 prosenttia vuoden 2008 tason yläpuolella.

EU:n kausitasoitettu ja työpäiväkorjattu tuotantomäärä supistui kuluvan vuoden tammi-syyskuussa vajaan prosentin vuodentakaisesta. Suomen ja Itävallan tuotantomäärät olivat kuitenkin prosentin ja Ranskan 2 prosenttia vuodentakaisista suurempia. Liettuaissa puutavarateollisuuden tuotanto lisääntyi tammi-syyskuussa 5 prosenttia ja Puolassa 2 prosenttia. Saksassa alan tuotanto sen sijaan väheni 2 prosenttia, Ruotsissa 5 prosenttia ja Turkissa peräti 16 prosenttia vuodentakaisesta.

Puutuoteteollisuuden tuotanto, 2015=100, kausitas., 3kk lka

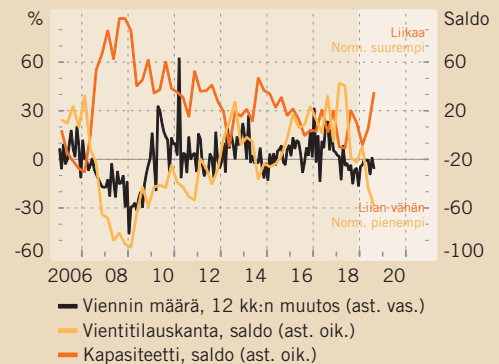

Lähde: Eurostat.

ETLA S19.2/add08

Vienti, tuotanto ja tilaukset

Vienti ja tuotanto, määrä 2015=100, kausitas.

Lähteet: Elinkeinoelämän keskusliitto, Tilastokeskus, Tulli.

ETLA S19.2/add02

Arvioimme syyskuussa, että puutavarateollisuuden tuotos Suomessa jää tänä vuonna edellisvuoden lukemiin, mutta kasvaa vajaan prosentin ensi vuonna. Havusahatavaran viennin osuus tuotannosta oli 81 prosenttia ja vanerin vientiosuus 84 prosenttia vuonna 2017.

EUROOPASSA SAHATAVARAN KYSYNTÄ VÄHENEE ENSI VUONNA SELVÄSTI, KUN RAKENTAMISEN KASVUVAUHTI HIDASTUU 1,5 PROSENTTIIN

Vientimarkkinoilla sahatavaran ja vanerin kysynnän kasvu hidastuu lähivuosina, kun rakentamisen vauhti Euroopassa hiljenee. Sahatavaran

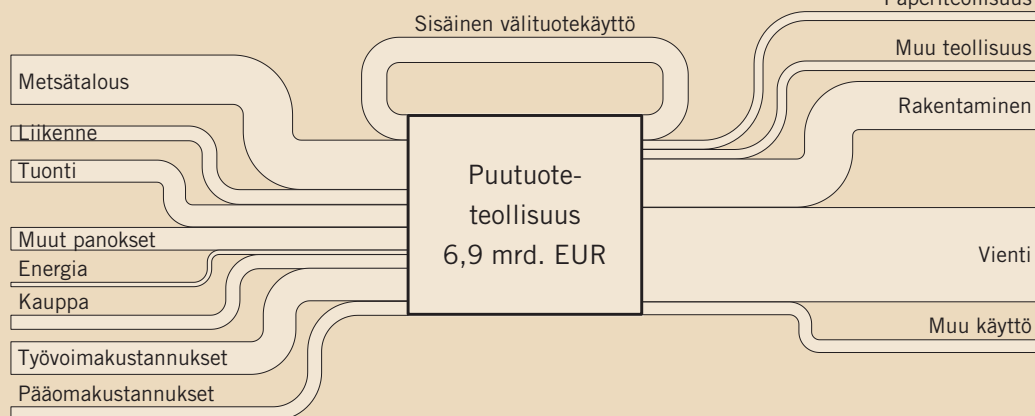
Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2016	2017	2018	2019 ^E	2020 ^E	2021 ^E	2014–18	2019–23 ^E
Vienti	5,8	9,5	-5,2	-2,2	-0,8	-0,4	2,4	-0,8
Vientihinta	-1,8	1,0	4,5	-1,0	2,3	-0,4	1,2	-0,6
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	0,8	11,8	-0,9	-2,6	-1,6	0,3	1,8	-0,5
- Työpanos	1,2	0,9	0,3	0,0	-2,3	-2,1	-1,7	-1,3
- Työn tuottavuus	-0,3	10,8	-1,2	-2,6	0,7	2,5	3,4	0,4
- Pääomavaltuistuminen	-0,8	-0,9	-0,1	0,0	0,7	0,7	-0,1	0,4
- Kokonaistuottavuus	0,5	11,9	-1,1	-2,6	-0,1	1,8	3,5	0,1

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etla.

Puutuoteteollisuuden hyödykevirrat vuonna 2018

PANOSKÄYTTÖ

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S19.2/a13c

kysyntä on vähenemässä myös kotimaassa, kun talonrakentamisen kasvu pysähtyy tänä vuonna.

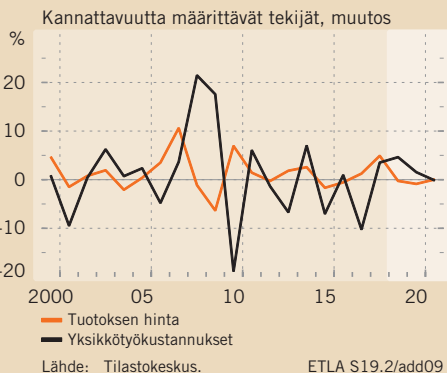
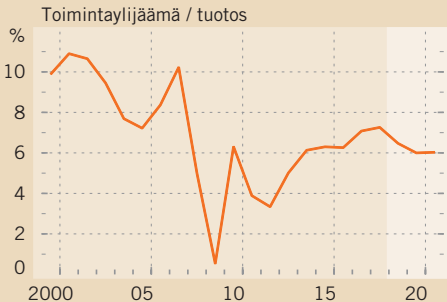
Euroconstruct-organisaation tilastojen mukaan rakentamisen kasvuvauhti hidastui Euroopassa viime vuonna 3,1 prosenttiin. Kasvu oli kuitenkin hieman odotettua suurempi. Euroconstruct-verkostoon kuuluu edustajia 19 maasta. Rakentamisella on suuri vaikutus puutavaratuotteiden kysyntään. Rakentamisen kasvuun myötävaikuttavat maahanmuutto, verotulojen kasvu, kotitalouksien tulojen nousu ja asuntolainojen matalat korot.

Rakentaminen kasvaa tänä vuonna 1,9 prosenttia Euroopassa Euroconstructin kesäkuussa tekemän arvion mukaan. Vuonna 2020 kasvu hidastuu 1,5 prosenttiin ja vuonna 2021 rakentaminen kasvaa vain 1,4 prosenttia. Infrastruktuuri-rakentaminen kasvaa seuraavina vuosina eniten.

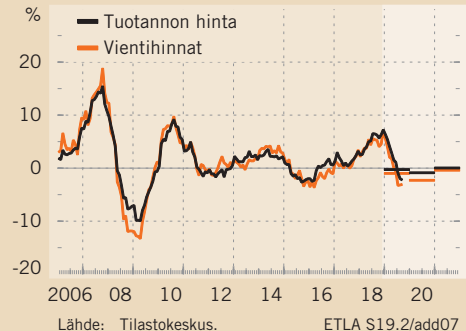
Vuosina 2019–2021 rakentaminen kasvaa huomattavasti nopeammin Itä-Euroopassa kuin Länsi-Euroopassa. Tänä vuonna Itä-Euroopassa kasvua kertyy 7,4 prosenttia ja Länsi-Euroopassa 1,5 prosenttia. Ensi vuonna vastaavat kasvuluvut ovat 3,9 prosenttia ja 1,4 prosenttia. Vuonna 2021 rakentaminen kasvaa Itä-Euroopassa 4,9 prosenttia ja Länsi-Euroopassa 1,1 prosenttia.

Tänä vuonna rakentamisen kasvuvauhti on kovinta Unkarissa ja Puolassa (9 %) sekä Irlannissa (8 %). Espanjassa, Alankomaissa, Portugalissa ja Norjassa rakentaminen kasvaa 5 prosenttia ja Tsekin tasavallassa 4 prosenttia. Irlanti, Espanja ja Portugali ovat elpymässä hyvin syvästä raken-

Kannattavuus

Hintojen muutos

Omavaraisuusaste

nustuotannon pudotuksesta. Unkarissa valtion uudet toimenpiteet kannustavat asuntojen uudisrakentamiseen.

Vuonna 2020 rakennustuotannon kasvu Itä-Euroopassa hidastuu tuntuvasti 3,9 prosenttiin. Rakennustuotanto kasvaa eniten Irlannissa (6 %) ja Unkarissa (5 %). Alankomaissa, Puolas-
sa, Espanjassa ja Portugalissa rakentaminen lisääntyy noin 4 prosenttia ja Tsekin tasavallassa 3 prosenttia. Euroconstructin kesäkuussa julkaiseman ennusteen mukaan Ruotsissa ja Suomessa rakentaminen supistuu vajaat 3 prosenttia ja Saksassa sekä Slovakiassa vajaan prosentin. Etla ennusti syyskuussa, että rakentaminen Suomessa vähenee ensi vuonna vain 0,2 prosenttia.

PUUTAVARATEOLLISUUDEN VIENTI SUOMESTA KIINAAN ON VAHVASSA NOUSUSSA

Etlan syyskuun ennusteen mukaan Suomen puutavarateollisuuden viennin määrä supistuu runsaat 2 prosenttia tänä vuonna ja prosentin ensi vuonna. Sahatavarana ja muiden puutuotteiden viennin arvo jäi kuluvaan vuoden tammi-elokuussa 2 prosenttia edellisvuotista pienemmäksi. Alan vientimäärä supistui vajaat 3 prosenttia.

Toimiala valmistaa sahatavaraa, vanereita ja puutuotteiden jatkojalosteita.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	3,2
bruttokansantuotteesta	0,7
tavaraviennistä	4,4

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2018.

Suurimmat yritykset vuonna 2017

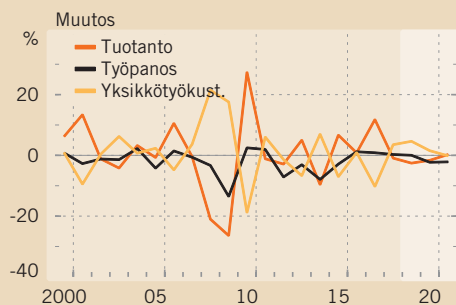
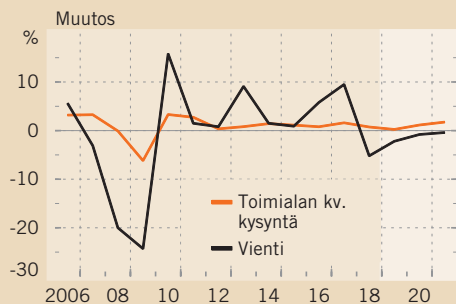
	Liikevaihto, milj. e	Henkilöstö ¹⁾
Stora Enso Wood Products	1 669,0	4 031
UPM - Vaneri	484,0	2 454
Metsä Wood	459,9	1 428
Versowood Group konserni	352,9	758
Koskitukki konserni	270,5	1 080

¹⁾ Globaali.

Sahatavarana tärkeimmät viejämaat olivat vuonna 2017 Kanada (osuus 22 % viennin arvolla mitattuna), Venäjä (10,3 %), Yhdysvallat (9,8 %), Ruotsi (7,9 %), Saksa (5,5 %), Suomi (5,3 %), Thaimaa (3,9 %) ja Itävalta (3,8 %).

Eurooppa on perinteisesti ollut Suomen sahatavaraviennin tärkein markkina-alue. Kuluvaan vuoden tammi-elokuussa Iso-Britannia oli edelleen toiseksi tärkein vientimaa, ja sen osuus puutavarateollisuutemme viennistä oli runsaat 10 prosenttia. Saksa oli neljänneksi tärkein vientimaa, ja sen osuus alan viennistämme oli runsaat 8 prosenttia. Vienti Iso-Britanniaan jäi edellisvuoden lukemiin, ja toimitukset Saksaan olivat arvoltaan laskussa. Myös vienti Ranskaan, Ruotsiin, Alankomaihin ja Viroon oli laskussa.

Kysyntä, vienti ja tuotanto

Lähteet: Tilastokeskus, OECD, Tulli, NiGEM, Etla.

ETLA S19.2/add01

Aasia on toiseksi suurin markkina-alue. Japani pysyi tammi-elokuussa Suomen puutavara-teollisuuden tärkeimpänä vientimaana runsaan 12 prosentin osuudellaan, vaikkakin vienti sinne väheni. Kiina oli kolmanneksi tärkein vientimaa. Sen osuus alan viennistämme oli runsaat 9 prosenttia, toimitukset nousivat arvoltaan 10 prosenttia vuodentakaisesta. Tähän on vaikuttanut kiinalaisten tuojien vuonna 2018 kertyneiden suurten varastojen purku. Suomalaisyritykset vievät Kiinaan enimmäkseen kuusisahatavaraa, mitä käytetään huonekalujen sekä leikkikalujen valmistamiseen.

Kiinassa havusahatavaran kulutus on vuodesta 2007 kasvanut kovaa vauhtia väestön vaurastumisen myötä. Niinpä havusahatavaran tuonti on kasvanut keskimäärin yli 20 prosentin vuosivauhtia.

Kilpailu Kiinan sahatavaran markkinoilla on kova. Venäjä, Kanada, Yhdysvallat ja Ruotsi ovat Suo-

men suurimpia kilpailijoita. Venäjä on markkinajohtaja, maan sahatavaran tuotanto ja vienti Kiinaan on kasvanut uusien investointien myötä. Vuoden 2019 alkupuoliskolla Venäjän havusahatavaran vienti Kiinaan nousi 14 prosenttia vuodentakaisesta. Venäjän osuus Kiinan havusahatavaran tuonnista oli 57 prosenttia vuonna 2017. Kanadan osuus oli vajaat 20 prosenttia, Suomen noin 7 prosenttia ja Ruotsin 3 prosenttia. Pois lukien Venäjä, Suomi oli siten vuonna 2017 suurin eurooppalainen viejämää. Wood from Finland -vienninedistämishjelma käynnistettiin vuonna 2015, ja se tähtää muun muassa Kiinaan suuntautuvan sahatavaran viennin kasvattamiseen. Kuluvana vuonna Keski-Euroopan maiden sahatavaran vienti Kiinaan on kuitenkin noussut merkittävästi. Taustalla on edullisen tuhopuun, sekä sahatun että sahaamattoman, suuri tarjonta.

Viennin arvolla mitattuna Japani on suomen sahatavaran viennin tärkein kohdema. Täältä viety mänty- ja kuusisahatavara on keskimääräistä korkealaatuisempaa. Ruotsi, Suomi ja Itävalta ovat ainoat Euroopan maat, jotka vievät merkittäviä määriä sahatavaraa Japaniin. Pohjois-Amerikka on kuitenkin Japanin suurin sahatavaran toimittaja. Suomesta viedään sahatavaran lisäksi runsaasti liimapuutuotteita kuten palkkeja.

Japanissa puurakenteisten erillistalojen määrä on nousussa, mikä kasvattaa sahatavaran kysyntää. Pitkällä aikavälillä sahatavaran tuontitarve kuitenkin alenee, koska halutaan lisätä kotimaisen puun käyttöä.

Aasian ohella Pohjois-Afrikka on noussut suomalaisen sahatavaran tärkeäksi vientialueeksi. Egypti oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa arvolla mitattuna puutuoteteollisuutemme viidenneksi tärkein vientimaa ja Algeria oli kymmenennellä sijalla. Egyptiin viedään keskimääräistä halvempia sahatavaralaatuja. Määrissä mitattuna Egypti oli kuitenkin vuonna 2018 Suomesta viedyn mäntysahatavaran tärkein kohdema. Noin puolet Suomen tavaraviennistä Egyptiin on puutavara-teollisuuden vientiä, paperiteollisuuden osuus on neljännes.

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2019

	Arvo, milj. eur	Osuus, %	Muutos, %
Kaikki maat	1 845	100,0	-2
Eurooppa	992	53,8	-2
- EU28	912	49,5	-2
- Euroalue	552	29,9	-1
Kaukoit	462	25,1	1
Lähi- ja Keski-itä	102	5,5	12
Pohjois-Afrikka	239	12,9	-11
Japani	229	12,4	-4
Iso-Britannia	193	10,5	0
Kiina	170	9,2	10
Saksa	156	8,4	-5
Egypti	151	8,2	3
Ranska	86	4,7	-8
Ruotsi	79	4,3	-11
Alankomaat	74	4,0	-3
Viro	69	3,7	-3
Algeria	53	2,9	-36

Lähde: Tulli.

Kuluvan vuoden tammi-elokuussa sahatavaran vienti Algeriaan supistui voimakkaasti maan poliittisten jännitteiden takia. Lisäksi venäläiset tuottajat ovat lisänneet vientiään Pohjois-Afrikkaan, ja Keski-Euroopan halpaa tuhopuista peräisin olevaa sahatavaraa on myös viety paljon.

Puutuotteita tarvitaan jatkossakin Pohjois-Afrikassa infrastruktuurin kehittämiseen, ja pitkällä aikavälillä nopea väestön kasvu lisää selvästi rakentamisen ja rakennusmateriaalien kysyntää. Poliittinen epävakaus kuitenkin luo epävarmuutta, mikä heikentää myyntimahdollisuuksia. Esimerkiksi sahatavaran myyntimäärissä ja hintatasossa tapahtuu usein rajuja muutoksia, ja ostajilla saattaa esiintyä maksuvalmiusongelmia.

INVESTOINTIPÄÄTÖS UUDESTA SAHASTA TEHDÄÄN VUODEN 2020 ALKUPUOLISKOLLA

Metsä Wood on äskettäin investoinut noin 100 miljoonaa euroa Suomeen ja Viroon, josta noin puolet Suomeen. Äänekosken sellu- ja kartonkiteollisuuden tehdasalueelle rakennettiin uusi koivuviilun sorvaus- ja kuivauslinja. Linjan viilutuotanto jalostetaan vaneriksi uudella koivuvaneritehtaalla, joka on rakennettu Viron Pärnuun. Investoinnin arvo on 55 miljoonaa euroa. Tuotanto käynnistyi viime vuoden elokuussa ja viimeiset tuotantolinjat käynnistettiin kuluvan vuoden maaliskuussa. Vuoden 2019 loppuun mennessä tuotantokapasiteetti on täydessä käytössä.

Lisäksi Metsä Wood on rakentanut uuden Ker-topuun tuotantolinjan Punkaharjun tehtaalleen. Investoinnin arvo on 52 miljoonaa euroa. Uusi tuotantolinja otettiin käyttöön kuluvan vuoden huhtikuussa. Täysi tuotantokapasiteetti saavutetaan keväällä 2020.

UPM on Euroopan johtava vanerinvalmistaja. Yhtiöllä on 6 vaneritehdasta, joista 4 sijaitsee Suomessa. Lisäksi yhtiöllä on yksi viilutehdas ja 4 sahaa Suomessa.

UPM:n Chudovon vaneritehdas Venäjällä perustettiin vuonna 1990 ja sitä laajennettiin vuonna 2008. Tehtaalla valmistetaan vanereita rakentamiseen, huonekaluteollisuuteen, sisustamiseen, kuljetusvälineiteollisuuteen ja LNG-laivanrakentamiseen. Suurin osa tehtaan tuotannosta, noin 70 prosenttia, menee Euroopan markkinoille. Tehdas työllistää yli 600 henkilöä. UPM käynnisti vuoden 2017 lopulla Chudovon vaneritehtaan 50 miljoonan euron arvoisen laajennusinvestoinnin. Tuotevalikoima laajenee, ja vuosittainen tuotantokapasiteetti nousee 110 kuutiometristä 155 kuutiometriin. Tehtaalle rakennettiin uudet tuotantolinjat viilun- ja vanerinvalmistukseen. Investointiprojekti valmistui syyskuussa.

UPM:n Otepään koivuvaneritehdas Virossa perustettiin vuonna 2000, ja se on Viron suurin vanerinvalmistaja. Uusi vanerin tuotantolinja valmistui marraskuussa 2016. Otepään vaneritehtaan 40 miljoonan euron laajennusinvestoinnin myötä tuotantokapasiteetti lähes kaksinkertaistui. Edellisen kerran tehdasta laajennettiin vuonna 2008. Tehtaan vanerista 95 prosenttia viedään pääasiassa Keski-Eurooppaan.

Stora Enso puolestaan omistaa neljä sahaa Suomessa sekä sahat Impilahdessa ja Nebolchissa Lounais-Venäjällä. Lisäksi sillä on sahoja Baltian maissa, Ruotsissa ja Keski-Euroopassa.

Metsä Fibre ilmoitti huhtikuun lopulla investoivansa 200 miljoonaa euroa uuden mäntysahan rakentamiseen Raumalle. Rakennuslupa saatiin marraskuussa. Lopullinen päätös investoinnista

Työn tuottavuus

Arvonlisäys kiintein hinnoin/tehdyt työtunnit

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S19.2/add12

tehdään ensi vuoden alkupuoliskolla. Suomessa yhtiöllä on ennestään 5 sahaa. Venäjällä Metsä Fibre omistaa Metsä Svir -sahalaitoksen Podporozhessa, saha valmistui vuonna 2006. Noin 90 prosenttia tehtaan tuotannosta menee vientiin.

Koskisen Oy puolestaan valmistaa koivusahatavaraa Sheksnassa Venäjällä. Suomessa yhtiöllä on kolme tuotantolaitosta ja Puolassa yksi.

TUOTTAVUUS KÄÄNTYI LASKUUN VUONNA 2018 ARVONLISÄYKSEN VÄHENEMISEN MYÖTÄ

Puutavarateollisuuden tuottavuus nousi vuoden 2009 taantumien jälkeen takaisin vuoden 2007 tasolle vasta vuonna 2015. Tuottavuuden kasvu jatkui vuosina 2016–2017. Toimialan arvonlisäys on sen sijaan pysyvästi jäänyt alle vuoden 2007 tason. Tuottavuuden nousu on siis työllisyyden laskun ansiota. Vuosina 2017–2018 tehtyjen työtuntien määrä nousi hieman. Arvonlisäyksen vo-lyymi laski vuonna 2018, jolloin myös tuottavuus väheni vajaat 3 prosenttia.

Kemianteollisuus

Kemianteollisuuden tuotteiden osuus koko Suomen tavaraviennin arvosta oli 19,1 prosenttia kuluvan vuoden tammi-lokuussa. Öljytuotteiden osuus oli 7,9 prosenttia, kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden 7,7 prosenttia, lääkeaineiden 1,2 prosenttia ja kumi- ja muovituotteiden 2,3 prosenttia.

Kemianteollisuuden viennin määrä väheni 3,5 prosenttia viime vuonna. Tänä vuonna alan viennin määrä kasvaa Etlan arvioiden mukaan runsaat 2 prosenttia ja ensi vuonna prosentin. Tuotanto kasvaa runsaat 2 prosenttia tänä vuonna ja prosentin vuonna 2020.

Tuotantomäärä nousi kuluvan vuoden tammi-syyskuussa kausitasoitettuna 4,3 prosenttia vuodentakaisesta. Kemianteollisuuden uusien tilausten arvo oli tammi-syyskuussa vain 0,7 prosenttia vuodentakaisesta suurempi.

Suomessa kemianteollisuus työllistää suoraan 34 000 henkilöä. Peruskemikaaleja sekä kumi- ja muovituotteita valmistavat yritykset ovat alan suurimmat työllistäjät. Ulkomaisissa tytäryhtiöissä työskenteli noin 28 000 henkilöä vuonna 2016. Myös kemianteollisuudessa globaalin kysynnän painopiste on viimeisten kymmenen vuoden aikana siirtynyt Kiinaan.

Kemianteollisuuden kiinteiden investointien kokonaisarvo (ml. t&k) oli viime vuonna noin 1,2 miljardia euroa. Kemianteollisuus ry:n ja EK:n investointitiedustelun mukaan kemianteollisuuden investoinnit nousevat tänä vuonna noin 1,4 miljardiin euroon. Suurin osa alan investoinneista on tuotantokapasiteetin korvaamista, mutta noin 500 miljoonaa euroa investoinneista liittyy kuitenkin tutkimukseen ja tuotekehitykseen.

Alan työllisyys on ollut laskussa vuodesta 2000 aina viime vuosiin asti. Tuottavuus on tasais-

Vienti, tuotanto ja tilaukset

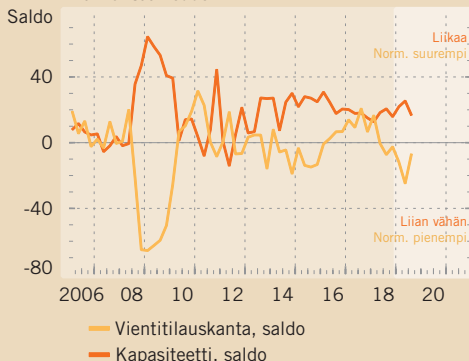
Kemikaalit
Vienti ja tuotanto, määrä 2015=100, kausitas.

Kumi- ja muovituoteteollisuus
Vienti ja tuotanto, määrä 2015=100, kausitas.

Kemianteollisuus

Lähteet: Elinkeinoelämän keskusliitto, Tilastokeskus, Tulli.

ETLA S19.2/adfgh02

ti noussut, muutamia vuosia lukuun ottamatta. Kemianteollisuuden kiinteähintainen arvonlisäys kohosi 13 prosenttia vuonna 2016 ja 7 prosenttia vuonna 2017 mutta laski viime vuonna 2 prosenttia. Alan tuottavuus on muuttunut samassa suhteessa. Tuottavuus laski viime vuonna 3 prosenttia, kun tehdyt työtunnit hieman nousivat.

KEMIKAALIEN VALMISTUS

Kemikaalien tuotanto Saksassa on romahtanut

Kemikaalien tuotanto nousi EU28-maissa keskimäärin jo vuonna 2010 takaisin samalle tasolle kuin se oli vuoden 2008 ensimmäisellä vuosipuoliskolla. Virossa ja Isossa-Britanniassa tuotanto oli kuitenkin vielä vuoden 2019 tammi-syyskuussa

Keskeiset tunnusluvut

			% -muutos				Keskimäärin	
	2016	2017	2018	2019 ^E	2020 ^E	2021 ^E	2014–18	2019–23 ^E
Vienti	10,7	1,1	-3,5	2,4	0,9	2,1	-1,2	1,9
Vientihinta	-9,3	11,4	11,3	-2,6	-3,2	0,6	-1,1	-0,3
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	12,8	8,6	-3,1	-2,1	0,5	0,8	3,1	0,5
- Työpanos	-0,2	1,2	0,8	0,2	-0,2	-0,4	-0,2	0,0
- Työn tuottavuus	13,0	7,3	-3,8	-2,3	0,7	1,2	3,3	-0,4
- Pääomavaltaituminen	-0,1	1,0	0,4	1,0	1,0	0,9	0,6	0,9
- Kokonaistuottavuus	13,2	6,2	-4,2	-3,3	-0,3	0,3	2,6	-1,3

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etla.

Kemianteollisuuden hyödykevirrat vuonna 2018

PANOSKÄYTTÖ

Liikenne

Muut palvelut

Tuonti

Muu panoskäyttö

Työvoimakustannukset

Pääomakustannukset

Kemianteollisuus
23,1 mrd. EUR

Sisäinen väliuotetekäyttö

TUOTOS

Maatalous

Paperiteollisuus

Rakentaminen

Liikenne

Muut palvelut

Vienti

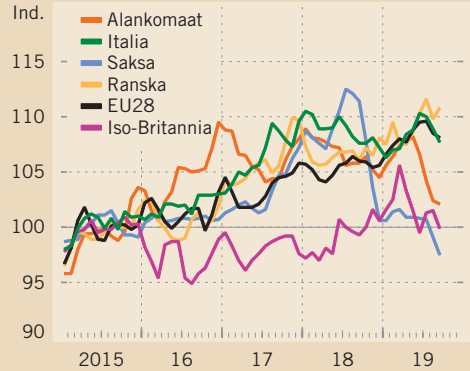
Kulutus

Muu käyttö

huomattavasti pienempi kuin vuonna 2008. Euroopan unionissa kemikaalien tuotanto (ml. lääkaineet) on ollut tasaisessa kasvussa vuodesta 2014 lähtien. Vuoden 2019 tammi-syyskuussa tuotantomäärä oli 18 prosenttia suurempi kuin vuoden 2008 vastaavana ajankohtana.

Kemian perusteollisuuden tuotantomäärät kasvoivat EU-maissa kuluvaan vuoden tammi-syyskuussa keskimäärin 3,1 prosenttia vuodentakaisesta. Muun muassa Belgiassa, Kreikassa, Portugalissa, Tanskassa, Puolassa, Itävallassa ja Ruotsissa tuotantomäärät ovat tänä vuonna nousseet selvästi keskimääräistä enemmän. Ranskassa tuotanto lisääntyi tammi-syyskuussa runsaat 3 prosenttia ja Isossa-Britanniassa vajeat 3 prosenttia vuodentakaiseen verrattuna. Sak-

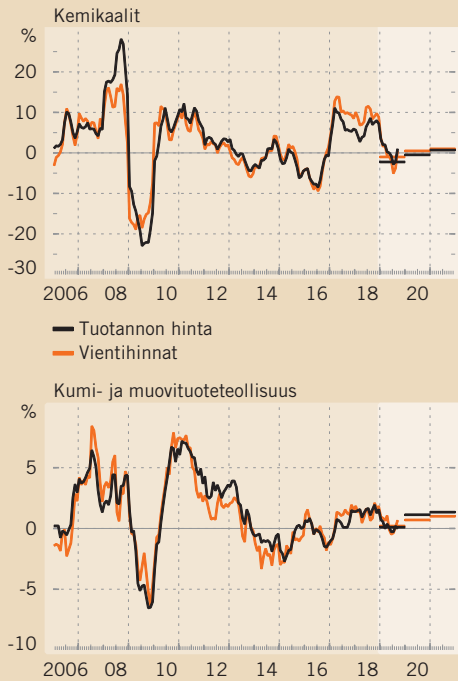
Kemikaalien tuotanto (ml. lääkaineet), 2015=100, kausitas., 3kk lka

Lähde: Eurostat.

ETLA S19.2/adfgh11

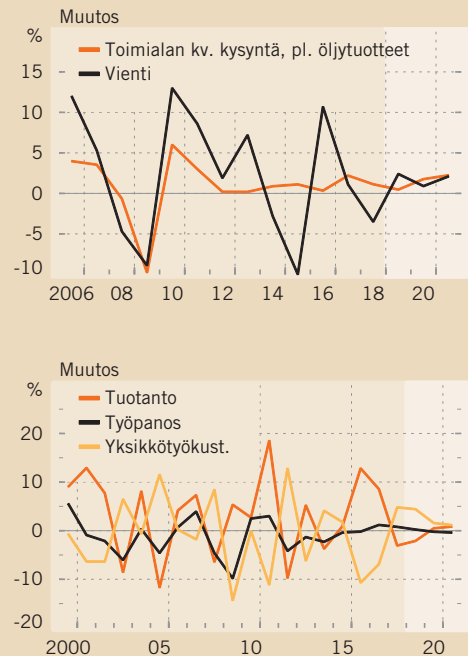
Hintojen muutos

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S19.2/adfgh07

Kysyntä, vienti ja tuotanto

Lähteet: Tilastokeskus, OECD, Tulli, NiGEM, Etlä.

ETLA S19.2/adfgh01

sassa tuotanto putosi 9 prosenttia ja Alankomaisissa vajaat 2 prosenttia. Italiassa tuotanto jäi lähes edellisvuoden lukemiin.

Suurin osa alan Suomessa tuotetuista kemikaaleista myydään kotimaahan. Sellu- ja paperitehtaat ovat peruskemikaalien tärkein asiakasryhmä. Myös kaivosteollisuus käyttää kemikaaleja.

Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden (ml. lääkeaineet) vientimäärä supistui viime vuonna 4,7 prosenttia edellisvuodesta. Kuluvan vuoden tammi-elokuussa kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden viennin arvo nousi prosentin vuodentakaisesta. Lääkeaineiden ja lääkkeiden viennin arvo väheni 5 prosenttia. Arvioimme syyskuussa, että kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden (ml. lääkeaineet) vientimäärä kasvaa tänä vuonna vajaan

prosentin. Ensi vuonna vienti jää tämän vuoden lukemiin. Tuotanto kasvaa tänä ja ensi vuonna noin prosentin.

ÖLJYTUOTTEIDEN VALMISTUS

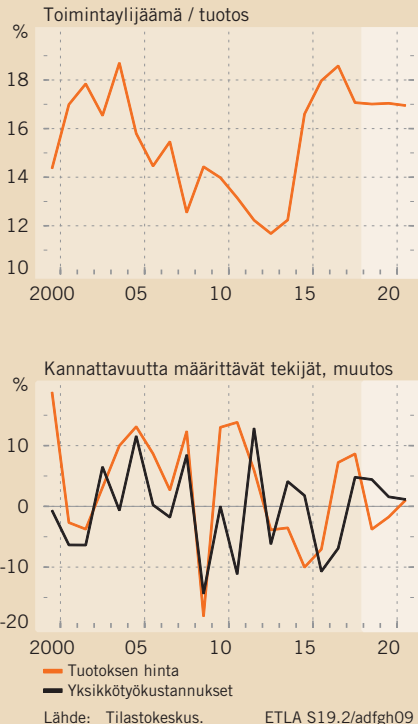
Öljyn kysyntä maailmassa kasvaa ensi vuonna 1,2 prosenttia

Öljytuotteiden viennin arvo laski tammi-elokuussa 2 prosenttia vuodentakaisesta, ja vientimäärä supistui laskelmiemme mukaan noin prosentin. Arvioimme syyskuussa, että öljytuotteiden viennin määrä kasvaa tänä vuonna 4 prosenttia. Tuotanto kasvaa niinikään 4 prosenttia ja ensi vuonna prosentin.

Toimialalla tapahtuu ajoittain myös globaalia välityskauppaa. Välityskaupassa suomalainen yritys ostaa tavarank ulkomailta ja myy sen eteenpäin ulkomaille. Kauppa kirjataan kansantalouden tilinpidossa vientiin, vaikka tavarat eivät ole kulkeutuneet Suomen kautta.

Öljytuotteiden viennistämme noin 90 prosenttia kuuluu toimialaluokkaan HN2710 maaöljyt ja bitumisista kivennäisistä saadut öljyt. Kyseisen tuoteryhmän koko maailman viennissä Suomi oli vuonna 2016 sijalla 26.

Kannattavuus

Toimiala valmistaa kemikaaleja ja kemiallisia tuotteita, öljytuotteita sekä kumi- ja muovituotteita.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	13,8
bruttokansantuotteesta	2,9
tavaraviennistä	19,3

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2018.

Suurimmat yritykset vuonna 2017

	Liikevaihto, milj. e	Henkilöstö
Neste konserni	13 217,0	5 300
Kemira konserni	2 486,0	4 780
Nokian Renkaat konserni	1 572,5	4 630
Uponor konserni	1 170,4	3 990
Orion konserni	1 084,6	3 510

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2019

	Arvo, milj. eur	Osuus, %	Muutos, %
Kemikaalit ja kemialliset tuotteet			
Kaikki maat	3 298	100,0	1
Eurooppa	2 501	75,8	9
- EU28	2 012	61,0	13
- Euroalue	1 260	38,2	16
Kaukoitää	419	12,7	-22
Pohjois-Amerikka	184	5,6	-24
Alankomaat	328	9,9	5
Saksa	310	9,4	9
Ruotsi	302	9,2	3
Venäjä	294	8,9	-5
Belgia	243	7,4	121
Öljytuotteet			
Kaikki maat	3 387	100,0	-2
Eurooppa	2 769	81,8	-5
- EU28	2 607	77,0	-5
- Euroalue	1 305	38,5	-8
Pohjois-Amerikka	525	15,5	51
Pohjois-Afrikka	44	1,3	-73
Ruotsi	1 069	31,6	22
Yhdysvallat	525	15,5	93
Saksa	321	9,5	8
Alankomaat	313	9,2	-18
Belgia	236	7,0	-25
Kumi- ja muovituotteet			
Kaikki maat	996	100,0	0
Eurooppa	860	86,3	1
- EU28	683	68,6	1
- Euroalue	344	34,6	3
Kaukoitää	41	4,1	-15
Pohjois-Amerikka	59	6,0	6
Ruotsi	198	19,9	0
Saksa	114	11,4	-3
Venäjä	79	7,9	-1
Norja	69	6,9	3
Puola	48	4,8	-3

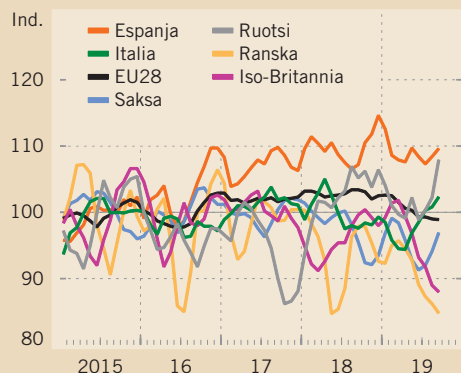
Lähde: Tulli.

Maailman suurimmat raakaöljyn tuottajamaat olivat vuonna 2018 Yhdysvallat, Venäjä, Saudi-Arabia, Kanada, Irak, Kiina ja Iran. Koko maailmassa on vajaat 700 öljynjalostamoa, joista Euroopassa sijaitsi 90 vuonna 2017. EU-maista eniten jalostamokapasiteettia on Saksassa, Italiassa, Ranskassa, Isossa-Britanniassa, Espanjassa ja Alankomaissa. Yhdysvalloissa oli 135 jalostamoa vuonna 2018.

EU28-maiden öljytuotteiden tuotanto oli vuoden 2019 tammi-syyskuussa keskimäärin 11 prosenttia alemmalla tasolla kuin vastaavana ajanjaksona vuonna 2008. Ranskassa tuotanto oli 38 prosenttia pienempi, Isossa-Britanniassa 28 prosenttia, Italiassa 24 prosenttia, Saksassa 13 prosenttia ja Alankomaissa 10 prosenttia pienempi. Espanjassa tuotanto oli 10 prosenttia suurempi kuin vuoden 2008 tammi-syyskuussa.

Öljytuotteiden valmistus laski EU28-maissa kuluvan vuoden tammi-syyskuussa keskimäärin 3 prosenttia vuodentakaisesta. Ranskassa tuotanto väheni 4 prosenttia, Saksassa 3 prosenttia ja Italiassa 2 prosenttia. Alankomaissa ja Isossa-Britanniassa tuotanto väheni prosentin. Espanjassa

Öljytuotteiden tuotanto, 2015=100, kausitas., 3kk lka

Lähde: Eurostat.

ETLA S19.2/adfgh08

tuotanto jäi edellisvuoden lukemiin. Virossa tuotanto kohosi 24 prosenttia, Turkissa 23 prosenttia ja Itävallassa 6 prosenttia.

International Energy Agency arvioi kuluvan vuoden lokakuussa, että koko maailman öljyn kysyntä kasvaa 1,2 prosenttia vuonna 2020. OECD-maiden öljyn kysyntä lisääntyy 0,6 prosenttia. Euroopan OECD-maiden kysyntä nousee 0,4 prosenttia ja Amerikan kysyntä kohoaa 0,7 prosenttia. OECD:hen kuuluvien Aasian maiden öljyn kysyntä kasvaa 0,4 prosenttia. Muiden kuin OECD-maiden kysyntä kasvaa ensi vuonna 1,8 prosenttia. Aasiassa öljyn kysyntä lisääntyy 2,7 prosenttia ja Keski-idässä 0,4 prosenttia.

Kymmenen suurimman kuluttajamaan osuus koko maailman öljyn kulutuksesta on noin 60 prosenttia International Energy Agency'n mukaan. Suurimmat kuluttajamaat ovat Yhdysvallat, Kiina, Intia, Japani, Venäjä, Saudi-Arabia, Brasilia, Etelä-Korea, Kanada ja Saksa. Kiinassa kysyntä lisääntyy 2,1 prosenttia vuonna 2020 ja Intiassa 3,9 prosenttia.

Täällä valmistetuista öljytuotteista kaasuoöljyt (dieselöljyt) ja moottoribensiini ovat tärkeimmät vientituotteet. Tullin tilastojen mukaan kaasuoöljyjen osuus toimialan viennin arvosta oli 44 prosenttia kuluvan vuoden tammi-elokuussa. Moottoribensiinin (ml. lentobensiini) osuus oli 35 prosenttia.

Kasuoöljyjen tärkeimmät vientimaat olivat tammi-elokuussa Ruotsi, Saksa, Latvia, Ranska ja Espanja. Näiden maiden osuus kaasuoöljyjen kokonaisviennin arvosta oli 80,7 prosenttia. Suomessa jalostetun moottoribensiinin (ml. lentobensiini) tärkeimmät vientimarkkinat olivat tammi-elokuussa Yhdysvallat, Ruotsi, Alankomaat, Iso-Britannia ja Irlanti. Niiden osuus bensiinin viennistä oli 91,8 prosenttia.

Biodieselin kysyntä on nousussa

Biopolttoaineiden käytön odotetaan lisääntyvän autoissa ja laivoissa kaikilla kehittyneillä markkinoilla. Eurooppa on maailman suurin uusiutuvan dieselin markkina, sen osuus oli 51 prosent-

tia vuonna 2016. Pohjois-Amerikan osuus oli 16 prosenttia ja Etelä-Amerikan osuus 15 prosenttia. EU:ssa biodieselin suurimmat markkinat ovat Saksassa, Ranskassa, Italiassa ja Espanjassa. EU-maissa dieselautojen osuus uusista henkilöautoista laski 35,9 prosenttiin vuonna 2018.

Euroopan suurimmat biodieselin tuottajamaat olivat vuonna 2018 Saksa, Ranska, Espanja ja Italia. Suomessa Neste valmistaa uusiutuvaa NEXBTL-dieseliä, ja lisäksi UPM on käynnistänyt biodieselin tuotannon Lappeenrannassa. Kiinalainen Kaidi suunnittelee biodieseliä valmistavan jalostamon rakentamista Kemiin. Hankkeelle myönnettiin ympäristölupa huhtikuussa 2018, mutta investoinnista päätetään aikaisintaan vuonna 2021. Toteutuessaan investoinnin suuruus olisi noin 900 miljoonaa euroa.

EU:ssa biodieselin kulutus on suurempi kuin tuotanto. Biodieseliä myös tuodaan Eurooppaan Yhdysvalloista, Brasiliasta, Argentiinasta ja Indonesiasta. Yhdysvallat ja Brasilia dominoivat koko maailman biopolttoaineiden (bioetanoli, biodiesel, biokaasu, puhdas kasviöljy, puukaasu) kysyntää ja tuotantoa.

EU:n parlamentin ja neuvoston RES-direktiivissä, joka koskee uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämistä, on asetettu kansalliset tavoitteet jokaiselle jäsenvaltiolle. Suomen tavoitteena on, että 38 prosenttia energian loppukulutuksesta vuonna 2020 on uusiutuvaa energiaa.

EU:n uusiutuvan energian direktiivin mukaan uusiutuvan energian osuuden energian loppukulutuksesta tulisi olla 20 prosenttia ja liikenteen energiankäytössä 10 prosenttia vuoteen 2020 mennessä.

Suomen valtion tavoite on, että osuus liikenteen energian loppukulutuksesta olisi 20 prosenttia vuonna 2020 ja 40 prosenttia vuoteen 2030 mennessä.

Omavaraisuusaste

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S19.2/adfgh10

Työn tuottavuus

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S19.2/adfgh12

KUMI- JA MUOVITUOTTEIDEN VALMISTUS**Kumi- ja muovituotteiden tuotanto kasvaa runsaan prosentin tänä ja ensi vuonna**

Kumi- ja muovituotteiden valmistus väheni EU-maissa tammi-syyskuussa 0,8 prosenttia vuodentakaisesta. EU28-maiden tuotanto on nyt 1,2 prosenttia suurempi kuin vuoden 2008 tammi-syyskuussa.

Suomessa kumi- ja muovituotteiden viennin arvo ja myöskin määrä jäi kuluvan vuoden tammi-elokuussa edellisvuoden lukemiin. Arvioimme syyskuussa, että kumi- ja muovituotteiden vienti kasvaa runsaan prosentin sekä tänä että ensi vuonna. Niiden viennistä runsaat 70 prosenttia on muovituotteiden vientiä. Kumi- ja muovituotteiden tuotanto kasvaa runsaan prosentin tänä ja ensi vuonna.

Kumituotteiden vienti pysyi tammi-elokuussa vuodentakaisella tasolla. Kumituotteiden tärkein asiakasryhmä on ajoneuvoja valmistava teollisuus. Uusien kumirenkaiden osuus kumituotteiden viennistä oli kolme neljäsosaa. Tammi-elokuussa uusien kumirenkaiden vienti nousi arvoltaan prosentin vuodentakaisesta. Ruotsi, Saksa ja Norja olivat tärkeimmät vientimaat. Niiden yhteenlaskettu osuus uusien kumirenkaiden viennistä oli 58 prosenttia. Vienti Ruotsiin, Saksaan ja Venäjälle oli laskussa.

Suomen muovituotteiden vienti jäi tammi-elokuussa arvoltaan edellisvuoden lukemiin. Muoviteollisuuden kysynnästä Euroopassa 40 prosenttia tulee pakkaussektorilta. Muovituotteista 20 prosenttia menee rakentamiseen, 10 prosenttia auto-teollisuuteen, runsaat 6 prosenttia elektroniikka-teollisuuteen ja runsaat 3 prosenttia maatalouteen.

Euroopan osuus koko maailman muovien tuotannosta oli PlasticsEurope -järjestön mukaan 19 prosenttia vuonna 2017. Kiinan osuus oli 29 prosenttia, Japanin 4 prosenttia ja muun Aasian 17 prosenttia. Saksan, Italian, Ranskan, Espanjan, Ison-Britannian ja Puolan yhteenlaskettu kysyntä oli 70 prosenttia koko Euroopan muovien kysynnästä vuonna 2017.

Elintarviketeollisuus

EU-MAISSA ELINTARVIKKEIDEN VALMISTUS KASVOI TAMMI-SYYSKUUSSA KESKIMÄÄRIN 2 PROSENTTIA VUODENTAKAISESTA

Elintarviketeollisuus on liikevaihdoltaan suurin teollisuudenala EU:ssa. Se on myös eniten työllistävä ala, työntekijöitä on noin 4,5 miljoonaa, mikä vastaa noin 15 prosenttia tehdasteollisuuden työntekijöistä. Tehdasteollisuuden toimialoista elintarviketeollisuus on suurin työllistäjä Itävallassa, Belgiassa, Kroatiassa, Ranskassa, Kreikassa, Unkarissa, Irlannissa, Liettussa, Alankomaissa, Puolassa, Portugalissa, Romaniassa, Espanjassa ja Isossa-Britanniassa.

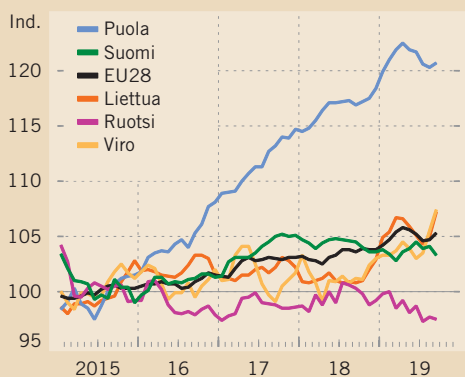
Elintarviketeollisuuden yrityksiä on EU:ssa noin 294 000, joista vajaa puolet on pieniä ja keski-suuria. Suomessa on 1 700 elintarviketeollisuuden yritystä, jotka työllistävät noin 38 000 henkilöä. Yrityksistä runsaat 60 prosenttia työllistää vain 1–5 henkilöä.

EU-maiden elintarviketeollisuuden tuotanto laski vain vähän vuonna 2009 verrattuna muihin teol-

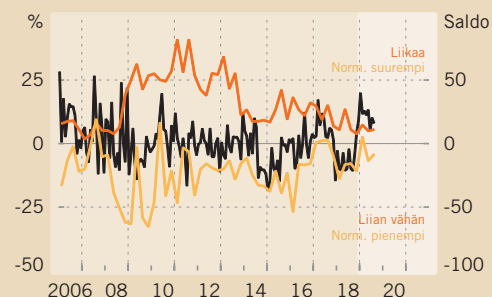
lisuuden toimialoihin ja se nousi jo vuonna 2011 takaisin vanhoihin lukemiin. Vuosina 2012–2013 tuotantomäärät alenivat väliaikaisesti jonkin verran. Vuoden 2019 tammi-syyskuussa EU-maiden tuotanto oli 7,4 prosenttia suurempi kuin vuoden 2008 tammi-syyskuussa. Euroalueella vastaava luku oli 4,7 prosenttia, Puolassa 52 prosenttia, Romaniassa 26 prosenttia, Liettussa 22 prosenttia ja Belgiassa 19 prosenttia.

Suomessa ja Alankomaissa alan tuotanto väheni tuntuvasti vuosina 2014–2015 Venäjän tuontikiellon seurauksena. Ruotsissa elintarvikkeiden valmistus väheni trendinomaisesti vuodesta 2010

Elintarviketeollisuuden tuotanto, 2015=100, kausitas., 3kk lka

Vienti, tuotanto ja tilaukset

Lähteet: Tilastokeskus, ETLA S19.2/ada02
Tulli, Elinkeinoelämän keskusliitto.

Hintojen muutos

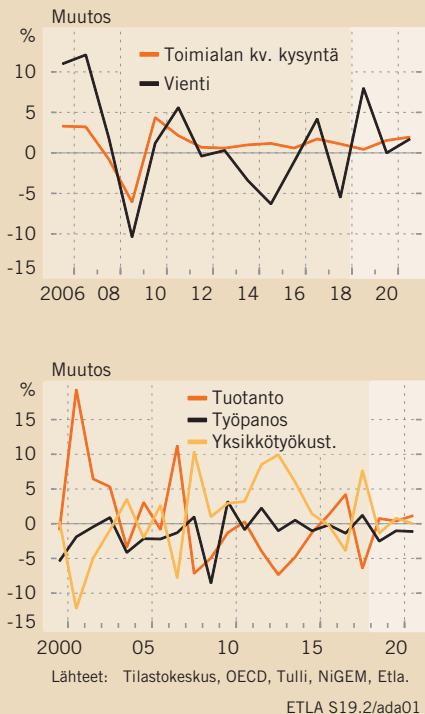

vuoteen 2015 kansainvälisten fuusioiden seurauksena.

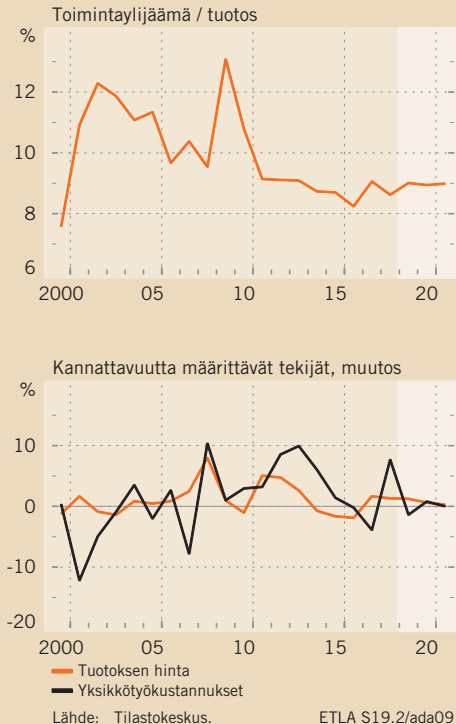
Elintarviketeollisuuden tuotanto nousi EU-maissa kuluvan vuoden tammi-syyskuussa keskimäärin 2 prosenttia vuodentakaisesta. Puolan elintarvikkeiden tuotannon kasvu on viime vuosina ollut hyvin vahvaa, mutta kuluvan vuoden aikana tuotantomäärät ovat hieman notkahtaneet. Tammi-syyskuussa tuotanto kuitenkin lisääntyi 4,2 prosenttia vuodentakaisesta. Liettuassa tuotanto kasvoi 5,3 prosenttia. Virossa tuotanto piristyi ja nousi 3,7 prosenttia.

Unkarissa tuotantomäärät ovat selvästi lisääntyneet viime vuosien aikana, mutta kuluvan vuoden touko-elokuussa ne ovat olleet laskussa. Vuoden 2019 tammi-elokuussa kasvua kertyi 5

Kysyntä, vienti ja tuotanto

Kannattavuus

prosenttia vuodentakaisesta. Saksassa tuotanto nousi 1,5 prosenttia ja Itävallassa 1,7 prosenttia. Romaniassa elintarvikkeiden valmistus on lisääntynyt huomattavasti vuodesta 2012 lähtien. Kuluvin vuoden tammi-syyskuussa tuotanto kuitenkin nousi vain 0,7 prosenttia vuodentakaisesta.

Suomessa elintarviketeollisuuden tuotanto väheni kuluvin vuoden tammi-syyskuussa kausitasoitettuna 0,8 prosenttia vuodentakaisesta. Suurin osa alan tuotannosta jää kotimaahan. Ruotsissa tuotanto väheni 1,4 prosenttia. Myös Alankomaissa, Ranskassa ja Latviassa elintarvikkeiden valmistus väheni viimevuotisesta.

Keskeiset tunnusluvut

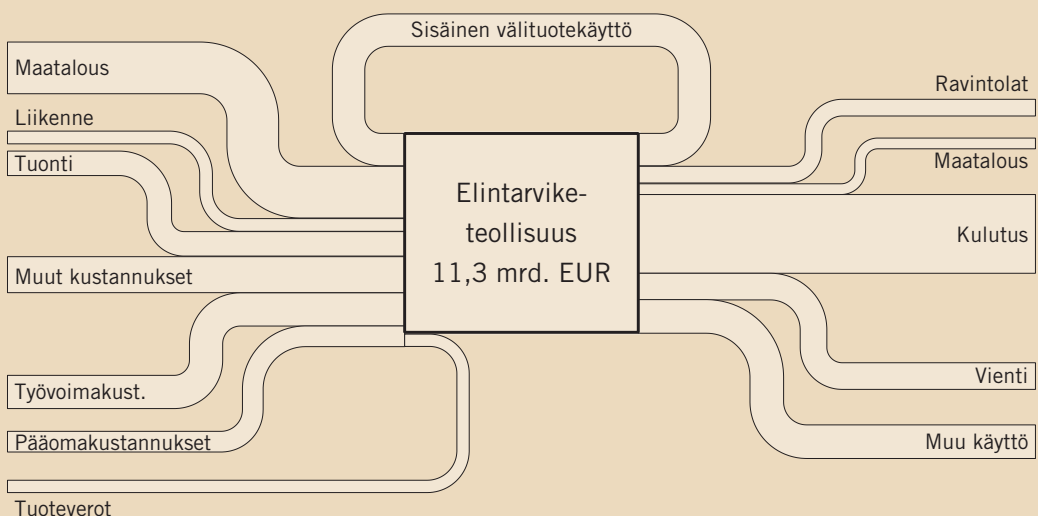
	% -muutos						Keskimäärin	
	2016	2017	2018	2019 ^E	2020 ^E	2021 ^E	2014–18	2019–23 ^E
Vienti	-1,1	4,2	-5,5	8,0	0,0	1,7	-2,5	2,3
Vientihinta	0,3	2,7	1,8	1,6	0,9	1,0	0,1	1,0
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	1,3	4,2	-6,4	0,7	0,4	1,2	-1,4	0,7
- Työpanos	-0,2	-1,4	1,2	-2,5	-1,0	-1,1	-0,2	-0,9
- Työn tuottavuus	1,5	5,7	-7,6	3,3	1,4	2,3	-1,2	0,3
- Pääomavaltaituminen	0,0	0,8	-0,5	1,1	0,4	0,4	0,1	0,4
- Kokonaistuottavuus	1,5	4,9	-7,1	2,2	1,0	1,9	-1,3	-0,1

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etla.

Elintarviketeollisuuden hyödykevirrat vuonna 2018

PANOSKÄYTTÖ

TUOTOS

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S19.2/a13a

Etlan syyskuussa tehdyn ennusteen mukaan tuotanto kotimaassa kasvaa noin prosentin vuosina 2019–2021.

SAKSA ON EU:N SUURIN ELINTARVIKKEIDEN VIEJÄMAA

Saksa, Alankomaat ja Ranska ovat elintarvikkeiden suurimmat viejämaat EU:ssa. Kolme neljäsosaa alan viennistä suuntautuu muihin EU-maihin. Iso-Britannia on EU27-maiden suurin kauppakumppani elintarvikkeissa. EU27-maiden elintarvikkeiden vienti Britanniaan on kaikissa tuoteryhmissä, väkeviä alkoholijuomia lukuun ottamatta, suurempi kuin tuonti sieltä. Alankomaat, Ranska, Irlanti ja Saksa veivät arvoltaan eniten elintarvikkeita Isoon-Britanniaan vuonna 2017.

Irlannille Britannia oli tärkein elintarvikeviennin kohdema vuonna 2017 ja Puolalle toiseksi tärkein kohdema. Britannian osuus Irlannin koko elintarviketeollisuuden viennistä oli 36 prosenttia vuonna 2017 ja Puolan viennistä 9 prosenttia.

Britannia oli kolmanneksi tärkein kohdema Ranskalle (Britannian osuus alan viennistä 9,9 %), Tanskalle (9,6%) ja Kreikalle (8,7%). Britannia oli elintarvikeviennin neljänneksi tärkein kohdema

Alankomaille (9,5%), Saksalle (7,1%), Italialle (9,1%), Belgialle (9,2%) ja Espanjalle (6,4%).

SUOMESSA ALAN TUOTTAVUUS KÄÄNTYI VIIME VUONNA LASKUUN

Elintarviketeollisuuden osuus kaikkien teollisuus-toimialojen tuotoksesta on Suomessa alle kymmenen prosenttia. Kolme suurinta alaa ovat lihanjalostus, meijeriteollisuus ja juomateollisuus. Runsas puolet tuotannon bruttoarvosta muodostuu näillä aloilla. Noin 15 prosenttia elintarviketeollisuuden tuotannosta menee vientiin.

Alan tuottavuus nousi vuoteen 2007 asti, minkä jälkeen se kääntyi laskuun. Vuosina 2014–2016 tuottavuus pysyi melko vakaana ja nousi vuonna 2017 selvästi mutta kääntyi viime vuonna laskuun. Vuodesta 2007 arvonlisäys on pienentynyt vuosi vuodelta, mutta vuosina 2016–2017 se nousi hieman. Viime vuonna arvonlisäys väheni 6 prosenttia. Tehtyjen työtuntien määrä on pysynyt suhteellisen vakaana vuoden 2012 jälkeen. Elintarviketeollisuuden työn tuottavuus on EU:ssa keskimäärin matalampi kuin muilla tehdasteollisuuden toimialoilla.

ASETTAMALLAAN ELINTARVIKKEIDEN TUONTIKIELLOLLA VENÄJÄ SUOJAA OMAA TUOTANTOAA

Venäjän elokuussa 2014 asettama elintarvikkeiden tuontikielto on edelleen voimassa. Sen piiriin kuuluvat muun muassa maito ja maitotuotteet.

Toimialan merkittävimmät alatoimialat ovat lihanjalostus, leipomotuotteet, mallas- ja virvoitusjuomat sekä maidonjalostus.

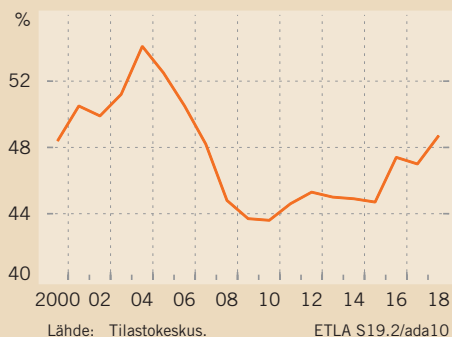
Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	6,3
bruttokansantuotteesta	1,3
tavaraviennistä	2,0

¹⁾ Käytin hinnoin vuonna 2018.

Suurimmat yritykset vuonna 2017

	Liikevaihto, milj. e	Henkilöstö
HKScan konseni	1 808,1	7 290
Valio konserni	1 708,4	4 200
Fazer konserni	1 641,6	13 200
Atria konserni	1 436,2	4 450
Paulig konserni	928,9	2 040

Omavaraisuusaste

Tuontikielto koski alunperin EU-maita, Yhdysvaltoja, Kanadaa, Australiaa ja Norjaa. Myöhemmin tuontikieltoa laajennettiin koskemaan myös Albaniaa, Montenegroa, Islantia, Liechtensteinia ja Ukrainaa.

Suomen elintarviketeollisuuden viennistä (ml. juomat ja tupakka) vajaa kolmannes suuntautui pitkään Venäjälle, viidennes Ruotsiin ja vajaa kymmenesosa Viroon. Venäjä, Ranska ja Saksa ovat Euroopan suurimmat elintarvikemarkkinat.

Vuonna 2018 Ruotsi oli elintarviketeollisuuden tärkein vientimaa 24 prosentin osuudellaan ja toiseksi tärkein oli Viro 9,3 prosentin osuudellaan. Venäjän osuus elintarviketeollisuuden viennistä oli 7,4 prosenttia. Kuluvin vuoden tammi-elokuussa Venäjän osuus alan viennistä oli niinikään 7,4 prosenttia.

Maitotaloustuotteiden viennin osuus koko Suomen elintarviketeollisuuden viennistä oli 37 prosenttia vuonna 2013 ennen Venäjän tuontikieltoa. Vuonna 2016 osuus oli laskenut 28 prosenttiin, mutta se nousi 30 prosenttiin vuonna 2017. Viime vuonna osuus oli sama.

Suomen elintarviketeollisuuden viennistä Venäjälle maitotaloustuotteiden ja juuston osuus oli 60 prosenttia vuonna 2013 ja 53 prosenttia vielä vuonna 2014. Vuonna 2016 osuus oli vain 0,1

prosenttia ja vuonna 2017 0,6 prosenttia. Viime vuonna osuus oli 1,1 prosenttia.

Etlan laskelmien mukaan Suomen elintarviketeollisuus on vuosina 2015–2018 menettänyt vientituloja yhteensä noin miljardi euroa Venäjän tuontikiellon takia.

TOIMIALAN VIENNIN MÄÄRÄ KOHOSI TAMMI-ELOKUUSSA RUNSAAT 11 PROSENTTIA VUODENTAKAISESTA

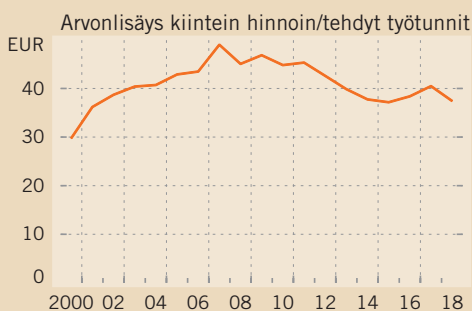
Koko elintarviketeollisuuden viennin arvo nousi kuluvin vuoden tammi-elokuussa 14 prosenttia edellisvuodesta. Toimialan vientihinnat nousivat

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2019

	Arvo, milj. eur	Osuus, %	Muutos, %
Elintarvikkeet			
Kaikki maat	818	100,0	16
Eurooppa	661	80,8	15
- EU28	544	66,5	12
- Euroalue	256	31,3	6
Kaukoit	103	12,6	25
Pohjois-Amerikka	16	2,0	0
Ruotsi	199	24,3	14
Venäjä	59	7,3	12
Viro	59	7,2	-2
Kiina	50	6,1	58
Alankomaat	48	5,9	48
Juomat			
Kaikki maat	126	100,0	2
Eurooppa	111	88,4	4
- EU28	93	74,0	8
- Euroalue	45	35,6	6
Lähi- ja Keski-itä	5	3,6	-22
Pohjois-Amerikka	5	3,7	0
Ruotsi	25	19,9	17
Viro	20	16,2	13
Puola	11	9,0	-7
Venäjä	11	8,5	-14
Saksa	9	7,2	18

Lähde: Tulli.

Työn tuottavuus

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S19.2/ada11

keskimäärin 1,8 prosenttia vuodentakaisesta, joten vientimäärä kohosi 11,4 prosenttia.

Ruotsiin viedään eniten maitotaloustuotteita ja juustoa. Kaakaota, suklaata ja makeisia sekä jalostettua ja säilöttyä lihaa viedään myös paljon.

Suomesta Viroon viedään eniten jalostettua teetä ja kahvia, kaakaota, suklaata ja makeisia, maitotaloustuotteita ja juustoa, jalostettua ja säilöttyä kalaa, mausteita ja maustekastikkeita sekä tislattuja alkoholijuomia.

Valmistetun kotieläinrehun osuus Suomen elintarviketeollisuuden viennistä Venäjälle oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa 30 prosenttia. Mausteiden ja maustekastikkeiden osuus oli 9 prosenttia ja näkkileipien ja keksien osuus oli vajaat 8. Mylly-

tuotteiden sekä kaakaon, suklaan ja makeisten osuus oli vajaat 6 prosenttia. Tislattujen alkoholijuomien osuus oli 5 prosenttia. Jalostetun teen ja kahvin sekä maltojen osuus oli vajaat 4 prosenttia.

Arvioimme syyskuussa, että elintarviketeollisuuden viennin määrä kääntyy tänä vuonna 8 prosentin kasvuun. Ensi vuonna vienti pysyy tämän vuoden lukemissa.

Suomessa elintarvikkeiden tuonnin arvo on lähes kolme kertaa suurempi kuin viennin arvo. Täällä myynnissä olevista jalostetuista elintarvikkeista ulkomaisten tuotteiden osuus on runsaat 20 prosenttia. Eniten elintarviketeollisuuden tuotteita tuodaan Saksasta, Ruotsista, Alankomaista, Norjasta, Espanjasta, Tanskasta, Ranskasta, Italiasta, Puolasta ja Belgiasta.

Rakennusaineteollisuus

Rakennusaineiden kysyntä on lähivuodet vaisua asuin- ja liikerakentamisen supistumisen takia. Rakennusaineteollisuudelle tuo lisähaasteen kiristynyt kilpailu rakentamisen materiaaleista. Ennustejaksolla alan yritysten odotetaan vähentävän työpanoksen käyttöä ja investointeja.

Rakennusaineiden (betoni-, eriste- ja lasituotteet) tuotantoa hallitsee talonrakentamisen kantavien rakenteiden vaatiman betonin ja siitä valmistettujen elementtien sekä väylärakentamisen pohjamateriaalien ja siltaelementtien tuotanto.

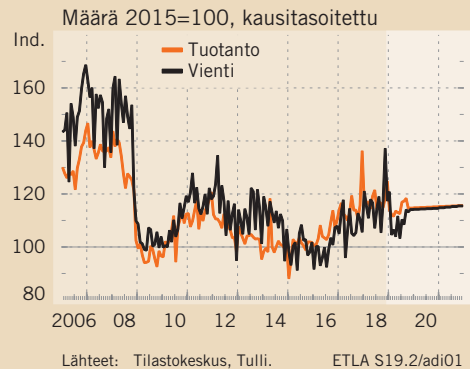
Rakennusaineiden kysyntä määräytyy paljolti talojen uudistuotannon ja maa- ja vesirakentamisen aktiviteetista käsin. Panos-tuotostaulujen mukaan rakennusaineteollisuuden tuotoksesta 60 prosenttia käytetään rakentamisen toimialoilla.

EK:n kuluvan vuoden suhdannekyselyissä rakennusaineteollisuuden suhdannenäkymät heikentyivät muuta rakentamista enemmän. Tilastokeskuksen ei-metallisten mineraalien tuotantoluvut osoittavat trendilaskun taittuneen alkusyksyllä.

Tänä vuonna rakennusaineteollisuuden tuotoksen volyymien arvioidaan kasvavan 1 prosenttia.

Rakennusaineiden tuotannon odotetaan pysyvän lähivuodet kutakuinkin ennallaan. Asuin ja liikerakentamisen tuntuva supistuminen vähentää rakennusmateriaalien kysyntää, jota maa- ja

Vienti ja tuotanto

Keskeiset tunnusluvut

	2016	2017	% -muutos				Keskimäärin	
	2018	2019 ^E	2020 ^E	2021 ^E	2014-18	2019-23 ^F		
Vienti	-0,6	8,8	7,9	-1,7	-0,1	0,7	0,7	0,0
Vientihinta	0,1	-2,9	-0,5	2,5	-0,5	0,5	0,0	0,6
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	0,3	8,3	4,8	2,0	-1,3	-1,2	0,2	0,8
- Työpanos	-0,5	3,0	1,0	1,1	-1,1	-1,8	-1,9	0,0
- Työn tuottavuus	0,8	5,1	3,8	0,9	-0,3	0,5	2,1	1,2
- Pääomavaltaituminen	-0,1	-1,2	0,2	-0,1	0,8	1,1	0,7	0,4
- Kokonaistuottavuus	0,9	6,4	3,5	1,0	-1,0	-0,6	1,5	0,8

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, ETLA.

Toimiala valmistaa savi-, lasi- ja kivit tuotteita.

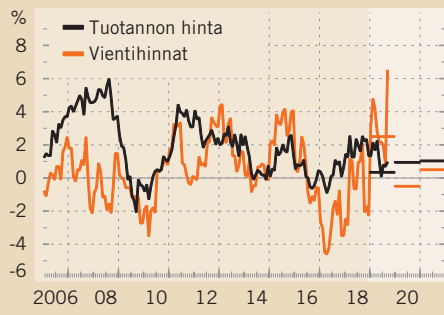
Toimialan osuus Suomen¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	2,8
bruttokansantuotteesta	0,6
tavaraviennistä	0,9

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2018.

Suurimmat yritykset vuonna 2017

	Liikevaihto, milj. e	Henkilöstö
Paroc Group konserni	411,3	1880
Rudas Oy	334,9	916
Saint-Gobain Rakennustuotteet Oy	214,0	632
Parma Oy	170,1	590
Lumon Invest Oy	118,3	955

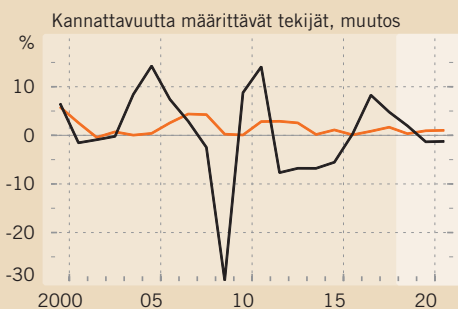
Hintojen muutos

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S19.2/adi02

Kannattavuus

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S19.2/adi03

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2019

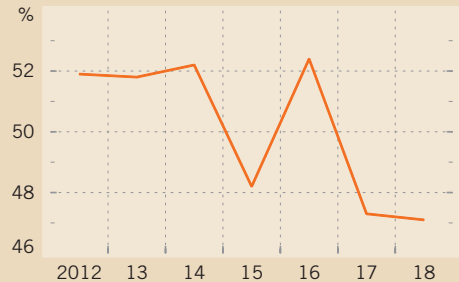
	Arvo, milj. eur	Osuus, %	Muutos, %
Kaikki maat	370	100,0	-3
Eurooppa	309	83,4	-4
- EU28	262	70,8	-2
- Euroalue	166	63,4	4
Kaukoit	17	4,7	-10
Pohjois-Amerikka	29	7,9	24
Belgia	67	18,1	17
Ruotsi	52	14,1	-20
Saksa	30	8,0	0
Yhdysvallat	27	7,4	20
Venäjä	24	6,5	-19
Viro	22	6,0	-8
Tanska	16	4,3	3
Norja	14	3,8	-6
Ranska	13	3,5	-13
Puola	11	3,1	26

Lähde: Tulli.

vesirakentamisen hienoinen elpyminen ei riitä kattamaan. Myös rakentamisessa käytettävien teräs- ja puuvalmisteiden osuuden kasvu hidastaa alan tuotannon kasvumahdollisuuksia.

Rakennusaineteollisuuden tuotannon kasvun pysähtyminen pariksi vuodeksi ja kustannusten nousupaineet vähentävät työvoiman kysyntää ja alentavat alan investointiastetta. Työtuntien määrä supistuu tänä ja ensi vuonna keskimäärin vajaa 1,5 prosenttia.

Toiminnan kannattavuus (toimintaylijäämä/tuotos) heikkenee, mutta pysyy rakentamisen noususuhdannetta edeltänyttä tasoa parempana.

Omavaraisuusaste

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S19.2/adi04

Rakentaminen

Rakentamisen kasvu pysähtyy pariaksi vuodeksi asunto- ja liikerakentamisen supistumisen vuoksi. Talotuotanto kasvaa teollisuudessa, informaatioalalla ja julkisyhteisöissä. Rakentamisen toimialoista näkymät ovat parhaimmat maa- ja vesi- sekä korjausrakentamisessa.

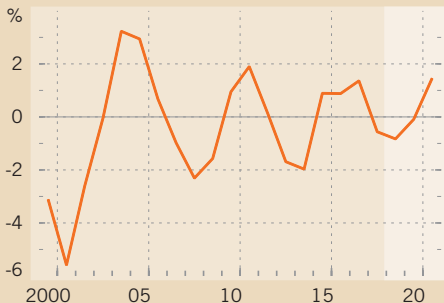
Rakentamisen hiljeneminen alentaa toimialan kapasiteetin käyttöasteita, ja työvoiman käyttö vähenee. Toimialan yritykset säilyttävät hyvän kannattavuuden.

ASUIN- JA LIIKERAKENTAMISEN UUDISTUOTANTO ALAMÄESSÄ

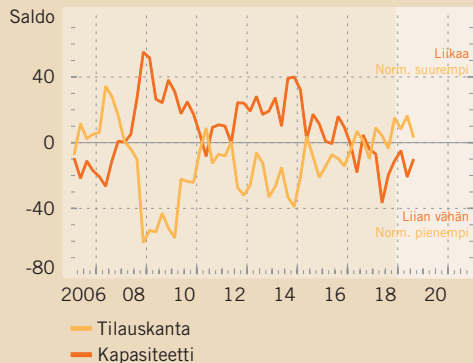
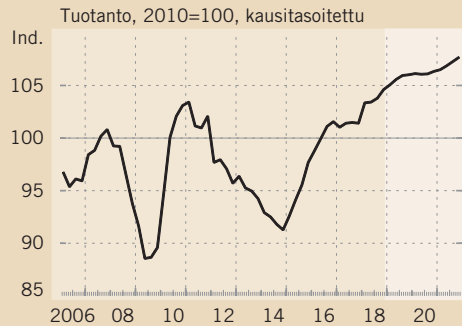
Vuoden alkupuoliskolla talojen uudistuotannon kasvu pysähtyi. Uudisasuntojen tuotannon liukuva vuosisumma oli alkusyksyllä 3 prosenttia vuodentakaista pienempi. Liike- sekä toimistorakentamisen uudistuotanto supistui 4 prosenttia. Muissa rakennustyypeissä talotuotanto kasvoi ja ripeimmin se kohosi teollisuusrakentamisessa.

Talonrakennusten aloitusten perusteella arvioituna asuntojen ja liikerakennusten uudistuotannon laskusuuntaus jyrkkenee vuoden jälkipuoliskolla, mutta teollisuusrakentamisen vahva kasvu jatkuu.

Työn tuottavuuden kasvu, 3 vuoden ika

Tuotanto ja tilaukset

Tänä vuonna uudistalojen tuotannon arvioidaan supistuvan 1 prosenttia.

Uudistalojen tuotannon supistumisesta huolimatta talonrakennusalan myynnin määrä (liukuva vuosisumma) ylsi alkuvuonna 2 prosentin vuosikasvuun. Liikevaihdon kasvua ylläpiti mm. talonrakentamiselle tyypillinen tuotannon ja myynnin välinen viive sekä korjausrakentamisen 1–2 prosentin kasvu.

MAA- JA VESIRAKENTAMINEN PIENESSÄ KASVUSSA

Myös maa- ja vesirakentamisen myynnin määrä (liukuva vuosisumma) oli alkusyksyllä vuodentakaisista suurempi, ja sen trendikin jatkoi nousuaan.

Maa- ja vesirakentaminen näyttelee talonrakentamisen tuotantoketjussa tärkeää alkuvaiheen roolia, mutta alan suurin työkanta (noin 60 prosenttia) syntyy infrastruktuurirakentamisesta (mm. väylät- ja yhdyskuntarakentaminen). Maa-

Keskeiset tunnusluvut

	2016	2017	% -muutos				Keskimäärin	
			2018	2019 ^E	2020 ^E	2021 ^E	2014–18	2019–23 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	5,1	2,0	2,2	1,0	0,4	1,1	2,4	1,1
- Työpanos	4,8	2,6	3,7	1,5	-1,2	-2,0	2,2	0,3
- Työn tuottavuus	0,4	-0,6	-1,4	-0,5	1,6	3,2	0,1	0,9
- Pääomavaltaituminen	-1,3	-0,2	-0,5	0,0	0,9	1,3	-0,3	0,5
- Kokonaistuottavuus	1,6	-0,4	-0,9	-0,5	0,7	1,9	0,5	0,5

Lähteet: Tilastokeskus, Etlä.

Rakentamisen hyödykevirrat vuonna 2018

PANOSKÄYTTÖ

Liikenne
Rakennusaineteoll.
Metallituoteteoll.
Puuteollisuus
Tuonti
Muu teollisuus
Muut palvelut
Muut panokset
Työvoimakustannukset
Pääomakustannukset

Sisäinen väliuotetekäyttö

Rakentaminen
37,8 mrd. EUR

TUOTOS

Asuntojen omistus

Investoinnit

Kulutus

Muu käyttö

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S19.2/a13o

ja vesirakentamisen arvioidaan lisäävän tänä vuonna tuotosta 1,2 prosenttia.

Korjausrakentamisen sekä maa- ja vesirakennushankkeiden kasvun ansiosta koko rakennustuotannon arvioidaan pysyvän tänä vuonna ennallaan.

ASUNTOJEN UUDISRAKENTAMINEN SUPISTUU ENSI VUONNA 5 PROSENTTIA

Kolme vuotta kestäneen asuntobuumin synnyttämä uudisasuntojen liikatarjonta sulaa hitaasti, mikä vähentää asuntorakentamista parin vuoden ajan. Laskuvaiheen arvioidaan olevan hallittua mm. alhaisen korkotason ja erittäin vireän koti- ja ulkomaisen kiinteistösijoitustoiminnan ansiosta.

Asuntojen uudistuotannon ennustetaan supistuvan ensi vuonna 5 prosenttia ja pysyvän likimain

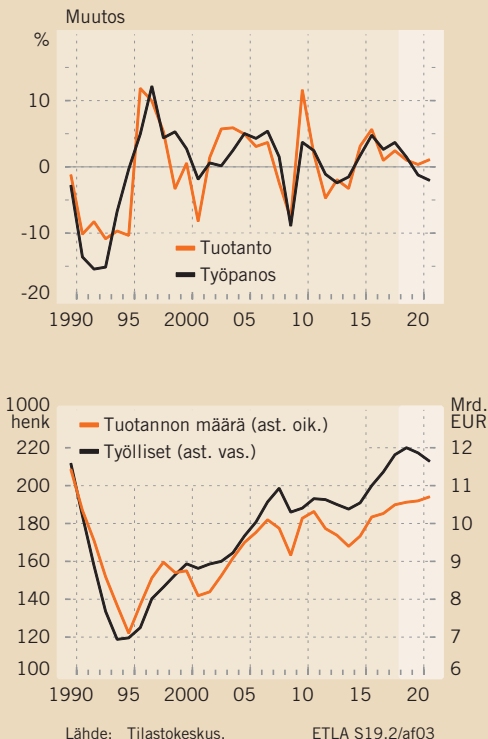
ennallaan vuonna 2021, jolloin uusia asuntoja arvioidaan rakennettavan 32 000–35 000 kappaletta. Kappalemääräinen pudotus on rajua, mutta pysyttelee pitkän aikavälin keskiarvon (noin 30 000 asuntoa) yläpuolella.

MUU TALORAKENTAMINEN VAJAAN 2 PROSENTIN KASVUSSA LÄHIVUODET

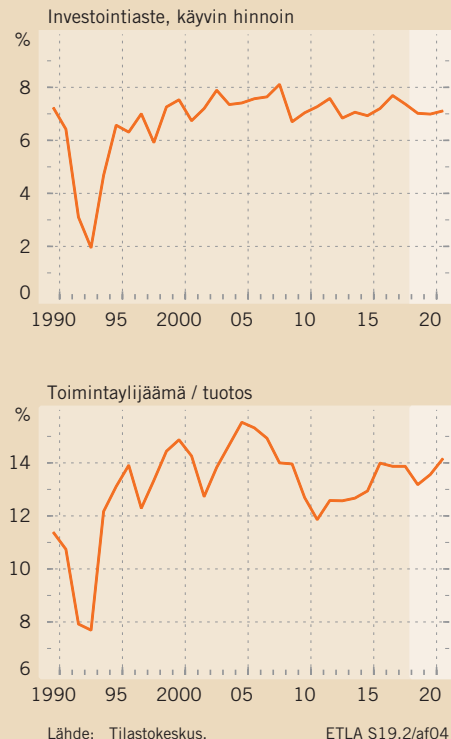
Etlan kokoaman suurten (yli 100 milj. euroa) investointihankkeiden listaus osoittaa liike- ja kaupakeskusrakentamisen supistuvan tuntuvasti ensi vuonna ja pysyvän sen jälkeen ennallaan.

Ennustejakson ahkerimmat talorakentajat löytyvät energihuollon ja informaatiopalvelujen aloilta. Myös julkisyhteisöjen talonrakentaminen pysyy vahvana koko ennustejakson mm. vilkkaan sairaalarakentamisen ansiosta.

Tuotanto ja työllisyys

Investoinnit ja kannattavuus

Suurimmat yritykset vuonna 2017

	Liikevaihto, milj. e	Henkilöstö
YIT Oyj	3 863,0	—
SRV Yhtiöt konserni	1 116,1	1 130
Skanska konserni	902,9	2 180
Lehto Group konserni	594,1	1 010
NCC Suomi Oy	569,6	1 420

Omavaraisuusaste

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S19.2/af07

Rakentaminen kansantaloudessa

Kansantaloudessa rakentaminen on investointihyödykkeitä tuottava toimiala, jonka tuotanto muodostuu valtaosin muiden kotimaisten toimialojen ml. kotitalouksien ja julkisyhteisöjen rakentamisen kysynnästä.

Rakentamisen kysyntä puolestaan riippuu muiden toimialojen tuotantonäkymistä ja kannattavuudesta sekä kotitalouksien ostovoiman kehityksestä.

Rakennushankkeiden pitkäkestoisuuden takia rakentajat ja asiakkaat altistuvat useille riskeille, jotka syntyvät mm. markkinatilanteen, tuotantopanosten hintojen sekä korkojen muutoksista.

Etenkin talonrakentamisessa projektien riskipitoisuus ja tarjonnan pieni joustavuus saavat suurta vaihtelua rakentamisen tuotantoon, panoshintoihin ja alan työllisyyteen.

Rakentamisen tuotanto-, työpanos- ja kannattavuusennusteet perustuvat Etlan 2/2019 suhdanne-ennusteen lukuihin.

Tehdasteollisuuden tuotantorakennusten vahvan kasvuvaiheen arvioidaan laantuvan ennustejakson lopulla.

Muun talonrakentamisen uudistuotannon odotetaan pysyvän koko ennustejakson vajaan 2 prosentin kasvu-uralla.

Korjausrakentaminen huomioiden talonrakentamisen arvioidaan supistuvan ensi vuonna 1 prosenttia ja ennustekauden lopulla vuonna 2021 päästäneen 1,5 prosentin kasvuun.

Maa- ja vesirakentamisen tuotoksen odotetaan elpyvän ensi vuonna 1,7 prosentin kasvuun. Asunto- ja liikerakentamisen uudishankkeiden supistuminen vähentää maa- ja vesirakentamista, mutta muun talonrakentamisen kasvu sekä etenkin valtion lisäpanostukset tie- ja ratahankkeisiin sekä väylien peruskorjaukseen lisäävät maa- ja vesirakennusyritysten liikevaihtoa.

Ensi vuonna koko rakentamisen tuotoksen volyymi pysyy ennallaan, mutta ennustejakson lopulla se kasvaa hitusen, arviolta 1,5 prosenttia vuodessa.

RAKENNUSYRITYSTEN KANNATTAVUUS SÄILYY HYVÄNÄ

Kotimaan rakentamisen laimeuden ohella rakentamisen vienti (projekti- ja rakennusaineiden vienti) on tahmeaa vientimaiden vaimean investointikysynnän takia.

Rakentamisen kasvun pysähtyminen pariksi vuodeksi pudottaa rakennusyritysten kapasiteetin käyttöasteita ja vähentää niiden investointeja sekä työvoimatarpeita.

Rakennustyön työtunneilla mitattu kysynnän kasvu hiipuu viimevuotisesta 4,5 prosentista 1,5 prosenttiin tänä vuonna, ja ensi vuonna työpanoksen kysynnän arvioidaan supistuvan 1 prosenttiin.

Rakennustoimialan kannattavuus (toimintaylijäämä/tuotos) pysyy lähivuodet hyvällä tasolla, joten alan yritykset sopeutuvat hallitusti hiipuvaan suhdanteeseen omien sopeutustoimien ja matalan korkotason ansiosta.

Kauppa

Kaupan alan myynnin määrä kehittyi huonosti viime vuodenvaihteen molemmin puolin. Kesällä ja alkusyksystä se kuitenkin piristyi uudestaan. Ennustemme mukaan toimialan arvonlisäys kasvaa kuluvana vuonna kuitenkin keskimäärin hyvin hitaasti. Vähittäiskaupan kehitys on muuta kauppaa parempaa. Ensi vuonna kasvu hieman piristyy.

TUOTOKSEN KASVU VAHVISTUU ENSI VUONNA

Koko kaupan alan tuotoksen (arvonlisäyksen) määrä kasvaa ennustemme mukaan tänä vuonna vain noin puoli prosenttia viime vuodesta. Sitä painaa lievästi negatiivinen kehitys autokaupassa sekä korjaus- ja huoltotoimessa ja tukkukaupassa. Sen sijaan vähittäiskaupassa tuotoksen määrä kasvaa selvästi yli prosentin vauhtia.

Ensi vuonna tilanne tasoittuu, ja kaikki kolme kaupan alaa pääsevät kasvuun. Kasvu on kuitenkin heikkoa, keskimäärin vajaan prosentin luokkaa autoalalla ja vähittäiskaupassa ja vain hieman yli yhden prosentin tukkukaupassa.

Ennusteen mukaan tehtyjen työtuntien määrä vähenee ennustevuosina. Siten työn tuottavuus kasvaa hieman tuotoksen kasvua nopeammin.

LIKEVAIHDON KAUSITASOITETTU KASVU ALKUVUONNA HEIKKOA, MUTTA PIRISTYI KESÄLLÄ

Koko kaupan alan liikevaihdon määrä polki paikallaan tammi-toukokuussa. Tämä johtui negatiivisesta kehityksestä tukkukaupassa sekä moottoriajoneuvojen liiketoiminnassa. Vähittäiskauppa oli hieman plussalla. Kaikki kolme kaupan alaa kuitenkin piristyivät kesä-syyskuussa, erityisesti moottoriajoneuvojen kauppa ja korjaus.

Tammi-syyskuussa koko kaupan alan myynnin määrä oli kuitenkin vain 0,4 prosenttia viime vuotta suurempaa. Tukkukauppa aleni 0,9 prosenttia, moottoriajoneuvojen kauppa ja korjaus kasvoi 0,7 prosenttia ja vähittäiskauppa kasvoi 2,6 prosenttia. Loka-joulukuussa kasvu on kuitenkin todennäköisesti sellaista, että koko vuoden kasvu vahvistuu ensimmäisten kolmen neljänneksen 0,4 prosentista.

Vähittäiskaupan osana tavaratalokauppa kasvoi tammi-syyskuussa 3,3 prosenttia ja erikoistavara-kauppa 4,7 prosenttia vuoden takaisesta. Päivittäistavara-kauppa oli nollakasvussa.

Erityisen voimakkaassa kasvussa ovat olleet aiempien vuosien tapaan kodintekniikan (+12 % tammi-syyskuussa) sekä urheiluvälineiden (+9 %) vähittäiskauppa. Edellisen osalta kuitenkin myynnin määrää kasvattaa tilastoteknisesti se, että tuotteiden laadun ja teknisten ominaisuuksien paraneminen nostaa määräindeksiä. Kasvu on kuitenkin niin kovaa, että myös myynnin kapalemäärät ovat kasvaneet selvästi.

Hyvässä kasvussa ovat olleet myös apteekkien sekä terveydenhoito-, kosmetiikka- ja hygieniatuotteiden vähittäiskauppa (+9 %) sekä optisen alan vähittäiskauppa (+5 %). Sen sijaan kirjojen, sanomalehtien ja paperitavaran vähittäiskauppa on supistunut kuusi prosenttia.

Tuotanto

Mrd. Vuoden 2010 hinnoin, neljännesvuosittain
EUR

Lähteet: Tilastokeskus, ETLA.

ETLA S19.2/ag01

AUTOALA ELPPY ”MINITAANTUMASTA”

Autojen myyntiä koetteli muun muassa uuden päästömittaustavan aiheuttama ”minitaantuma” syyskuun 2018 ja maaliskuun 2019 välisenä aikana. Sen jälkeen henkilöautojen ensirekisteröintien määrä on kuitenkin palannut vuoden 2017 tasolle. Koko tämä vuosi on jäämässä viime vuot- ta heikommaksi.

Myynnissä onkin nähtävissä selvä toipuminen kesä aikana. Kesä-syyskuussa moottoriajoneuvo- jen tukkukaupan määrä kasvoi seitsemän pro- senttia helmi-toukokuusta, niiden vähittäiskaup- pa kasvoi 3,7 prosenttia sekä näitä tasaisemmin kehittyvä huolto- ja korjaustoimi 1,5 prosenttia.

Keskeiset tunnusluvut

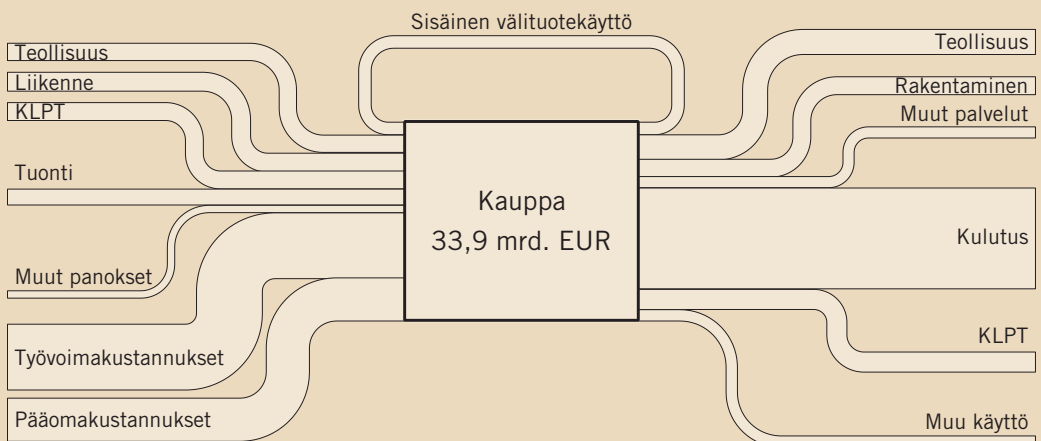
	% -muutos						Keskimäärin	
	2016	2017	2018	2019 ^E	2020 ^E	2021 ^E	2014–18	2019–23 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	4,9	2,7	1,7	0,5	0,7	0,9	1,3	0,9
- Työpanos	-1,1	-1,4	2,0	-0,4	-0,8	-0,8	-0,6	-0,2
- Työn tuottavuus	6,1	4,2	-0,3	0,9	1,5	1,7	1,9	1,2
- Pääomavaltaituminen	0,5	0,6	-0,7	0,2	0,4	0,4	0,2	0,1
- Kokonaistuottavuus	5,6	3,5	0,4	0,7	1,1	1,3	1,7	1,0

Lähteet: Tilastokeskus, Etlä.

Kaupan hyödykevirrat vuonna 2018

PANOSKÄYTTÖ

TUOTOS

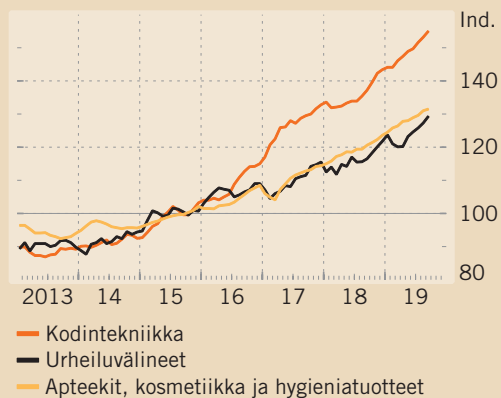
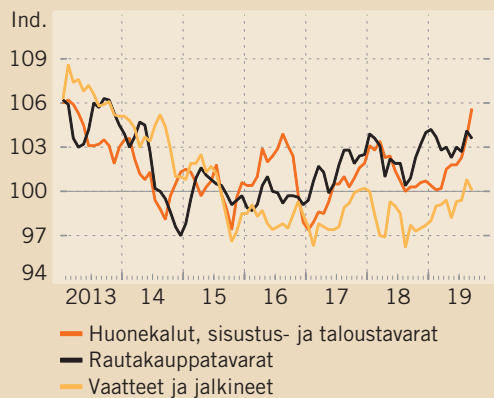
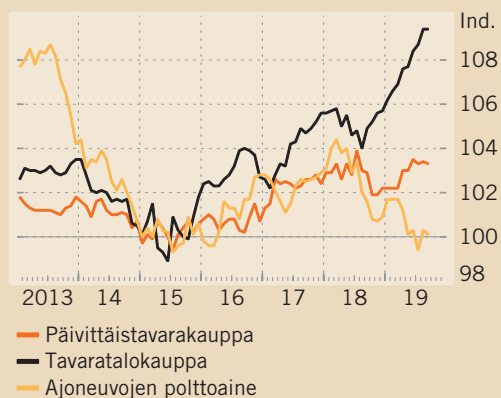
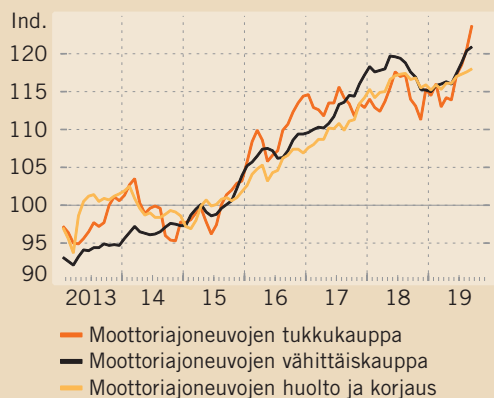
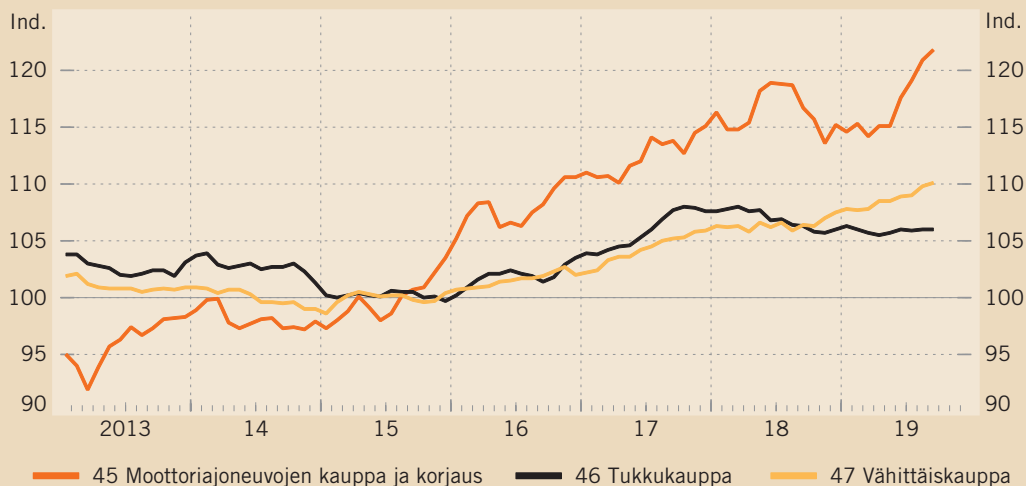

KLPT = Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S19.2/a13j

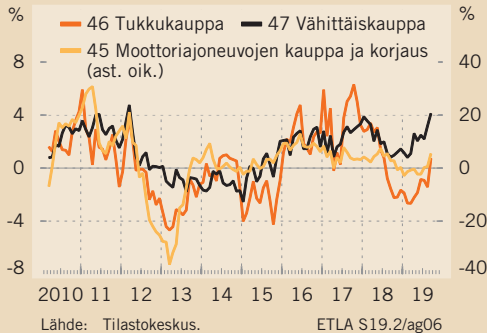
Kausitasoitetun myynnin määrä, 2015 = 100, 3 kk lka

HINTAKEHITYS TÄNÄ VUONNA HIEMAN PLUSALLA

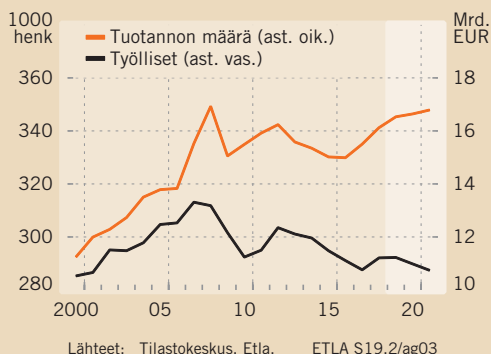
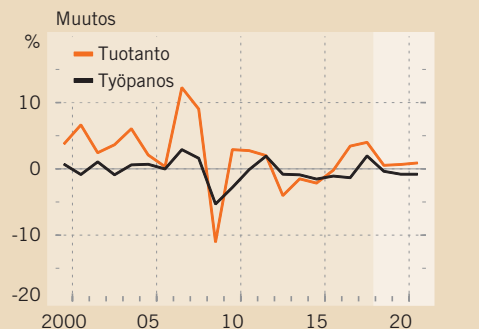
Liikevaihdon käypä- ja kiinteähintaisten aikasarjojen kautta laskettuna koko toimialan hin-

nat olivat tammi-syyskuussa 0,7 prosenttia viime vuoden vastaavaa aikaa korkeammalla. Moottorijoneuvojen toimialalla oli laskua 0,2 prosenttia ja muussa tukkukaupassa nousua 1,3 prosenttia. Muun vähittäiskaupan hinnat olivat viime vuotista tasolla.

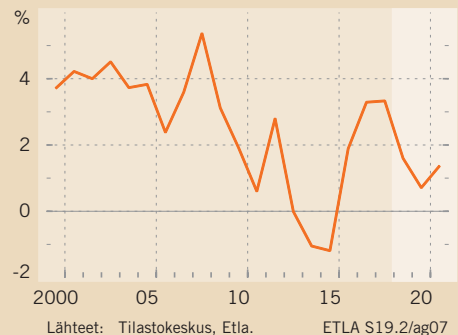
Liikevaihdon määrän 3 kuukauden lka, vuosimuutos**KESTOKULUTUSTAVAROIDEN KYSYNNÄN MÄÄRÄN KASVU VAIMEAA TÄNÄ VUONNA**

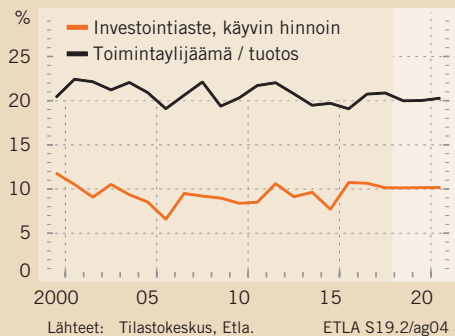
Syyskuussa julkistetun ennustemme mukaan yksityisen kulutuksen määrän kasvu jää tänä vuonna keskimäärin vain 0,7 prosenttiin. Ensi vuonna kasvu piristyy 1,1 prosenttiin.

Kestävien kulutustavaroiden (mm. autot, huonekalut ja tietokoneet, joiden osuus kotitalouksien käypähintaisesta kulutuksesta on 8 %) kysynnän määrä kasvaa tänä vuonna keskimäärin vain 0,4 prosenttia viime vuodesta, kun viime vuonna kasvua kertyi 5,4 prosenttia. Henkilöautojen ensirekisteröintien määrä alenee tänä vuonna lähes kymmenen prosenttia viime vuodesta.

Tuotanto ja työllisyys**PUOLIKESTÄVIEN TAVAROIDEN KYSYNTÄ KEHITTYY KOHTALAISESTI...**

Puolikestävien kulutustavaroiden (mm. vaatteet, kirjat ja urheiluvälineet, osuus 8 %) kysynnän määrä kasvaa tänä vuonna kaksi prosenttia ja ensi vuonna hieman vähemmän.

Työn tuottavuuden kasvu, 3 vuoden lka

Investoinnit ja kannattavuus**Omavaraisuusaste****... JA LYHYTIKÄISTEN TAVAROIDEN KYSYNNÄN KASVU ON NOLLAN TUNTUMASSA**

Lyhytikäisten tavaroiden (mm. elintarvikkeet, lääkkeitä ja polttoaineet, osuus 27 %) kysynnän määrä on muutaman prosenttiyksikön kymmenyksen kasvussa ennustevuosina.

TUOTTEIDEN HINTAKEHITYS VAIMEAA

Kestävien kulutustavaroiden hinnat alenevat noin kahden prosentin vauhtia vuosittain ja puolikestävien noin puoli prosenttia. Lyhytikäisten tavaroiden hinnat nousevat noin 1,5 prosenttia vuodessa.

Tarkemmat kysyntäennusteen luvut löytyvät Suhdanne-julkaisusta (www.suhdanne.fi >> Yksityinen kulutus).

SUHDANNENÄKYMÄT HEIKENTYNEET

EK:n lokakuun lopussa julkaiseman Suhdanne-barometrin mukaan kaupan alan myyntiodotus seuraavalle kolmelle kuukaudelle heikkeni hieman edellisistä kyselyistä, mutta saldo pysyi kuitenkin positiivisena. Sen sijaan henkilökunta-odotus on edelleen hieman miinuksella.

Yleiset suhdannenäkymät lähitulevaisuuteen heikkenivät kuitenkin selvästi edellisestä kyselystä, ja saldolukema on selvästi miinuksella.

Suurimmat yritykset vuonna 2017

	Liikevaihto, milj. e	Henkilöstö
Kesko	10 676	22 100
SOK	7 064	6 490
HOK-Elanto	2 004	5 540
Oriola	1 528	2 690
Tamro	1 451	451
Lidl Suomi	1 449	4 884

Majoitus- ja ravitsemistoiminta

Arvioimme majoitus- ja ravitsemistoiminnan tuotoksen määrän kasvun hieman hidastuvan. Kokonaisuuksena ottaen ala on kuitenkin kasvussa. Ravitsemispalvelujen liikevaihdon määrä on kasvanut tasaisemmin kuin majoituspalvelujen. Myös jälkimäinen on päässyt kuluvan vuoden puolella kasvuun. Huoneenkäyttöasteen ja yöpymisen hintojen edelleen jatkunut nousu tukee investointeja.

TUOTOKSEN KASVU HIDASTUU

Majoitus- ja ravitsemistoiminnan arvonlisäys kasvoi viime vuonna 2,4 prosenttia. Tänä vuonna kasvu hidastuu ennustemme mukaan reiluun puoleentoista prosenttiin ja ensi vuonna hieman sen alle.

Tehtyjen työtuntien määrä kasvaa ennustevuosiina. Tuottavuuskasvu on positiivista, mutta jää siten tuotoksen kasvua hitaammaksi.

RAVITSEMISTOIMINNAN LIIKEVAIHTO KASVAA TASAISESTI

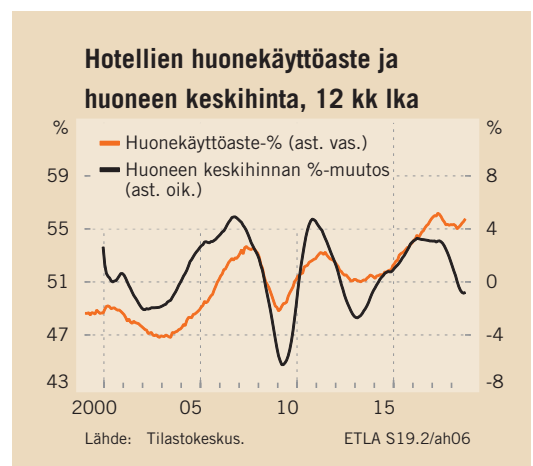
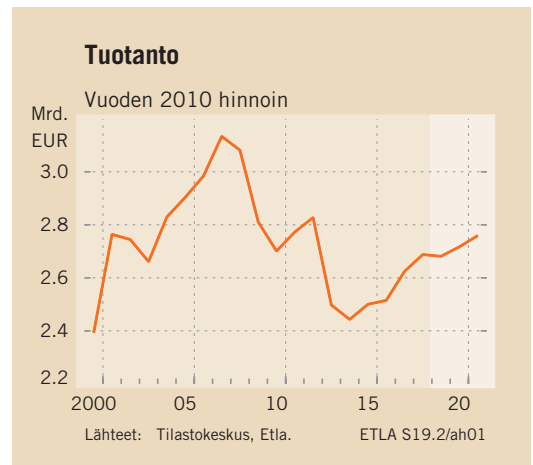
Huhti-syyskuussa majoitus- ja ravitsemistoiminnan kausitasoitettun liikevaihdon määrä kasvoi 2,1 prosenttia edeltäneestä kuuden kuukauden ajanjaksosta. Ravitsemistoiminnassa kasvuvauhti oli 2,7 prosenttia ja majoituspalveluissa 1,5 prosenttia. Majoituspalvelutkin ovat siten päässeet kasvuun vuoden 2018 heikon kehityksen jälkeen.

HUONEENKÄYTTÖASTE UUDELLEEN NOUSUUN

Huoneenkäyttöaste yli 20 vuodepaikan hotelleissa on pitkällä aikavälillä trendinomaisesti noussut, mutta aaltomaisella liikkeellä. Kahdentoista kuukauden liukuvina keskiarvoina tarkasteltuna viimeisin huippu oli huhtikuussa 2018, jolloin käyttöaste oli 56,2 prosenttia. Sen jälkeen se aleni vuoden ajan 55,0 prosenttiin, mutta kääntyi sitten taas uudelleen nousuun. Syyskuussa käyttöaste oli taas 55,7 prosenttia. Huoneiden lukumäärä on samaan aikaan jatkanut kasvuaan.

Hotellien huoneenkäyttöasteessa ja sen kehityksessä on suuria maantieteellisiä eroja. Käyttöaste on selvästi korkein Uudellamaalla, 68 prosenttia. Käyttöasteen vaihtelu vuoden sisällä sesonkien mukaan on puolestaan suurinta Ahvenanmaalla ja Lapissa.

Useimmissa maakunnissa käyttöaste on ajan myötä noussut, mutta poikkeuksina voidaan mainita Kanta-Häme, Pirkanmaa, Pohjois-Savo, Etelä-Pohjanmaa ja Ahvenanmaa, missä käyttö-

aste on pitkällä aikavälillä ollut suhteellisen muuttumaton.

Uudenmaan ja Lapin osuus kaikista huoneista yli 20 vuodepaikan hotelleissa on edelleen kasvanut. Niiden yhteenlaskettu osuus on nyt 43 prosenttia.

MATKAILIJOIDEN MÄÄRÄ KASVAA

Kuudessa kuukaudessa huhti-syyskuun aikana

yöpymisten kokonaismäärä kasvoi 5,5 prosenttia vuoden takaisesta. Suomalaisten yöpymisten määrä kasvoi 6,6 prosenttia ja ulkomaalaisten 2,8 prosenttia. Suomalaisten osuus kaikista yöpymisistä on 85 prosenttia.

Ulkomaan kansalaisten yöpymisten lukumäärissä kasvoi eniten venäläisten (+28 300) ja kiinalaisten (+23 900) määrä. Suhteellisesti ottaen kasvua oli eniten kanadalaisten (+22 %), ranska-

Keskeiset tunnusluvut

			% -muutos				Keskimäärin	
	2016	2017	2018	2019 ^E	2020 ^E	2021 ^E	2014–18	2019–23 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	0,0	4,4	2,5	1,7	1,3	1,5	-1,8	2,1
- Työpanos	2,5	1,4	2,5	1,3	0,2	0,3	1,1	2,0
- Työn tuottavuus	-2,5	3,0	0,0	0,4	1,1	1,2	-2,7	0,1
- Pääomavaltuistuminen	-0,4	-0,1	-0,4	0,1	0,4	0,3	-0,1	-0,3
- Kokonaistuottavuus	-2,0	3,1	0,3	0,3	0,7	0,9	-2,6	0,4

Lähteet: Tilastokeskus, Etlä.

Majoitus- ja ravitsemistoiminnan hyödykevirrat vuonna 2018

PANOSKÄYTTÖ

Teollisuus
Kauppa
KLPT
Tuonti
Muut panokset
Työvoimakustannukset
Pääomakustannukset

Sisäinen välituotekäyttö

Majoitus- ja ravitsemistoiminta
8,7 mrd. EUR

TUOTOS

Teollisuus
Kauppa
Muut palvelut
Kulutus
KLPT
Muu käyttö

KLPT = Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S19.2/a13k

laisten (+19 %), italialaisten (+18 %), kiinalaisten (+15 %), alankomaalaisten (+13 %) ja itävaltalaisien (+13 %) yöpymisten määrissä.

YÖPYMISEN HINNAT NOUSUSSA

Yöpymisen keskihinta nousi heinä-syyskuussa 6,3 prosenttia vuoden takaisesta. Syyskuussa oli hintapiikki. Viimeisen puolen vuoden aikana nousu on ollut keskimäärin noin neljä prosent-

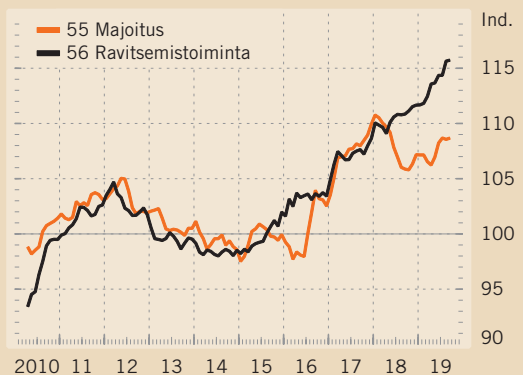
tia. Tämä ylittää selvästi noin yhdessä prosentissa liikkuvan kuluttajahintainflation, ja näkyy siinäkin indeksissä majoituspalveluiden hintojen nopeana nousuna.

Hyvä hintakehitys ja huoneenkäyttöasteen nousu antavat hyvän pohjan toimialan kehitykselle ja uusille investoinneille.

Kausitasoitettun liikevaihdon määrä, 3 kk lka, 2015 = 100

Lähteet: Tilastokeskus, Etlan tietokanta.

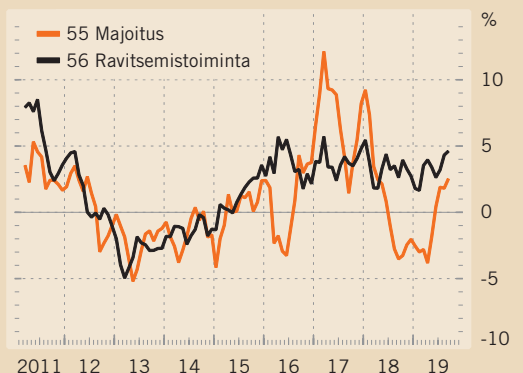

ETLA S19.2/ah02

Liikevaihdon määrän %-muutos vuoden takaisesta, 3 kk lka

Lähteet: Tilastokeskus, Etlan tietokanta.

ETLA S19.2/ah07

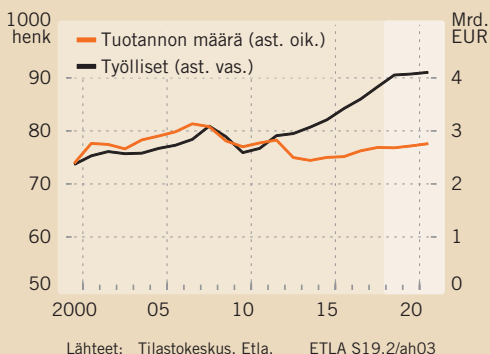
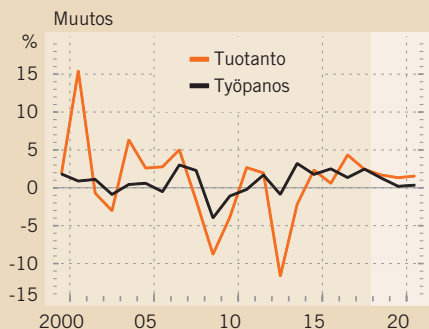
UUEDELLAMAALLA KORKEIMMAT HINNAT, MUTTA ERO KAVENTUNUT

Suhteessa koko maan keskiarvoon, yöpymisen keskihinta on vuoden aikana keskimäärin korkein Uudellamaalla (17 prosenttia yli keskiarvon), mutta ero on viime vuosina pienentynyt. Lisäkapasiteetin rakentaminen pääkaupunkiseudulla on hillinnyt hintatason nousua samaan aikaan, kun huoneenkäyttöaste on edelleen noussut.

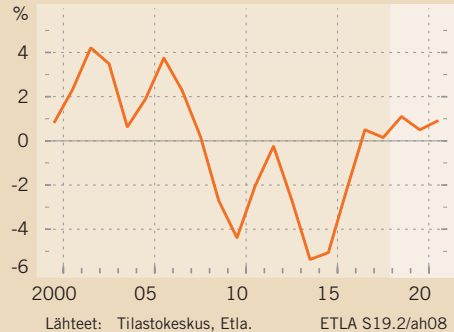
NÄKYMÄT SUHTEELLISEN VAKAAT

EK:n lokakuun lopussa julkaiseman Suhdannebarometrin mukaan toimialan myyntiodotus (saldo) seuraavalle kolmelle kuukaudelle on muuttumaton edellisestä neljänneksestä. Edeltävä kolme kuukautta oli sen sijaan hyvin vahva, joten pohjat ovat hyvät. Yleiset suhdannenäkymät lähitulevaisuuteen olivat kuitenkin lievästi negatiiviset molemmissa kyselyissä.

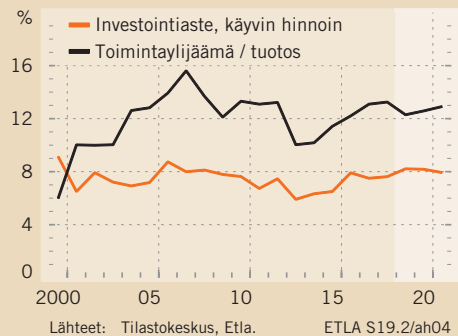
Tuotanto ja työllisyys

Työn tuottavuuden kasvu, 3 vuoden lka

Investoinnit ja kannattavuus

Omavaraisuusaste

Kuljetus ja varastointi

Kuljetuksen ja varastoinnin toimialan kasvu hidastuu yleisen talouskehityksen hidastuessa. Ennustemme mukaan arvonlisäyksen kasvu on noin yhdessä prosentissa tänä ja ensi vuonna.

KULJETUSTOIMINNAN KASVU HIDASTUU

Kuljetuksen ja varastoinnin arvonlisäys kasvoi viime ja toissa vuonna ripeää kolmen prosentin vauhtia. Erityisen kovaa on kasvanut ilmaliikenne, mutta viime vuonna myös varastointi ja liikennettä palveleva toiminta kasvoi melkein kuusi prosenttia. Hitainta kasvu on vesiliikenteessä.

Tänä vuonna koko toimialan arvonlisäyksen kasvu hidastuu ennustemme mukaan keskimäärin reiluun yhteen prosenttiin ja ensi vuonna edelleen sen alle. Taustalla on yleinen talouskehityksen hidastuminen, mm. yksityisen kulutuksen ja rakentamisen sekä tavaraviennin kasvun jäähtyminen.

Tehtyen työtuntien määrä on tänä vuonna viime vuoden tasolla. Ensi vuonna työtuntien määrä alenee ennustemme mukaan, joten tuottavuuskasvu on tuotoksen kasvua nopeampaa.

Tuotanto

Mrd. EUR. Vuoden 2010 hinnoin, neljännesvuosittain

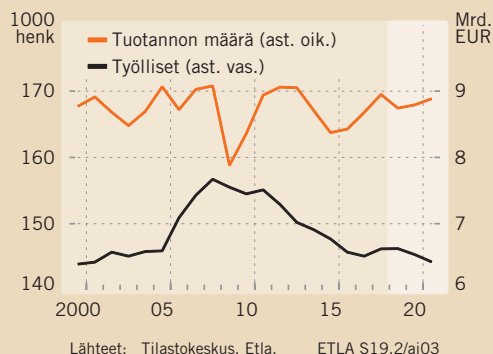
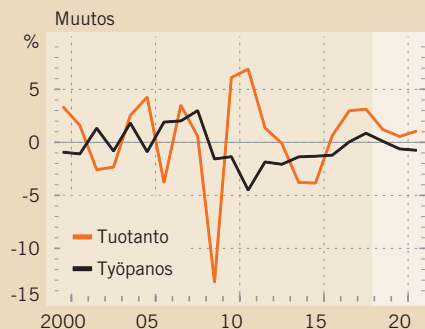

LIIVEVAIHDON MÄÄRÄN KASVU HIDASTA

Huhti-syyskuussa kuljetuksen ja varastoinnin kausitasoitettun liikevaihdon määrä kasvoi vain 0,5 prosenttia edeltäneestä kuuden kuukauden ajanjaksosta. Vuoden takaisesta kasvua kertyi 0,8 prosenttia.

Kuuden kuukauden kausitasoitettussa kasvussa vesiliikenne on kehittynyt parhaiten, kun taas maa- ja rautatieliikenne on supistunut. Lyhyemmällä kolmen kuukauden liukuvilla keskiarvoilla tarkasteltuna nähdään kuitenkin, että maa- ja rautatieliikennekin pääsi kesällä pieneen kasvuun.

Tuotanto ja työllisyys

Myös varastointi ja liikennettä palveleva toiminta on kasvanut hitaasti.

TIELIIKENTEEN TAVARAMÄÄRÄ SUPISTUNUT TÄNÄ VUONNA

Kotimaan tieliikenteessä ammattimaisesti kuljetettu tavaramäärä (pl. maa-ainekuljetukset) väheni vuoden alkupuoliskolla kuusi prosent-

tia vuoden takaisesta. Se väheni myös vuonna 2018. Myös kuljetussuorite on alentunut. Vuoden alkupuoliskolla se väheni melkein kahdeksan prosenttia.

Kuljetussuorite kuvaa kuljetustyön määrää, joka saadaan kuljetetun tavaramäärän (tonnia) ja kuljetusmatkan pituuden (kilometriä) tulona.

Keskeiset tunnusluvut

			% -muutos				Keskimäärin	
	2016	2017	2018	2019 ^E	2020 ^E	2021 ^E	2014–18	2019–23 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-0,3	3,0	3,0	1,2	0,6	1,1	-1,0	1,1
- Työpanos	-1,2	0,0	0,9	0,1	-0,6	-0,8	-0,6	-0,2
- Työn tuottavuus	0,9	2,9	2,1	1,1	1,2	1,8	-0,4	1,7
- Pääomavaltaituminen	0,6	0,1	0,3	0,4	0,7	0,9	0,2	0,6
- Kokonaistuottavuus	0,4	2,9	1,9	0,7	0,5	0,9	-0,6	1,0

Lähteet: Tilastokeskus, Etlä.

Kuljetuksen ja varastoinnin hyödykevirrat vuonna 2018

PANOSKÄYTTÖ

Teollisuus
Kauppa
KLPT
Tuonti
Muut panokset
Työvoimakust.
Pääomakustannukset

Sisäinen väliuotekäyttö

Liikenne
25,1 mrd. EUR

TUOTOS

Teollisuus
Kauppa
KLPT
Kulutus
Vienti
Muu käyttö

KLPT = Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta

Lähde: Tilastokeskus.

ETLÄ S19.2/a13I

Maa-aineskuljetuksissa viime vuoden vertailutaso on korkea, ja tänä vuonna kuljetusten määrä onkin hieman pienentynyt. Toisaalta kuljetussuorite oli nousussa. Vaihtelu vuoden sisällä on kuitenkin suurta erityisesti maa-aineskuljetuksissa.

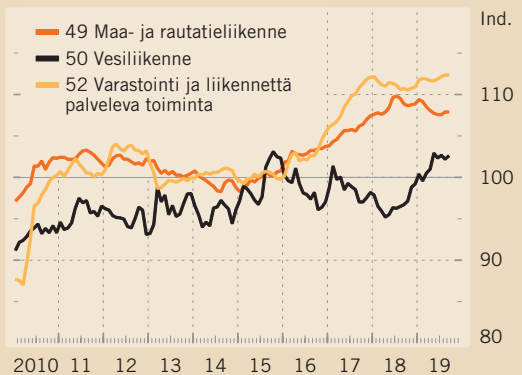
LINJA-AUTOJEN JA KUORMA-AUTOJEN ENSIREKISTERÖINNIT KASVUSSA

Linja-autoja ensirekisteröitiin puolivuotisaikana toukokuusta lokakuuhun 22 prosenttia enemmän kuin viime vuonna vastaavaan aikaan.

Kausitasoitettun liikevaihdon määrä, 3 kk lka, 2015 = 100

Lähteet: Tilastokeskus, Etlan tietokanta.

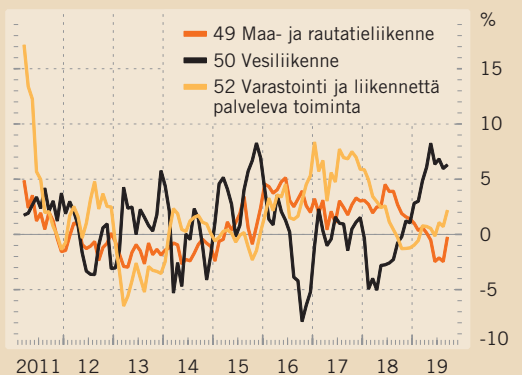

ETLA S19.2/ai02

Liikevaihdon määrän %-muutos vuoden takaisesta, 3 kk lka

Lähteet: Tilastokeskus, Etlan tietokanta.

ETLA S19.2/ai06

Kuorma-autoissa nousua kertyi 11 prosenttia. Pakettiautojen ensirekisteröinnit sen sijaan aleni-
vat kolme prosenttia. Lisäksi puoliperävaunujen
ensirekisteröintien määrä on melkein puoliintu-
nut. Uuteen raskaaseen kalustoon on siten osit-
tain investoitu tänä vuonna viime vuotta enem-
män, osittain vähemmän.

MERILIIKENTEEN KOKO MATKUSTAJAMÄÄRÄ LIEVÄSSÄ KASVUSSA – RUOTSINLIKENNE SUPISTUNUT

Kansainvälinen matkustajamäärä Suomen sata-
missa kasvoi tammi-syyskuussa 0,9 prosenttia
vuoden takaisesta. Helsingissä oli kasvua tasan
kaksi prosenttia ja Turussa puoli prosenttia. Sen
sijaan Maarianhamina ja Eckerö olivat miinuk-
sella.

Matkustajamäärät Ruotsiin supistuivat prosenttil-
la, mutta ne kasvoivat Viroon puolella prosentilla.
Näistä matkustajamääriltään paljon pienemmillä
Saksan ja Venäjän reiteillä määrät kasvoivat 5–6
prosenttia ja ulkomaisessa risteilyalusliikenteessä
14 prosenttia.

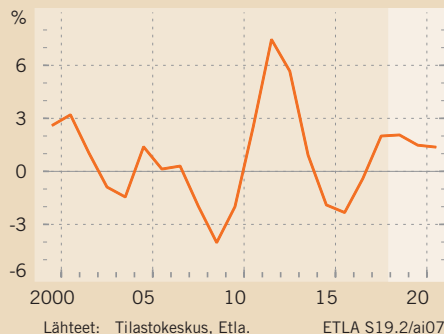
Satamien ulkomaan tavaraliikenteen tonnimäärä
väheni tammi-syyskuussa tasan kaksi prosent-
tia vuoden takaisesta. Muutos tapahtui lähin-
nä tuonnissa, joka aleni neljä prosenttia. Viennin
määrä aleni 0,2 prosenttia. Suurimpien satami-
en kokonaisliikenteen osalta Sköldvik oli plussalla
kaksi prosenttia, mutta Hamina-Kotka oli miinuk-
sella puolisen prosenttia ja Helsinki melkein neljä
prosenttia.

Ulkomaan konttiliikenne oli tammi-syyskuussa
1,5 prosentin kasvussa niin tuonnin kuin viennin-
kin osalta. Kauttakululiikenteessä oli laskua vii-
me vuodesta melkein seitsemän prosenttia.

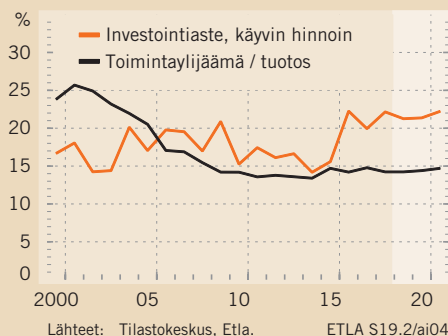
KANSAINVÄLINEN LENTOLIIKENNE HYVÄSSÄ KASVUSSA

Matkustajien lukumäärä kotimaan lentoliiken-
teessä oli tammi-lokakuussa sama kuin vastaa-
vana aikana viime vuonna. Sen sijaan kansain-
välisillä reiteillä matkustajien määrä kasvoi 6,4
prosenttia. Kasvu oli selvästi keskimääräistä no-
peampaa Euroopan ulkopuolisessa liikenteessä,
mutta EU-liikenteessäkin melkein viisi prosenttia.

Työn tuottavuuden kasvu, 3 vuoden lka

Investoinnit ja kannattavuus

Omavaraisuusaste

Helsingin lentokentän osuus kaikista matkustajista on 85 prosenttia. Kotimaan lennoissa osuus on 50 prosenttia ja kansainvälisessä liikenteessä 95 prosenttia. Kotimaan liikenteessä seuraavaksi tärkeimmät lentokentät ovat Oulu ja Rovaniemi, kansainvälisessä liikenteessä Turku, Vaasa ja Tampere.

LÄHIAJAN MYYNTIODOTUS LIEVÄSTI POSITIIVINEN

EK:n lokakuun lopussa julkaiseman Suhdannebarometrin mukaan toimialan myyntiodotus (saldo) on lievästi positiivinen seuraavalle kolmelle kuukaudelle. Yleiset suhdannenäkymät lähitulevaisuuteen ovat kuitenkin olleet selvästi negatiiviset jo parin vuosineljänneksen ajan.

Rahoitus- ja vakuutustoiminta

Ennustemme mukaan rahoitus- ja vakuutusalan arvonlisäys alenee tänä vuonna selvästi ja hieman myös ensi vuonna. Sitä kuitenkin heiluttaa mm. sijoitustuottojen kehitys, mikä tekee sen ennustamisesta hyvin vaikeaa.

ARVONLISÄYS SELVÄSSÄ LASKUSSA – VETÄÄ BKT-LUVUTKIN ALAS

Rahoitus- ja vakuutustoiminnan arvonlisäys aleni viime vuonna yli viisi prosenttia. Tämän vuoden alkupuolisko oli edelleen hyvin heikko. Arvonlisäys aleni melkein 12 prosenttia vuoden takaisesta ja samoin kausitasoitettuna 12 prosenttia viime vuoden jälkipuoliskolta.

Toimialan arvonlisäys on 2,7 prosenttia bruttokansantuotteesta, joten näin huomattava arvonlisäyksen aleneminen on leikannut selvästi koko kansantalouden kasvua.

Ennustemme mukaan rahoitus- ja vakuutustoiminnan arvonlisäys alenee tänä vuonna keskimäärin noin yhdeksän prosenttia viime vuodesta. Arvonlisäyksen määrä voi alentua hieman lisää myös ensi vuonna.

Toimialan volatiilit sijoitustuotot vaikuttavat arvonlisäyksen kehitykseen, ja tekevät sen ennustamisesta haasteellista. Etla ei tee ennustetta sijoitustuottojen kehitykselle.

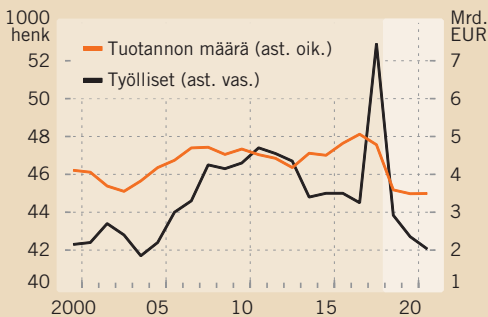
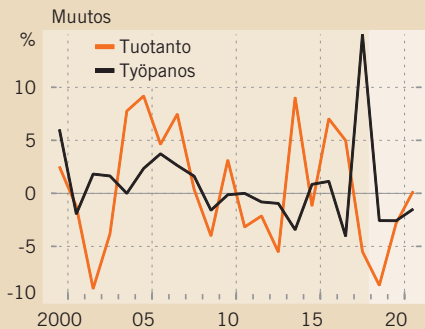
PÖRSSIN ON OLLUT VAAKALENNOSSA

Helsingin pörssin osakkeiden vaihto on ollut reilun prosentin pienempää tämän vuoden tammi-syyskuussa kuin vuosi sitten. Yleisindeksi on pysytellyt suhteellisen vakaana niin viime kuin tänäkin vuonna.

LAINAKANNAT EDELLEEN KASVUSSA

Asuntolainakanta on ollut hieman yli kahden prosentin kasvussa vuoden takaisesta. Kulutus-

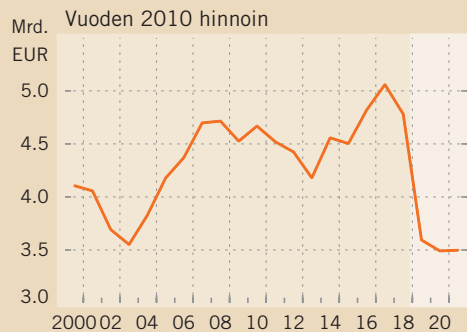
Tuotanto ja työllisyys

Lähteet: Tilastokeskus, Etla.

ETLA S19.2/aj03

Tuotanto

Lähteet: Tilastokeskus, Etla.

ETLA S19.2/aj01

luotoissa kasvuvauhti on ollut melkein kaksinkertainen. Kaiken kaikkiaan kotitalouksien lainakanta on kasvanut noin kahden ja puolen prosentin vuosivauhtia. Taloyhtiölainakanta kasvaa muita nopeammin.

Velkaantumisasteen nousu on hidastunut, kun kotitalouksien tulojen kasvu on vahvistunut. Vel-

kaantumisasaste on 128 prosenttia suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin. Odotamme sen jatkuvan hitaassa nousussa.

UUSIEN ASUNTOLAINOJEN MARGINAALIEN LASKU JATKUNUT

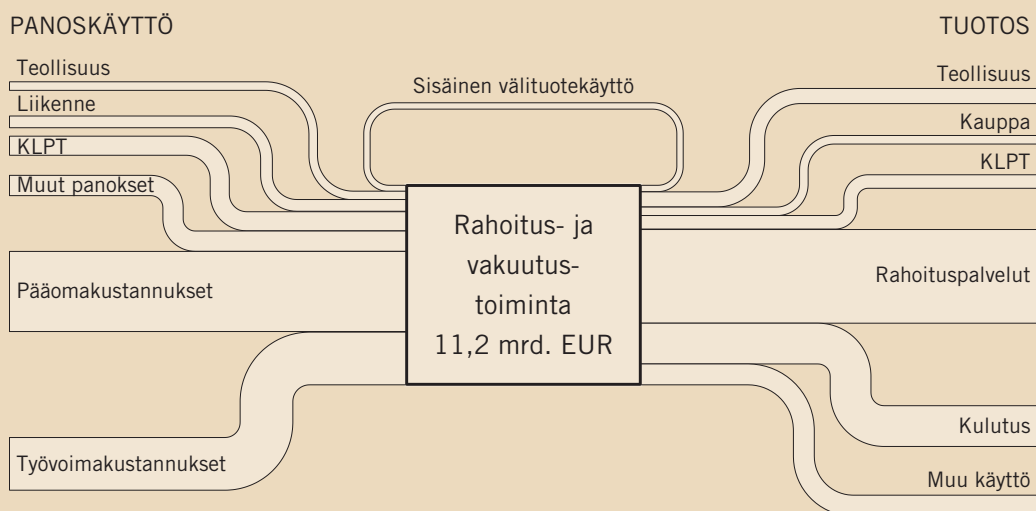
Rahalaitosten myöntämien uusien asuntolainojen painotettu keskiprosentti oli Suomen Pankin laskel-

Keskeiset tunnusluvut

	2016	2017	% -muutos		2020 ^E	2021 ^E	Keskimäärin	
			2018	2019 ^E			2014–18	2019–23 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	4,7	3,8	-9,4	-8,7	-2,8	0,2	1,3	-2,2
- Työpanos	1,1	-5,9	-1,5	-2,6	-2,6	-1,5	-1,7	-1,8
- Työn tuottavuus	3,6	10,3	-8,0	-6,3	-0,2	1,7	3,2	-2,3
- Pääomavaltuutus	-0,5	3,6	2,3	2,9	2,8	2,1	1,0	2,3
- Kokonaistuottavuus	4,1	6,4	-10,1	-8,9	-3,0	-0,4	2,2	-4,5

Lähteet: Tilastokeskus, Etlä.

Rahoitus- ja vakuutustoiminnan hyödykevirrat vuonna 2018

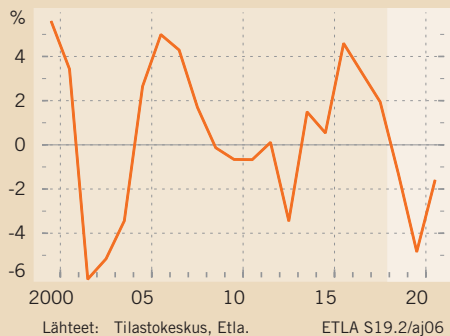

KLPT = Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta

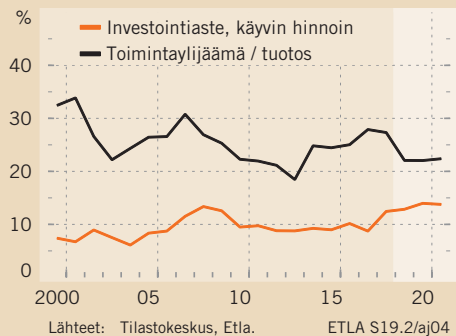
Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S19.2/a13m

Työn tuottavuuden kasvu, 3 vuoden ika

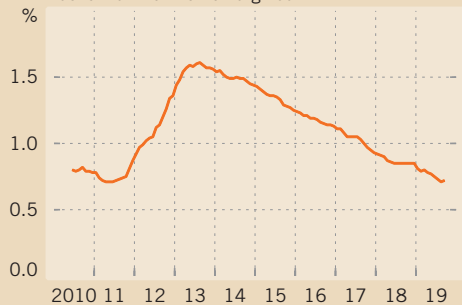
Investoinnit ja kannattavuus

Lainakanta ja korkomarginaalit

Rahalaitosten uusien asuntolainojen laskennallinen korkomarginaali

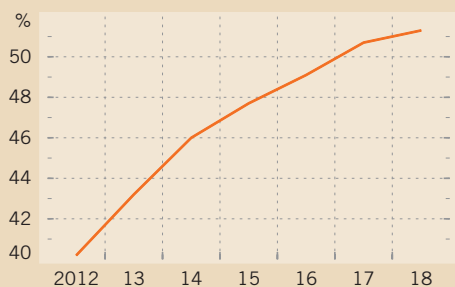
Helsingin pörssin kehitys

Helsingin pörssin osakkeiden vaihto, mrd. eur

Omavaraisuusaste

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S19.2/aj08

mien mukaan syyskuussa 0,72 prosenttiyksiköä. Se on edelleen ollut hienoisessa laskussa pitkin kuluva vuotta. Suhteellisen tasainen lasku on jatkunut jo vuoden 2013 puolivälistä alkaen.

EURIBORIT MIINUKSELLA

Kahdentoista kuukauden euribor lähti loppukeväästä selvään laskuun, joka päättyi elokuussa. Sen jälkeen euribor on taas ollut hieman nousussa. Marraskuun puolivälissä se oli noin -0,26 prosenttia.

EKP ALKOI TAAS ELVYTTÄÄ

EKP aloitti marraskuussa uudelleen määrällisen elvytyksen arvopapereiden 20 mrd. euron kuukausittaisilla netto-ostoilla sekä aloitti lisäksi porrastetun talletuskorkojärjestelmän (tiering) pankkien avuksi.

Pankkien kunnosta on huolta eri puolilla euroaluetta, myös Saksassa.

POHJAINFLAATIO VAKAA JA MATALAHKO

Euroalueen pohjainflaatio oli lokakuussa 1,2 prosenttia. Se on pysytellyt tällä tasolla, hieman yli yhdessä prosentissa jo suhteellisen pitkään. Koko kuluttajahintainflaatio heilahtelee enemmän energian ja jalostamattomien elintarvikkeiden hintojen muuttumisen myötä.

Pohjainflaatio antaa kokonaisinflaatiota vakaaman kuvan hintojen kehityksestä. Rahapolitiikan suurille muutoksille ei sen perusteella ole tarvetta. Etlan ennusteen mukaan EKP ei nosta ohjauskorkoaan ennustevuosina.

MYyntiODOTUKSET MYÖNTEISET

EK:n lokakuun lopussa julkaiseman Suidannebarometrin mukaan toimialan myynti-odotuksista kertova saldoluku on seuraavalle kolmelle kuukaudelle selvästi positiivinen. Samaan aikaan yleinen suhdannenäkymä lähitulevaisuuteen on pikemminkin negatiivinen.

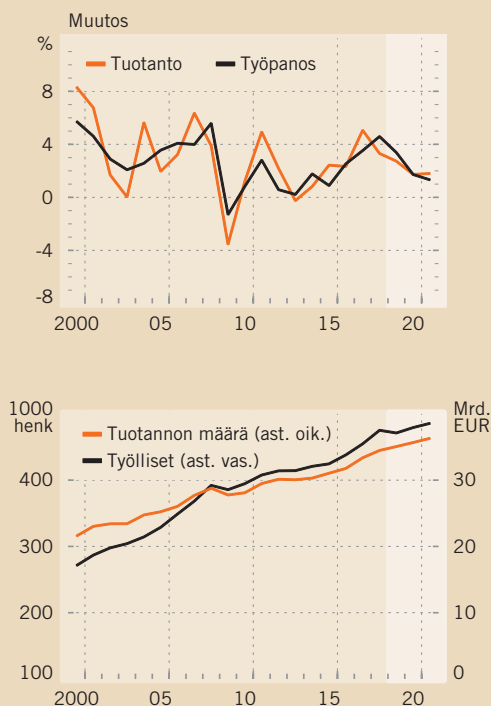
Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta pl. asuntojen omistus

Liike-elämää palveleviin toimialoihin luetaan tässä katsauksessa informaatio- ja viestintäpalvelut (toimi-
alakoodi J), kiinteistöala, pl. asuntojen omistus (L), ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (M)
sekä hallinto- ja tukipalvelutoiminta (N). Suurimmat alatoimialat käypähintaisella tuotoksen arvolla mi-
tattuna ovat tietojenkäsittelypalvelut (15,5 % JLMN-kokonaisuudesta), asuntojen vuokraus (8,5 %) ja
muu kiinteistötoiminta (7,9 %), liikkeenjohdon palvelut (7,2 %), tekniset palvelut (7,2 %), muut tukipal-
velut (6,6 %) sekä televiestintä (4,9 %).

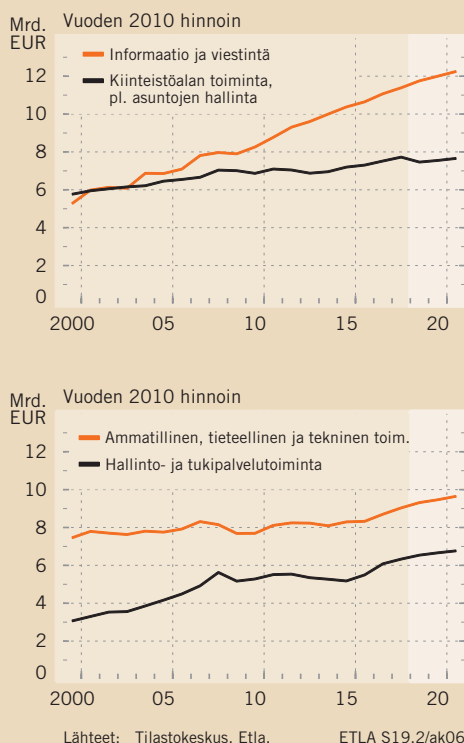
**Kiinteistö- ja liike-elämää palvelevan toiminnan ar-
vonlisäyksen kasvuvauhti hidastuu ennustevuosina.
Hallinto- ja tukipalvelutoiminnan sekä ammatillisen,
tieteellisen ja teknisen toiminnan kasvu on vielä
tänä vuonna hyvin vahvaa, noin neljän prosentin**

**luokkaa, mutta panos-tuotostmallin perusteella
kasvuvauhti noin puoliintuu ensi vuonna. Informaa-
tio- ja viestintäalalla sekä kiinteistöalalla kasvun
kehitys on vakaampaa.**

Tuotanto ja työllisyys (toimialat JLMN yhteenlaskettuina)

Tuotanto

ARVONLISÄYKSEN KASVU HIDASTUU ENSI VUONNA

Ennustemme mukaan koko JLMN-yrityspalvelujen tuotos kasvaa kuluvana vuonna keskimäärin 2,4 prosenttia viime vuodesta. Kasvu on hidastumaan päin. Viime vuonna kasvua kertyi 2,8 prosenttia. Ensi vuonna kasvu jää ennustemme mukaan 1,6 prosenttiin.

Kasvu on nopeinta hallinto- ja tukipalvelutoiminnassa – viime vuonna 4,1 prosenttia, tänä vuonna vajaat neljä prosenttia ja ensi vuonna noin

kaksi prosenttia. Ennustemme mukaan myös ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan kasvu hidastuu selvästi viime vuoden neljästä prosentista. Tälle vuodelle kasvuennustemme on noin kolme prosenttia ja ensi vuodelle noin puolitoista prosenttia.

Informaatio- ja viestintäalan kehitys on tasaisempaa, ja tänä vuonna päästään samaan, vajaan kolmen prosentin kasvuun kuin viime vuonna. Ensi vuonna kasvu hidastuu reiluun kahteen pro-

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2016	2017	2018	2019 ^e	2020 ^e	2021 ^e	2014–18	2019–23 ^e
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	2,5	4,6	3,2	2,7	1,7	1,8	2,8	2,0
- Työpanos	2,6	3,4	4,6	3,4	1,7	1,3	2,6	2,5
- Työn tuottavuus	-0,1	1,1	-1,3	-0,6	0,0	0,5	0,2	-0,2
- Pääomavaltistuminen	-0,5	-0,8	-1,6	-1,1	-0,3	-0,2	-0,6	-0,7
- Kokonaistuottavuus	0,5	1,9	0,3	0,5	0,3	0,6	0,7	0,5

Lähteet: Tilastokeskus, Etla.

Kiinteistö- ja liike-elämää palvelevan toiminnan hyödykevirrat vuonna 2018

PANOSKÄYTTÖ

Teollisuus

Rakentaminen

Kauppa

Muut panokset

Pääomakustannukset

Työvoimakustannukset

Sisäinen väliuotekäyttö

Kiinteistö- ja
liike-elämää
palveleva toiminta
69,6 mrd. EUR

TUOTOS

Teollisuus

Kauppa

Investoinnit

Kulut

Muu käyttö

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S19.2/a13n

senttiin. Kiinteistöalan kasvu on vuositasolla keskimäärin vajaassa puoleksatoista prosentissa.

TUOTTAVUUSKASVU ON HEIKKOA, JOPA NEGATIIVISTA

Yhteenlaskettu työpanoksen määrä kasvaa ennustevuosina JLMN-toimialoilla. Tuottavuuskasvu on heikkoa ja jää kuluvaan vuonna negatiiviseksi. Tuottavuuskasvu on erityisen heikkoa M- ja N-toimialoilla.

LIKEVAIHDON MÄÄRÄN KASVU VAIHTELEE ALOITTAIN

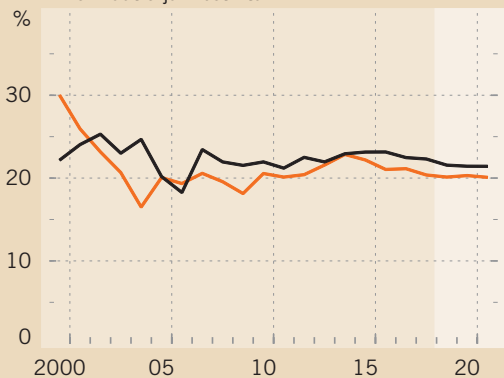
Informaatio- ja viestintäpalvelujen (J) liikevaihdon määrä kasvoi huhti-syyskuussa 4,9 prosenttia

vuoden takaisesta ja kausitasoitettuna 2,6 prosenttia edeltäneestä kuuden kuukauden ajanjaksosta. Kesällä kasvuvauhti oli jopa nopeampaa kuin keväällä. Erityisen voimakkaassa kasvussa on ollut elokuva-, video- ja televisio-ohjelmatuotanto, ohjelmistot, konsultointi ja siihen liittyvä toiminta sekä tietopalvelutoiminta, joiden kohdalla vuosikasvu on kymmenen prosentin luokkaa. Sen sijaan kustannustoiminta ja televiestintä ovat supistuneet.

Hallinto- ja tukipalvelutoiminnassa (N) vuosikasvu oli huhti-syyskuussa yli viisi prosenttia. Erityi-

Investoinnit ja kannattavuus

Informaatio ja viestintä

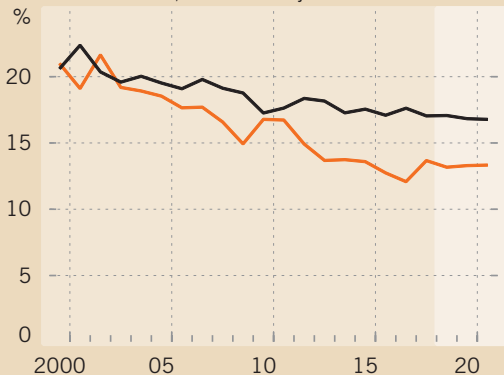
— Investointiaste, käyvin hinnoin

Kiinteistöalan toiminta, pl. asuntojen hallinta

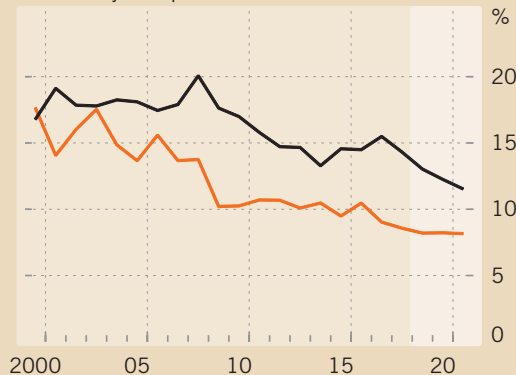

— Toimintaylijäämä / tuotos

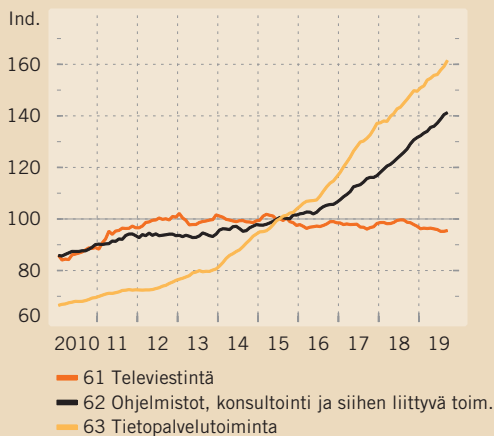
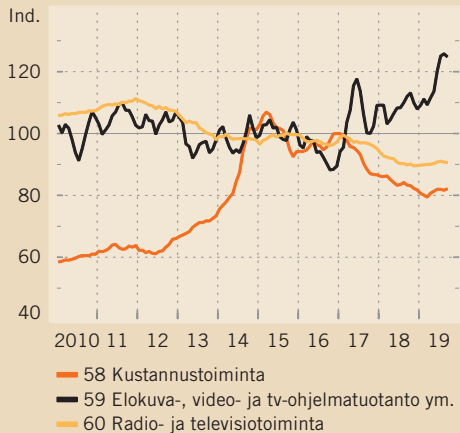
Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta

Hallinto- ja tukipalvelutoiminta

J Informaatio ja viestintä: kausitasoitettun liikevaihdon määrä, 3 kk lka, 2015 = 100

Lähteet: Tilastokeskus,
Etlan tietokanta.

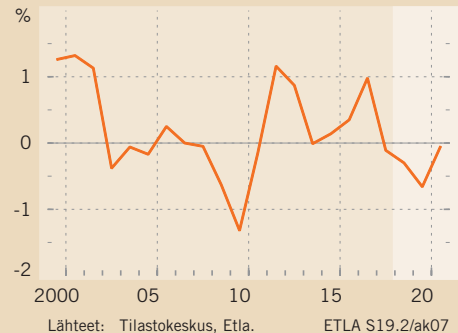
ETLA S19.2/ak02

sen nopeaa kasvu on ollut vuokraus- ja leasing-toiminnassa sekä työllistämistoiminnassa. Kasvu on hitainta kiinteistön- ja maisemanhoidossa, missä kuluvan vuoden puolella liikevaihdon määrä on hieman alentunut.

Ammatillisessa, tieteellisessä ja teknisessä toiminnassa (M) liikevaihdon määrän kasvu oli huhti-syyskuussa vuositasolla vajaat neljä prosenttia. Mainostoiminta ja markkinatutkimus kuitenkin supistui hieman.

Kiinteistöalan (L, pl. asuntojen omistus) liikevaihdon määrä oli vastaavasti vajaan kolmen prosentin kasvussa. Kasvu kiihtyi loppukesästä.

Työn tuottavuuden kasvu, 3 vuoden lka

Lähteet: Tilastokeskus, Etla.

ETLA S19.2/ak07

Omavaraisuusaste

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S19.2/ak14

MYNTINÄKYMÄT POSITIIVISET

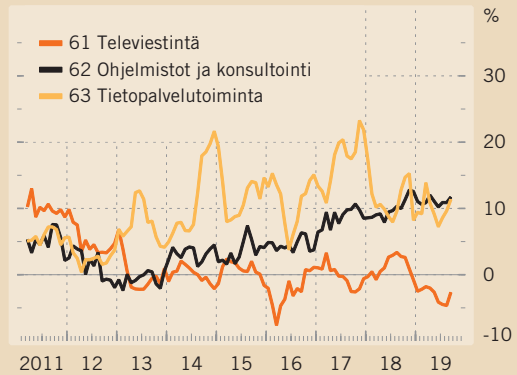
EK:n lokakuun lopussa julkaiseman Suhdannebarometrin mukaan tieto- ja viestintäpalveluiden myyntitodotukset seuraavalle kolmelle kuukaudelle ovat edelleen selvästi positiiviset. Henkilökuntaodotuksista kertova saldoluku on sen sijaan

laskenut nolnaan. Ammattityövoiman puute rasittaa alaa.

Kiinteistöpalveluissa on suhteellisen samanlainen tilanne, mutta lähitulevaisuuden yleiset suhdannenäkymät ovat nyt heikentyneet selvästi.

J Informaatio ja viestintä: liikevaihdon määrän %-muutos vuoden takaisesta, 3 kk lka

Lähteet: Tilastokeskus, Etlan tietokanta.

ETLA S19.2/ak08

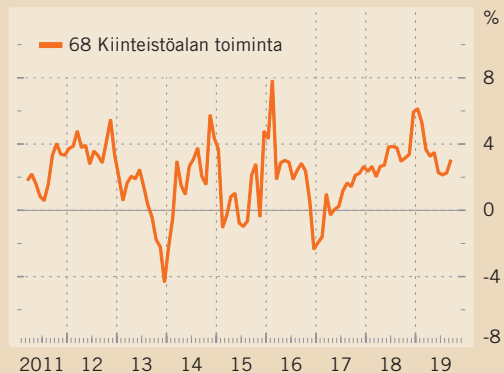
68 Kiinteistöalan toiminta: kausitasoitettu liikevaihto, 3 kk lka

Määrä, 2015 = 100

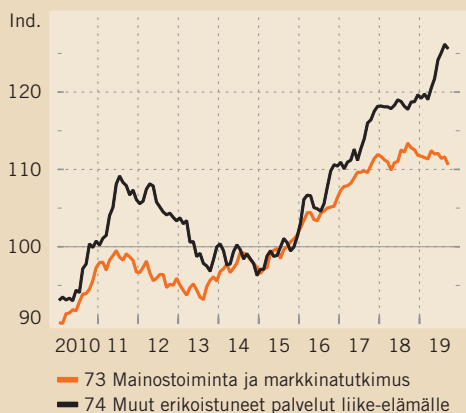
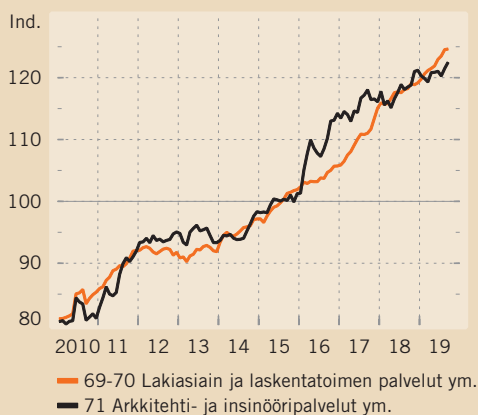
Lähteet: Tilastokeskus, Etlan tietokanta.

Määrän %-muutos vuoden takaisesta

ETLA S19.2/ak09

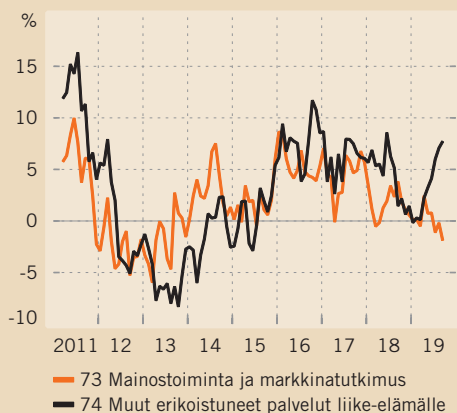
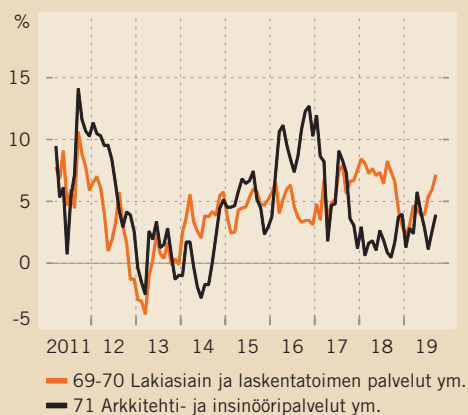
**M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen
toiminta: kausitasoitettun liikevaihdon
määrä, 3 kk lka, 2015 = 100**

Lähteet: Tilastokeskus,
Etlan tietokanta.

ETLA S19.2/ak10

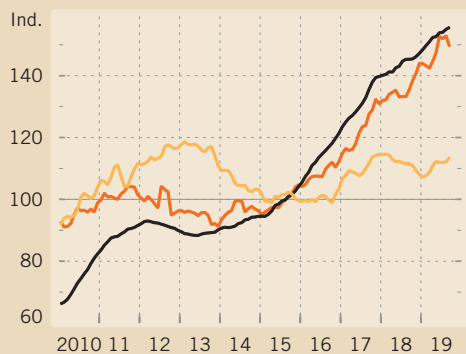
**M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen
toiminta: kausitasoitettun liikevaihdon
määrän %-muutos vuoden takaisesta, 3 kk lka**

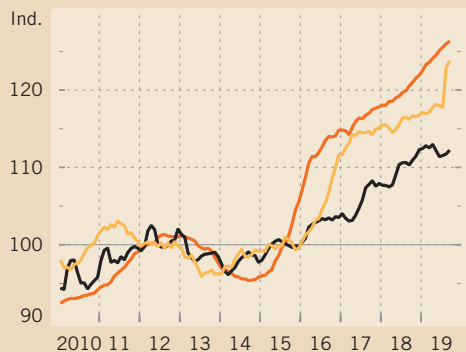
Lähteet: Tilastokeskus,
Etlan tietokanta.

ETLA S19.2/ak11

**N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta:
kausitasoitettun liikevaihdon määrä,
3 kk lka, 2015 = 100**

— 77 Vuokraus- ja leasingtoiminta
— 78 Työllistämistoiminta
— 79 Matkatoimistojen ym. toiminta, varauspalv.

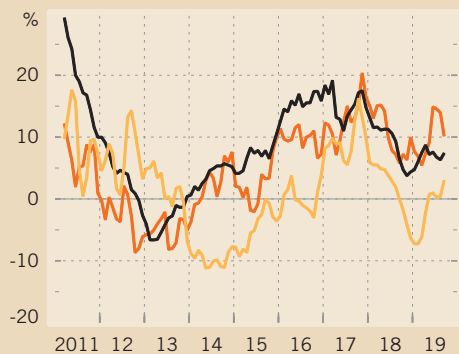

— 80 Turvallisuus-, vartiointi- ja etsiväpalvelut
— 81 Kiinteistön- ja maisemanhoito
— 82 Hallinto- ja tukipalvelut liike-elämälle

Lähteet: Tilastokeskus,
Etlan tietokanta.

ETLA S19.2/ak12

**N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta:
Kausitasoitettun liikevaihdon määrän
%-muutos vuoden takaisesta, 3 kk lka**

— 77 Vuokraus- ja leasingtoiminta
— 78 Työllistämistoiminta
— 79 Matkatoimistojen ym. toiminta, varauspalv.

— 80 Turvallisuus-, vartiointi- ja etsiväpalvelut
— 81 Kiinteistön- ja maisemanhoito
— 82 Hallinto- ja tukipalvelut liike-elämälle

Lähteet: Tilastokeskus,
Etlan tietokanta.

ETLA S19.2/ak13

Miten Etlan Suhdanne ja Toimialakatsaus tehdään?

Etlan tekemä Suomen makrotalouden ennuste julkaistaan kahdesti vuodessa maaliskuun ja syyskuun loppupuolella. Ennuste on pitkälti kysyntälähtöinen ja sen tekemisessä on tukena Etlan makromalli.

Kysyntä kanavoituu tuotannoksi eri toimialoilla kansantalouden panostuotusmallin mukaisesti ja käytettävissä olevien tuotantotekijöiden määrien asettamissa rajoissa. Makroennusteen pohjalta tehdään sen kanssa sopusoinnussa oleva Toimialakatsaus.

Tässä selosteessa kerrotaan lyhyesti ennusteen rakentumisesta.

VIENTI JA TUONTI

Suomen kilpailukyky, kansainvälinen taloustilanne, yksittäisten vientimarkkinoiden kehitys ja toimialojen vientitilaukset selittävät Suomen viennin kehitystä. Kansainvälisen ennusteen tekemisessä käytetään apuna brittiläistä NiGEM-maailmantalouden mallia.

Tuonti määräytyy viennin sekä kotimaisen kuluksen ja investointien perusteella.

Viennin ja tuonnin kehitykseen liittyy paljon erityistekijöitä, kuten suuret yksittäiset toimitukset, tuotantoseisokit jne. Nämä tekijät otetaan huomioon mm. yrityksiltä saatavan tiedon pohjalta.

YKSITYINEN KULUTUS

Yksityistä kokonaiskulutusta ennustetaan mallilla, jossa pääasiallisina selittäjinä ovat kotitalouksien reaalisien ostovoimaa vaikuttavat tekijät sekä säästämisasteen kehitys.

Yksityinen kulutus hajotetaan tavaroiden ja palvelujen kysynnäksi suhteellisen pieniin osiin käyttäen apuna muun muassa logit-malleja. Tässä

yhteydessä käytetään kuluttajahintainflaatioennusteen antamaan tietoa suhteellisten hintojen kehityksestä. Näin saadaan ennusteet kestävien kulutustavaroiden, puolikestävien tavaroiden, lyhytikäisten tavaroiden ja palvelujen kysynnän kasvulle.

JULKINEN KULUTUS JA INVESTOINNIT

Julkistalouden ja julkisen kulutuksen kehitys määräytyy verotuloennusteen sekä julkisen sektorin tekemien menopäätösten ja Etlassa tehtyjen meno-oletusten pohjalta. Julkisen talouden tasapaino ja velkaantuminen arvioidaan Etlan julkisen talouden laskentakehikon avulla.

Etlassa tehdään myös ennuste Suomen julkisen sektorin rakenteellisen rahoitusjäämän kehityksestä käyttäen Euroopan komission laskentatapaa.

Investoinnit perustuvat rakennusalan näkymiin, yritysten investointitarpeisiin ja julkisen sektorin investointipäätöksiin. Suuret investointihankkeet kartoitetaan erikseen yrityksiltä saatavan tiedon pohjalta.

RAJOITTEITA

Kysynnän, tuotannon ja investointien rajoitteina ovat muun muassa kansainvälisen kysynnän, kotimaisten tuotantokustannusten ja kotitalouksien ostovoiman kehitys, käytettävissä olevien tuotantopanosten määrä sekä työ-, hyödyke-, asunto-ym. markkinoiden toimintakyky.

VAIHTOEHTOISET SKENAARIOT

Kunkin ennusteen yhteydessä pyritään tekemään vaihtoehtoiset, sekä ennustettua paremmat että sitä huonommat kehitysurat. Arvioita laadittaessa käytetään hyväksi mm. kansainvälisen talouden NiGEM-mallia, Etlan omaa makrotaloudellista mallia sekä julkisen talouden laskentakehikoita.

PANOSTUOTOSMALLISTA TOIMIALAKATSAUKSEEN

Viennin, yksityisen kulutuksen, julkisen kulutuksen ja investointien kasvu sekä varastokontribuution muutos kanavoituvat panos-tuotosmallin avulla tuotannon kasvuksi Suomessa eri toimialoilla.

Panostuotosmallissa eri toimialojen tuotosta käytetään eri suhteissa joko välituotteina muilla toimialoilla tai lopputuotekäytössä kulutuksessa ja investoinneissa.

Panostuotosmallilla saadaan Etlan tekemän kansantalouden makroennusteen kanssa sopusoinnussa oleva ennuste tuotoksen ja arvonlisäyksen kehitykselle 35 eri toimialalla. Nämä ovat TOL 2008 -toimialaluokittelussa kaikki kirjaintason toimialat sekä kaikki tehdasteollisuuden ja kaupan alan 2-numerotoimialat. Tämän tiedon pohjalta tehdään Etlan Toimialakatsaus, joka julkaistaan Suhdanteen jälkeen.

TYÖPANOS

Käytämme toimialakohtaisia ekonometrisia malleja toimialan työpanosnäkökymien (tehtyjen työtuntien) määrän ennustamiseen. Tärkeimpinä selittävinä muuttujina ovat panostuotosmallin antama tuotoksen määrän kasvu sekä työtunnin kustannuskehitys. Nämä ennusteet raportoidaan Etlan Toimialakatsauksessa.

TUOTTAVUUS JA KANNATTAVUUS

Tuotoksen ja työpanoksen avulla lasketaan kehitys toimialan työn tuottavuudessa. Kokonais-tuottavuuden laskemiseen käytetään lisäksi bruttopääomakannan kehitystä, joka lasketaan toimialoittain investointien ja poistojen avulla.

Toimialan keskimääräistä kannattavuutta ja sen kehitystä mitataan bruttotoimintaylijäämällä, joka on suhteutettu toimialan tuotokseen.

**Elinkeinoelämän
tutkimuslaitos**

**The Research Institute
of the Finnish Economy**

Puh. 09-609 900
www.etla.fi
etunimi.sukunimi@etla.fi

Arkadiankatu 23 B
00100 Helsinki

